

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Sociální sítě a ochrana osobnosti v soukromém právu

Simona Klierová

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Simona Klierová

Hospodářská politika a správa

Podnikání a administrativa

Název práce

Sociální sítě a ochrana osobnosti

Název anglicky

Social networks and protection of personality in private law

Cíle práce

Na základě analýzy platné právní úpravy ochrany osobnosti v soukromém právu vyhodnotit vybraná ustanovení občanského zákoníku se zaměřením na případná rizika spojená s užíváním sociálních sítí u osob mladších 15 let a prevenci jejich rizikového chování.

Zhodnocení míry informovanosti osob mladších 15 let o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti a vyhodnocení zjištěných názorů a postojů rodičů dětí mladších 15 let na tuto problematiku.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena na část teoretickou a praktickou. Pro vypracování teoretické části bude použita metoda literární rešerše a bude provedena analýza platné právní úpravy ochrany osobnosti v soukromém právu se zaměřením na vybraná ustanovení občanského zákoníku. Bude pracováno také metodou výkladu práva. Dále budou na základě literární rešerše definovány hlavní pojmy související s problematikou sociálních sítí.

V praktické části bude provedena statistická analýza primárních dat získaných dotazníkovým šetřením, jehož respondenti budou osoby mladší 15 let. Dále bude využita metoda řízeného rozhovoru s vybranými rodiči osob mladších 15 let. Na základě zjištěných výsledků bude zhodnocena míra informovanosti osob mladších 15 let o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti a její používání v praxi a budou posouzeny názory a postoje rodičů osob mladších 15 let na tuto problematiku včetně jejich preventivních metod. Dle výsledků těchto šetření bude vyhodnocena prevence rizik spojených s užíváním sociálních sítí a budou navržena doporučení pro zvyšování bezpečného užívání sociálních sítí osob mladších 15 let.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Ochrana osobnosti, sociální sítě, riziko, prevence, soukromé právo, bezpečnost, internet, osoba mladší 15ti let

Doporučené zdroje informací

- DONÁT, J. – TOMÍŠEK, J. *Právo v síti : průvodce právem na internetu*. V Praze: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-610-4.
- ECKERTOVÁ, L. – D. DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na Internetu: rádce zodpovědného rodiče*, s. 21. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-802-5138-045.
- JANSA, L. – OTEVŘEL, P. – ČERMÁK, J. – MALIŠ, P. – HOSTAŠ, P. – MATĚJKA, M. – MATEJKA, J. *Internetové právo*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-251-4664-4.
- KOPECKÝ, K. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4861-9.
- KOŽÍŠEK, M. – PÍSECKÝ, V. *Bezpečně n@ internetu : průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.
- KRÁL, M. *Bezpečný internet: chraňte sebe i svůj počítač*. Praha: Grada Publishing, 2015. Průvodce (Grada). ISBN 978-80-247-5453-6.
- PETROV, J. – VÝTISK, M. – BERAN, V. – ČESKO. OBČANSKÝ ZÁKONÍK (2012, NOVELA 2018). *Občanský zákoník : komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-747-7.
- ŠEVČIKOVÁ, A. *Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5010-1.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Zároveň další literatura podle pokynů vedoucí práce
-

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Jitka Mráčková, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 5. 10. 2021

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 29. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Sociální sítě a ochrana osobnosti v soukromém právu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Jitce Mráčkové, CSc. za vedení práce, ochotu a cenné připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce.

Sociální sítě a ochrana osobnosti v soukromém právu

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá sociálními sítěmi a ochranou osobnosti v soukromém právu a orientuje se na osoby mladší 15 let. Nejprve jsou na základě analýzy platné právní úpravy ochrany osobnosti v soukromém právu vyhodnocena vybraná ustanovení občanského zákoníku se zaměřením na případná rizika spojená s užíváním sociálních sítí u osob mladších 15 let. Vybrané paragrafy občanského zákoníku jsou interpretované na konkrétních situacích, se kterými se uživatel sociálních sítí obvykle setkává. Dále je zhodnocena míra informovanosti osob mladších 15 let o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti a pomocí statistických metod je ověřováno, které prvky mají na tuto míru informovanosti vliv. Následně je zhodnocena prevence rizik spojených s ochranou osobnosti a užíváním sociálních sítí a jsou posuzovány zjištěné názory rodičů dětí mladších 15 let na tuto problematiku. V závěru práce jsou navržena opatření, jejichž aplikace by dle výsledků této práce měla zvyšovat efektivitu prevence těchto rizik a eliminovat zásahy do osobnostních práv dítěte. Práce se však také zabývá možnostmi, jak postupovat v případě, že i přes prevenci dojde k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv.

Klíčová slova: Ochrana osobnosti, sociální sítě, riziko, prevence, soukromé právo, bezpečnost, internet, osoba mladší 15 let

Social networks and protection of personality in private law

Abstract

The thesis deals with social networks and personality protection in private law and focuses on persons under the age of 15. First, based on an analysis of the current legal regulation of personality protection in private law, selected provisions of the Civil Code are evaluated with a focus on the potential risks associated with the use of social networks by persons under 15 years of age. The selected sections of the Civil Code are interpreted on specific situations that a user of social networks usually encounters. Furthermore, the level of awareness of persons under 15 years of age about the safe use of social networks is assessed with regard to the protection of personality and the elements that influence this level of awareness are verified using statistical methods. Subsequently, the prevention of risks related to the protection of personality and the use of social networking sites is assessed and the perceived views of parents of children under 15 on this issue are examined. The paper concludes by proposing measures, the application of which, according to the results of this work, should increase the effectiveness of the prevention of these risks and eliminate interference with the personality rights of the child. However, the thesis also deals with the possibilities of how to proceed in the event that, despite prevention, there is an unjustified interference with personality rights.

Keywords: Personality protection, social networks, risk, prevention, private law, security, internet, person under 15 years of age

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Sociální sítě a jejich rizika	15
3.1.1 Sociální sítě.....	15
3.1.1.1 Facebook.....	18
3.1.1.2 Vybrané podmínky používání Facebooku a Messengeru.....	19
3.1.1.3 YouTube	23
3.1.1.4 Vybrané podmínky používání YouTube	25
3.1.2 Vybraná rizika spojená s užíváním sociálních sítí	27
3.1.2.1 Digitální stopa	27
3.1.2.2 Kyberšikana	29
3.1.2.3 Sharenting.....	31
3.1.3 Shrnutí.....	33
3.2 Právní ochrana osobnosti na sociálních sítích v soukromém právu.....	35
3.2.1 Ochrana osobnosti dle Listiny základních práv a svobod.....	36
3.2.2 Ochrana osobnosti dle občanského zákoníku	36
3.2.3 Předmět osobnostních práv	37
3.2.3.1 Právo na život a zdraví	37
3.2.3.2 Práva na ochranu cti a lidské důstojnosti	37
3.2.3.3 Právo na soukromí	39
3.2.3.4 Ochrana osobních údajů	40
3.2.4 Ochrana práv dítěte.....	41
3.2.4.1 Dítě, zákonný zástupce a rodičovská odpovědnost	41
3.2.4.2 Právo na vlastní vymezení	42
3.2.5 Zpřístupňování obsahu a autorská práva	43
3.2.6 Aplikace vybraných osobnostní práv na problematiku sociálních sítí	47
3.2.6.1 Pořízení a šíření podobizny - OZ § 84 a § 85.....	47
3.2.6.2 Zásah do soukromí a svolení k zásahu - OZ § 86 a § 87.....	49
3.2.6.3 Zákonné důvody k zásahu do osobnostních práv bez svolení - OZ § 88 a § 89	49
3.2.7 Nároky z občanskoprávní ochrany	51
3.2.8 Vymáhání osobnostních práv.....	52
3.2.8.1 Výzva škůdce či poskytovatele služeb	52
3.2.8.2 Předžalobní výzva	53
3.2.8.3 Žaloba a předběžné opatření.....	54

3.2.8.4	Trestní oznámení a přestupek	56
3.2.8.5	Jak na Facebooku nahlásit porušení podmínek či zákona	57
3.2.9	Shrnutí.....	60
3.3	Prevence rizikového chování a její nástroje.....	62
3.3.1	Rodičovská mediace dětí při používání internetu.....	62
3.3.2	Školské preventivní programy a primární prevence	64
3.3.3	Projekty prevence	66
3.3.4	Zákonná preventivní opatření	67
3.3.5	Technický nástroj prevence - nastavení soukromí na Facebooku	68
3.3.6	Shrnutí.....	69
3.4	Shrnutí teoretických východisek	70
4	Praktická část	74
4.1	Analýza výsledků dotazníkového šetření	74
4.1.1	Charakteristika výzkumného vzorku	74
4.1.2	Analýza užívání sociálních sítí dětmi mladšími 15 let	76
4.1.3	Analýza nastavení soukromí respondentů na sociálních sítích.....	80
4.1.4	Analýza míry informovanosti dětí mladších 15 let o ochraně osobnosti v souvislosti se sociálními sítěmi	82
4.1.5	Analýza jednání osob mladších 15 let v případě porušení ochrany osobnosti 89	
4.1.6	Analýza aktivity rodičů dětí mladších 15 let na sociálních sítích a analýza rodičovské mediace dětí při užívání sociálních sítí	92
4.1.7	Analýza prevence rizik spojených s užíváním sociálních sítí u osob mladších 15 let	94
4.2	Testování statistických hypotéz	96
4.2.1	Testování závislosti míry informovanosti na proměnných.....	96
4.2.2	Souhrnný přehled výsledků závislosti míry informovanosti na proměnných 101	
4.2.3	Testování vlivu preventivního rozhovoru rodiče s dítětem na jednání dítěte 102	
4.3	Interpretace výsledků řízených rozhovorů s rodiči osob mladších 15 let	103
4.4	Shrnutí	106
5	Výsledky a diskuze	110
6	Závěr.....	113
7	Seznam použitých zdrojů	116
8	Přílohy	120

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Občanský zákoník § 81	36
Obrázek 2 - čl. 17 Ústavního zákona	38
Obrázek 3 - § 853 Občanského zákoníku	42
Obrázek 4 - § 2 odst. 1 Zákona č. 121/2000 Sb.....	44
Obrázek 5 - § 2 Autorské dílo.....	45
Obrázek 6 - Nahlášení fotografie na Facebooku – možnosti.....	57
Obrázek 7 - Nahlášení fotografie na Facebooku – nahlásit příspěvek.	58
Obrázek 8 - Nahlášení fotografie na Facebooku - výběr problému.....	58
Obrázek 9 - Nahlášení komentáře na Facebooku - možnosti.	59
Obrázek 10 - Nahlášení komentáře na Facebooku - nahlášení.....	59
Obrázek 11 - Nahlášení komentáře na Facebooku – výběr problému.....	60
Obrázek 12 - Nastavení soukromí na Facebooku	69

Seznam grafů

Graf 1 – Věkové rozložení dětských uživatelů dominantních sociálních sítí.....	17	
Graf 2 - Důvod odstranění videa službou YouTube v červnu 2021 - dubnu 2021.....	25	
Graf 3 - Pohlaví respondentů	Graf 4 - Věk respondentů	75
Graf 5 - Užívání sociální sítě.....	75	
Graf 6 - Které sociální sítě děti používají	76	
Graf 7 - Kolik času denně obvykle děti tráví na sociálních sítích	77	
Graf 8 - Co děti prostřednictvím sociální sítě dělají.....	78	
Graf 9 - Četly děti podmínky užívání sociálních sítí	Graf 10 - Od kolika let je dle názoru dětí povoleno používat s. sítě.....	79
Graf 11 - V kolik letech si respondenti založili první účet na sociální sítě.....	80	
Graf 12 - Nastavení soukromí na Facebooku	80	
Graf 13 - Přijímají děti mezi své přátele a sledující zcela neznámé kontakty?	81	
Graf 14 - Pořízení a šíření ponižující fotografie	83	
Graf 15 - Pořízení a šíření lichotivé fotografie	83	
Graf 16 - Odvolání souhlasu se zveřejněním fotografie	84	
Graf 17 - Narušení osobních práv rodičem.....	85	
Graf 18 - Šíření nepravdivých informací na sociálních sítích	85	

Graf 19 - Šíření cizího díla	86
Graf 29 - Informovanost o bezpečném používání soc. sítí dle jednotlivých otázek	87
Graf 30 - Celková míra informovanosti jednotlivých respondentů	88
Graf 20 - Jednání dětí v případě narušení osobních práv	90
Graf 21 - Nahlášení příspěvku na sociální síti	91
Graf 22 - Na koho by se děti obrátily s prosbou o pomoc krizové situace na sociální síti ..	92
Graf 23 - Zveřejňování dětí na sociálních sítích	93
Graf 24 - Kontrolují rodiče, co děti dělají na soc. sítích? Graf 25 - Regulují rodiče čas, který děti tráví na soc. sítích?	94
Graf 26 - Preventivní rozhovor s rodičem	Graf
27 - Prevence rizik ve škole	95
Graf 28 - Absolvování preventivního programu	95

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Kontingenční tabulka - pohlaví	96
Tabulka 2 - Kontingenční tabulka - věk	97
Tabulka 3 - Kontingenční tabulka - preventivní rozhovor s rodičem	98
Tabulka 4 – Kontingenční tabulka - Edukace o bezpečném užívání sociálních sítí ve škole	99
Tabulka 5 – Kontingenční tabulka - Edukace o bezpečném užívání sociálních sítí ve škole	100
Tabulka 6 - Kontingenční tabulka - Edukace o bezpečném užívání sociálních sítí (po sloučení buněk)	100
Tabulka 7 - Souhrnné výsledky testování závislosti míry informovanosti na proměnných	101
Tabulka 8 - Kontingenční tabulka - závislost preventivního rozhovoru rodiče s dítětem na řešení krizové situace dítěte s rodičem	102

Použité zkratky

OZ – Občanský zákoník

ČR – Česká republika

1 Úvod

S vývojem technologií a růstem jejich dostupnosti roste i počet uživatelů sociálních sítí. Zároveň se však snižuje věková hranice, od níž děti vlastní a ovládají elektronické zařízení, prostřednictvím kterého se mohou připojovat k internetu a následně i vytvářet účty na sociálních sítích. Spolu s rozvojem těchto trendů přibývají i rizika spojená s touto problematikou. Děti dnešní doby s těmito technologiemi vyrůstají a ovládají je v některých případech lépe než jejich rodiče. Z tohoto důvodu může nastat úskalí, kdy rodič není sám dostatečně obeznámen s tím, jak některé sociální sítě fungují a jaká rizika s sebou nese jejich užíváním. Těmito riziky se nedávno zabýval například Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D. ve svém výzkumu *České děti v kybersvětě* (2019)¹ či dokumentární film *V síti*². Mnoho těchto publikací se však orientuje na trestné činy sexuálního podtextu, kdy je pachatelem cizí osoba.

Děti však na sociálních sítích sdílí své každodenní životy prostřednictvím fotek se spolužáky, kamarády či rodinou a bohužel se také často setkávají s tím, že někdo skrze tyto příspěvky narušuje jejich osobnostní práva či naopak oni mohou být tím, kdo narušuje osobnostní práva jiných osob. I toto zdánlivě nevinné zveřejnění nějaké informace nebo fotografie může mít však závažné následky, a proto se tato práce zabývá ochranou osobnosti dětí na sociálních sítích se zaměřením na neoprávněné zásahy do práv dítěte ze strany jeho vrstevníka či rodiče. Vlastní práce analyzuje vztah dětí k sociálním sítím, jejich chováním na těchto sítích, rizika spojená s užíváním těchto sítí, metody prevence těchto rizik, způsoby řešení krizové situace, a především míru informovanosti dětí o bezpečném užívání sociálních sítí. Dále je zkoumán vliv chování rodičů na sociálních sítích na jejich děti, názory rodičů na užívání sociálních sítí dětmi a účinnost jednotlivých preventivních metod.

¹ Výzkum České děti v kybersvětě 2019 [online]. 2019. [cit. 3.3.2022] Dostupné z: <https://www.ebezpeci.cz/index.php/kestazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>
² Dokumentární film *V síti* [online]. 2020. [cit. 3.3.2022] Dostupné z: <https://vsitifilm.cz/jsem-rodic.html>

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je analyzovat platné právní úpravy ochrany osobnosti v soukromém právu se zaměřením na vybraná ustanovení občanského zákoníku. Dalším cílem je analyzovat rizika spojená s užíváním sociálních sítí u osob mladších 15 let a prevence jejich rizikového chování. Dílčím cílem je zhodnotit míru informovanosti osob mladších 15 let o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti a vyhodnocení zjištěných názorů a postojů rodičů dětí mladších 15 let na tuto problematiku.

2.2 Metodika

Tato práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části bylo pracováno především metodou literární rešerše knižních zdrojů, které byly pečlivě prostudovány a získané poznatky byly následně zaznamenány. V kapitole 3.1.1 byly čteně využity relevantní internetové zdroje včetně dostupných zahraničních statistik, neboť se problematika sociálních sítí dynamicky vyvíjí, a tak odborná literatura v některých případech obsahuje již neaktuální informace. V kapitole 3.1.2 bylo pracováno především metodou komparace jednotlivých autorů, kteří byli následně citováni a parafrázováni. Pro zpracování kapitoly 3.2 byla provedena analýza platné právní úpravy ochrany osobnosti v soukromém právu se zaměřením na vybraná ustanovení občanského zákoníku. V této kapitole bylo pracováno také metodou výkladu práva. Kapitola 3.3 byla zpracována na základě studia odborné literatury, byla provedena analýza základních preventivních metod a byla použita metoda komparace jednotlivých autorů.

V praktické části byla použita kvantitativní metoda dotazníkového šetření. Dotazník byl vytvořen online prostřednictvím Google Forms (viz příloha č. 1) a rozšířen primárně prostřednictvím oslovených základních škol. Na vybrané základní školy byl zaslán email s prosbou o rozšíření dotazníku mezi žáky jejich škol (viz příloha č. 13). Anonymní dotazník byl sestaven celkem z 36 otázek, které se dětem generovaly na základě toho, zda

používají či nepoužívají sociální sítě. Podařilo se nashromáždit odpovědi celkem 290 respondentů mladších 15 let. V kapitole 4.1 jsou podrobně analyzovány výsledky tohoto šetření. Otázky zaměřené na míru informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí byly následně vyhodnocovány a obodovány. Míra informovanosti respondentů byla ohodnocena na bodové škále 0-6, kdy 0 představuje nejnižší míru informovanosti a 6 nejvyšší míru informovanosti.

Následně byly v kapitole 4.2 pomocí statistických metod ověřovány hypotézy, které zkoumaly, na čem závisí míra informovanosti dítěte o bezpečném užívání sociálních sítí se zaměřením na ochranu osobnosti. Hypotézy byly stanoveny na základě předpokladů vycházejících z výsledků dotazníkového šetření. K testování těchto statistických hypotéz byl využit Chí-kvadrát test dobré shody. Podkladová data byla seskupena do kontingenčních tabulek. Následně pomocí softwaru IBM SPSS Statistics byla testována závislost míry informovanosti na vybraném prvku. V případě, že výsledná hodnota Chí-kvadrát testu byla vyšší než kritická hodnota, lze zamítnout stanovenou nulovou hypotézu, a tedy míra informovanosti závisí na daném prvku. V případech, kdy byla tato závislost prokázána, byla měřena její intenzita. Pro měření této síly byl použit Cramérův koeficient kontingence a pro jeho výpočet byl opět použit software IBM SPSS Statistics. Následně byla vyhodnocena síla této závislosti.

Pro zpracování kapitoly 4.3 byla použita kvalitativní metoda řízeného rozhovoru. Rozhovor byl proveden se čtyřmi rodiči dětí mladších 15 let. Jejich názory na tuto problematiku byly vzájemně komparovány a nejdůležitější poznatky byly interpretovány a citovány v této kapitole. V kapitole 5 byly sumarizovány nejdůležitější poznatky primárního a sekundárního výzkumu a na základě získaných poznatků byla navržena opatření, jejichž aplikace by měla zlepšovat efektivitu prevence rizikového chování a eliminovat neoprávněné zásahy do osobnostních práv.

3 Teoretická východiska

3.1 Sociální sítě a jejich rizika

3.1.1 Sociální sítě

Pojem sociální síť definoval v roce 1954 sociolog J. A. Barnes jako sociální strukturu propojenou pomocí přátelství, společných zájmů, rasové či náboženské příslušnosti aj. K vymezení toho pojmu však došlo ještě před tím, než vznikl internet. S rozvojem internetových technologií dostali sociální sítě nový rozměr. Internetové sociální sítě přenášejí vazby z reálného světa do digitálního prostředí.³

V současné době je tedy pojem sociální síť definován webová služba, jež umožňuje prostřednictvím internetu registrovaným uživatelům vytvářet osobní či firemní profily, komunikovat s ostatními uživateli, sdílet multimediální obsah, chatovat aj. Na sociálních sítích často probíhá komunikace i otevřeně, tedy hromadně mezi uživatelem a skupinou uživatelů.⁴

V dnešní době se setkáváme také s termínem sociální médium. Tímto pojmem se rozumí platforma jako je například Facebook, prostřednictvím které vznikají sociální sítě, jakožto okruhy uživatelů na sociálních mediích. Sociální média jsou tedy internetové technologie, které umožňují sdílení nápadů či informací prostřednictvím virtuálních sítí a komunit a poskytují uživatelům možnost rychlé elektronické komunikace včetně sdílení dokumentů, videí i fotografií.⁵ Pro účely této práce bude tedy pojem sociální médium brán jako synonymum pojmu sociální síť.

³ PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. s. 126. ISBN 978-80-245-1742-1.

⁴ JANSA, Lukáš aj. *Internetové právo. Praktický průvodce*. Brno: Computer Press, 2016. s. 351-352. ISBN 978-80-251-4664-4.

⁵ Kenton Will. *Social Networking* [online]. 2021. [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/s/social-networking.asp#citation-1>.

Sociální sítě jsou také významným marketingovým nástrojem.⁶ Díky marketingovým službám, které poskytují, jsou sociální sítě pro koncového uživatele zdarma, jelikož jsou financovány pomocí reklam, které je na nich možné velmi efektivně cílit na základě dat o uživateli.⁷

Dříve byly v České republice populární zejména sociální sítě Lidé.cz, Xchat.cz, Libimseti.cz a Spolužáci.cz, jež evidovaly i několik milionů registrovaných uživatelů. Oblíbenost těchto sociálních sítí však klesla s nástupem Facebooku.⁸ Facebook je největší a nepopulárnější sociální síť, která jako první překonala miliardu registrovaných účtů. K prosinci 2021 Facebook eviduje 2,91 miliardy měsíčně aktivních uživatelů.⁹

Mezi světově nejpoblárnější sociální sítě roku 2021 patří již zmiňovaný Facebook, YouTube, WhatsApp Instagram a Facebook Messenger. Nejvýznamnější sociální sítě jsou obvykle dostupné v mnoha jazycích a umožňují spojení uživatelů napříč geografickými, ekonomickými nebo politickými hranicemi.¹⁰ Odhaduje se, že sociální sítě v roce 2022 dosáhnou 3,96 miliardy uživatelů a předpokládá se, že se počet v roce 2025 zvýší na téměř 4,41 miliardy. Sociální sítě patří mezi celosvětově nejpoblárnější digitální aktivity a jsou nedílnou součástí každodenního používání internetu. Průměrně stráví uživatelé internetu 144 minut denně na sociálních sítích a aplikacích pro zasílání zpráv.¹¹

⁶ MAYA DOLLARHIDE. *What Is Social Media?* [online]. 31.8.2021 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/s/social-networking.asp#citation-1>.

⁷ TREDEZ, Emmanuel. *Sociální sítě - a to funguje jak? Všechno, co vás zajímá, když jste online*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co., 2018. s. 13 IBSN 978-80-256-2416-6.

⁸ KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Computer Press, 2016. s. 24-26 IBSN 978-80-247-5595-3.

⁹ Meta. *Meta hlásí výsledky za čtvrté čtvrtletí a za celý rok 2021* [online]. 2021. [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://investor.fb.com/investor-news/press-release-details/2022/Meta-Reports-Fourth-Quarter-and-Full-Year-2021-Results/default.aspx>.

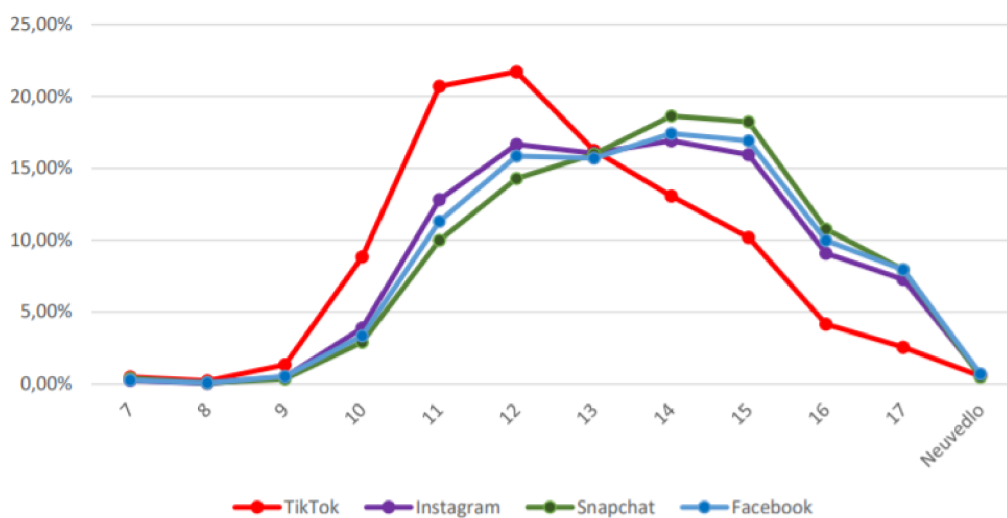
¹⁰ Statista Research Department. *Global social networks ranked by number of users 2021* [online]. 28.1.2022 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>.

¹¹ Statista Research Department. *Number of global social network users 2017-2025* [online]. 28.1.2022 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/>.

Dle výzkumu „České děti v kybersvětě 2019“, kterého se zúčastnilo 27 177 respondentů ve věku 7-17 let, většinu času, který jsou děti z České republiky na internetu, tráví právě na sociálních sítích. Některé sociální sítě aktivně využívá více než polovina dětí ve věkovém rozmezí 7-12 let, přestože věková hranice pro používání většiny těchto sítí je 13 let. Nejčastěji dětmi používané sociální sítě jsou YouTube, Facebook, Facebook Messenger a Instagram. Mezi jejich oblíbené sociální sítě patří také Snapchat a především TikTok, jehož popularita vzrostla zejména v posledních letech. Z níže uvedeného grafu č. 1 je patrné, že TikTok je nejpoužívanější sociální síť převážně u dětí mladších 13 let, u starších dětí dominují ostatní sociální sítě.¹²

Graf 1 – Věkové rozložení dětských uživatelů dominantních sociálních sítí

Graf 1 Věkové rozložení dětských uživatelů dominantních sociálních sítí

Zdroj: Výzkum České děti v kybersvětě 2019 dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file> (str. 10)

¹²Výzkum České děti v kybersvětě 2019 [online]. 2019. [cit. 6.1.2022] s. 7-10. Dostupné z: <https://www.ebezpeci.cz/index.php/kestazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>

3.1.1.1 Facebook

Facebook je sociální síť, založená v roce 2004 studentem Harvardu Markem Zuckerbergem, která byla původně navržena pro studenty Harvardu. Rychle se však rozšířil do dalších škol a pro veřejnost byl zpřístupněn v roce 2006. V současné době je Facebook největší sociální síť na světě. V roce 2021 dosáhl 2,91 miliardy měsíčně aktivních uživatelů po celém světě.¹³

Mezi základní produkty společnosti Facebook (dnes již Meta) patří Facebook, WhatsApp, Instagram a Messenger. Aplikaci Instagram, jež slouží pro sdílení fotografií, koupil Facebook v roce 2012 za 1 miliardu amerických dolarů a mobilní aplikace pro zasílání zpráv WhatsApp byla společností zakoupena v roce 2014 za 19 miliard amerických dolarů. Většina výnosů Facebooku pochází z prodeje reklamy. Společnost shromažďuje od svých uživatelů data, díky kterým může prodávat velmi přesně cílený reklamní prostor.¹⁴

Na Facebooku lze vytvořit vlastní profil a přidávat přátele a sdílet informace a fotografie. Oblíbenou funkcí Facebooku je tlačítko „To se mi líbí“. Prostřednictvím toho tlačítka je uživateli poskytována zpětná vazba a šířen obsah. Zároveň toto tlačítko umožnilo také obchodním značkám oslovovat své fanoušky přímo, a proto je marketingu skrze sociální sítě věnována velká pozornost.¹⁵

Tato sociální síť poskytuje pro každého uživatele jedinečné prostředí, kde se nacházejí příběhy, události, reklamy a videa, ale nově také Trendy, Facebook Marketplace. Všechn tento zobrazovaný obsah je přizpůsoben uživateli dle dat, které o něm Facebook vlastní.

¹³Statista Research Department. *Facebook - Statistics & Facts* [online]. 8.11.2021. [cit. 6.2.2022] Dostupné z: https://www.statista.com/topics/751/facebook/#topicHeader__wrapper.

¹⁴Statista Research Department. *Facebook - Statistics & Facts* [online]. 8.11.2021. [cit. 6.2.2022] Dostupné z: https://www.statista.com/topics/751/facebook/#topicHeader__wrapper.

¹⁵Statista Research Department. *Facebook - Statistics & Facts* [online]. 8.11.2021. [cit. 6.2.2022] Dostupné z: https://www.statista.com/topics/751/facebook/#topicHeader__wrapper.

Jedná se třeba o informace: o spojení mezi uživateli, vybraných volbách, sdílení příspěvků, nastaveních apod.¹⁶

Facebook je často v posledních letech kritizován v souvislosti s problematikou ochrany soukromí uživatelů. Mnoho uživatelů považuje podmínky ochrany osobních údajů a jejich ovládací prvky za příliš složité. Dle průzkumu mezi uživateli internetu v USA se mnoho respondentů obává o soukromí svých osobních údajů na Facebooku a z tohoto důvodu například méně sdílí obsah s ostatními uživateli.¹⁷

Společnost Facebook v říjnu roku 2021 oznámila změnu názvu na Meta. Rebrandingem společnost ukazuje jejich záměry do budoucna. Název meta je odvozen od pojmu metaverze, který má představovat propojení fyzického a digitálního světa prostřednictvím internetu. Metaverze by měla umožňovat avatarům vzájemně interagovat v různých prostředích.¹⁸

3.1.1.2 Vybrané podmínky používání Facebooku a Messengeru

Kdo může Facebook používat

V podmínkách pro používání Facebooku je uvedeno, že se na této sociální síti může registrovat pouze osoba starší 13 let, která není odsouzená za sexuální delikvent. Zároveň se nemůže zaregistrovat osoba, již účet byl v minulosti zablokovan z důvodu porušování smluvních podmínek nebo zásad. Dále nesmí Facebook užívat osoba, které je podle příslušných právních předpisů zakázáno používat jejich produkty, služby či software.¹⁹

¹⁶ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

¹⁷ Statista Research Department. *Facebook - Statistics & Facts* [online]. 8.11.2021. [cit. 6.2.2022] Dostupné z: https://www.statista.com/topics/751/facebook/#topicHeader__wrapper.

¹⁸ Statista Research Department. *Facebook - Statistics & Facts* [online]. 8.11.2021. [cit. 6.2.2022] Dostupné z: https://www.statista.com/topics/751/facebook/#topicHeader__wrapper.

¹⁹ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

Dle těch podmínek musí uživatel Facebooku:

- Používat stejné jméno jako v běžném životě.
- Musí poskytovat o své osobě přesné informace.
- Smí tvořit pouze jeden vlastní účet.
- Smí používat timeline pouze pro osobní účely.
- Nesmí sdílet heslo nebo umožnit jiným osobám přístup ke svému účtu.
- Nesmí převádět svůj účet na jinou osobu (bez svolení Facebooku).²⁰

Dále je v podmínkách společnosti Meta zakázáno používat jejich produkty k provádění nebo sdílení čehokoliv, co porušuje smluvní podmínky, zásady komunity a další zásady související s používáním této sociální sítě. Uživatel prostřednictvím Facebooku nesmí dělat nic co je nezákonné, diskriminující, podvodné nebo zavádějící a nesmí porušovat nebo narušovat práva jiných osob, včetně práv k duševnímu vlastnictví. Uživateli je zakázáno narušovat správné fungování nebo vzhled fungování Facebooku, nahrávat viry a škodlivé kódy, přistupovat k datům z produktů nebo je shromažďovat automatizovanými prostředky bez svolení Facebooku.²¹

Financování Facebooku a osobní údaje

Facebook hned v úvodu svých podmínek užívání objasňuje, nakládání s osobními údaji. Uživatel, který se registruje na Facebooku, neplatí za používání žádné poplatky. Facebook však pronajímá reklamní plochy firmám a organizacím, které zde inzerují jejich produkty a služby. Uživatel při registraci vyjadřuje souhlas s tím, že se mu budou zobrazovat reklamy. Aby byly tyto reklamy pro uživatele relevantní, využívá Facebook osobní údaje uživatelů, které však neprodává inzerentům. Firmy a organizace neobdrží tedy konkrétní informace o uživatelích (např. jméno, email), ale pouze vybírají okruh

²⁰ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

²¹ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

uživatelů, kterým chtějí, aby se reklamy zobrazovaly. Následně poskytují inzerentům reporty o úspěšnosti jejich reklam.²²

Jaký obsah lze prostřednictvím Facebooku sdílet

Společnost Meta chce, aby uživatelé jejich produkty používali k sebevyjádření a ke sdílení pro uživatele důležitého obsah, který však nesmí být na úkor bezpečí a spokojenosti ostatních osob nebo zásad této komunity. V podmínkách je tedy uvedeno, že uživatel souhlasí s níže uvedenými body:

„Naše produkty nesmíte používat k provádění nebo sdílení čehokoli:

- *co porušuje tyto smluvní podmínky, naše zásady komunity a jiné podmínky a zásady, které se vztahují na vaše používání našich produktů;*
- *co je nezákonné, zavádějící, diskriminující nebo podvodné;*
- *co porušuje nebo narušuje práva jiných osob, včetně jejich práv k duševnímu vlastnictví.*²³

Dále Facebook zakazuje nahrávat viry či škodlivý kód a provádět cokoliv, co by mohlo ohrozit správné fungování nebo vzhled jejich produktů. Také uživatel nesmí bez souhlasu Facebooku přistupovat k datům z jejich produktů ani je shromažďovat automatizovanými prostředky či se bez oprávnění pokoušet o přístup k datům.²⁴

Obsah, jenž představuje porušení výše uvedených ustanovení, může Facebook odebrat nebo zablokovat. Zároveň o tom však upozorní uživatele a vysvětlí jim možnost žádosti o další přezkoumání s výjimkou případů, ve kterých se jedná o závažné nebo opakované porušení smluvních podmínek, kdy Facebook či jiná strana je na základě tohoto porušení vystaven právní odpovědnosti nebo je tímto jednáním poškozena komunita uživatelů,

²² Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

²³ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

²⁴ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

ohrožena nebo narušena integrita či provoz jakýchkoliv služeb, systémů nebo produktů Facebooku nebo kdy Facebooku to znemožňují technická omezení nebo právní důvody. Facebook vyzývá uživatele, aby nahlašovali obsah či chování, u kterého se domnívají, že porušuje jejich práva nebo smluvní podmínky a zásady užívání Facebooku. Jak tento obsah nahlásit je popsáno v samostatné kapitole 3.2.8.4 této diplomové práce.²⁵

Oprávnění

Na některý obsah, který uživatelé sdílí nebo nahrají na Facebook, se může vztahovat zákon na ochranu duševního vlastnictví jako jsou autorská práva nebo ochranné známky. Vlastníkem těchto práv u vytvořeného a sdíleného obsahu na Facebooku je stále uživatel, který obsah vytvořil. Podmínky Facebooku práva k vlastnictví obsahu neodnímají a uživatel tak obsah může sdílet kdekoliv a s kýmkoliv. Aby však Facebook mohl poskytovat jeho služby, potřebuje k tomu licenci k používání nahraného obsahu. Sdílením, zveřejněním či nahráním obsahu, na něž se vztahují práva k duševnímu vlastnictví, uděluje uživatel Facebooku určitá oprávnění, která jsou podrobněji rozebrána v samostatné kapitole 3.2.5 této diplomové práce. Uživatel poskytuje také Facebooku oprávnění k používání jeho jména, profilového obrázku a informací o jeho interakcích s reklamami a sponzorovaným obsahem.²⁶

Odstranění obsahu či účtu

Nahráný obsah lze odstraňovat jednotlivě, nebo všechn najednou odstraněním uživatelského účtu. Po odstranění obsahu ho ostatní uživatelé neuvidí, může však nadále existovat v systémech Facebooku, a to případech: kde z technických důvodů nelze ihned provést odstranění, nejdéle však devadesát dnů ode dne odstranění obsahu; kdy obsah

²⁵ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

²⁶ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

uživatelé v souladu s touto licencí použily třetí osoby a neodstranily ho.²⁷ Dále v případech, kde by okamžité odstranění omezilo schopnost Facebooku:

- „prošetřit nebo identifikovat nelegální činnost nebo porušení našich smluvních podmínek a zásad (například identifikovat nebo prošetřit zneužití našich produktů nebo systémů);
- splnit právní povinnosti, jako je zachování důkazů;
- vyhovět žádosti ze strany soudního nebo správního orgánu, bezpečnostní složky nebo jiné složky veřejné moci.“²⁸

Ve výše uvedených případech bude obsah uchován po nezbytně nutnou dobu pro důvody, pro něž byl zachován.²⁹

3.1.1.3 YouTube

YouTube je největší online video platforma na světě. Hned po Facebooku je to zároveň nejpopulárnější sociální síť na světě.³⁰ YouTube založili v roce 2005 zaměstnanci PayPalu Chad Hurley, Steve Chen a Jawed Karim. O rok později byl zakoupen společností Google za 1,65 miliardy dolarů.³¹ V roce 2021 eviduje YouTube přibližně 2,29 miliard měsíčně aktivních uživatelů a očekává se, že počet uživatelů v roce 2025 dosáhne 2,85 miliard uživatelů.³²

²⁷ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

²⁸ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

²⁹ Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

³⁰ Statista Research Department. *Global social networks ranked by number of users 2021* [online]. 28.1.2022 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>.

³¹ Pete Cashmore. *Google Buys YouTube* [online]. 9.10.2006 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://mashable.com/archive/confirmed-google-buys-youtube>.

³² Statista Research Department. *Youtube users in the World 2017-2025*. [online] 20.6.2021 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

YouTube spadá pod jednotlivé Google služby a věková hranice pro vytvoření účtu na Google je 13 let. Rodiče však mohou pro mladší děti vytvořit a spravovat účet pomocí služby Family Link. Dále YouTube rozlišuje obsah, který je omezený přístupem podle věku. Tento omezený obsah mohou sledovat pouze osoby starší 18 let, mladší uživatelům se zobrazí pouze upozornění.³³

YouTube se prezentuje 4 O – kterými se snaží vybudovat jejich služby bezpečnější:

*„Středem našeho postoje jsou čtyři O – **Odstraňujeme** obsah, který porušuje naše zásady. **Omezujeme** šíření škodlivých nepravdivých informací a hraničního obsahu. **Opečováváme** spolehlivé zdroje zpráv a informací. A **Odměňujeme** důvěryhodné autory.“³⁴*

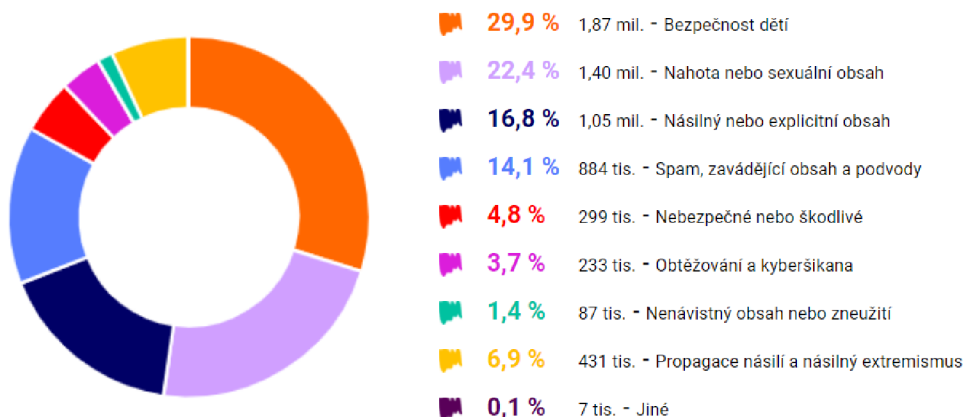
Nejčastější důvod odstranění škodlivého videa je právě bezpečnost dětí. V dubnu 2021 – červnu 2021 bylo 29,9 % YouTubem odstraněných videí odůvodněno tím, že porušují zásady bezpečnosti dětí na YouTube viz graf č. 2 níže. Naprostá většina těchto videí je odhalena prostřednictvím automatického nahlášení a je odstraněna dříve, než je shledne maximálně 10 osob.³⁵

³³ Google. *Věkové požadavky pro účty Google* [online]. 2022. [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: <https://support.google.com/accounts/answer/1350409?hl=cs>.

³⁴ Youtube. *Naše závazky* [online]. 2022. [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/howyoutubeworks/>

³⁵ YouTube. *Postup týkající se správy škodlivého obsahu* [online]. 2022. [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/intl/ALL_cz/howyoutubeworks/progress-impact/responsibility/#removal-reason

Graf 2 - Důvod odstranění videa službou YouTube v červnu 2021 - dubnu 2021

Duben 2021 – červen 2021

Zdroj: https://www.youtube.com/intl/ALL_cz/howyoutubeworks/progress-impact/responsibility/#removal-reason

3.1.1.4 Vybrané podmínky používání YouTube

V pokynech pro komunitu YouTube uživatelům nastavuje, jaký obsah je a není na této platformě povoleno publikovat. Zároveň zdůrazňují, že obsahem se rozumí nejen videa, ale také komentáře, odkazy a miniatury.³⁶

Je zakázáno na YouTube nahrávat obsah, který určitým jednotlivcům vyhrožuje nebo je dlouhodobě či zlovolně uráží na základě neměnných osobnostních charakteristik. Mezi tyto charakteristiky patří fyzické rysy nebo status chráněné skupiny, které jsou definovány například na základě věku, postižení, národnosti, rasy, náboženství, sexuální orientace aj. Obsah, který projevuje nenávist vůči jednotlivcům nebo těmto skupinám také porušuje zásady YouTube.³⁷

³⁶ YouTube. *Pokyny pro komunitu* [online]. 2022 [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/howyoutubeworks/policies/community-guidelines/>

³⁷ YouTube. *Zásady ohledně obtěžování a kyberšikany* [online]. 2022 [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: https://support.google.com/youtube/answer/2802268?hl=cs&ref_topic=9282436.

Zásady bezpečnosti dětí na YouTube

Dle zásah zabývajících se bezpečností dětí na YouTube je na této síti zakázáno na publikovat obsah, který ohrožuje fyzické či emocionální zdraví nezletilých. Za nezletilého se v dle právních předpisů České republiky považuje osoba, která nedovršila věku 18 let. Nesmí být na YouTube zveřejněný obsah, který zobrazuje: sexuálně vykreslené nezletilé, škodlivé či nebezpečné činnosti zahrnující osoby mladší 18 let., kyberšikanu a obtěžování zahrnující nezletilé osoby, a další zavádějící rodinný obsah.³⁸

Příklady obsahu, který na není povoleno na YouTube publikovat:

- video, které zobrazuje nezletilé osoby věnující se nebezpečným činnostem, například kaskadérským kouskům, používání výbušnin nebo zbraní, užívání věkem omezených látek jako třeba alkohol či nikotin;
- video s nezletilými osobami, které zabývají činnostmi provokativního nebo sexuálního charakteru, ale také sexuálním podtextem např. líbáním či osaháváním;
- video, které obsahuje kreslené filmy, jež zachycují nevhodné chování jako je třeba vpichování jehel, se štítkem typu „pro děti“ či nastavením publika „Ano, je určeno pro děti“.³⁹

Mezi obsah, který lze na YouTube zveřejnit, avšak pouze s věkovým omezením, patří škodlivé či nebezpečné aktivity, které by nezletilí mohli napodobit. To neplatí v případě, kdy je součástí videa varování, aby nebezpečné činnosti nezkoušeli nezletilí sami doma a zároveň video obsahuje vysvětlení potřeby odborného dohledu dospělých. Dále je nutné věkově omezit videa, jež zobrazují témata pro dospělé v rodinné obsahu. Do toho bodu lze

³⁸YouTube. *Zásady ohledně bezpečnosti dětí* [online]. 2022 [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: https://support.google.com/youtube/answer/2801999?hl=cs&ref_topic=9282679#zippy=.

³⁹YouTube. *Zásady ohledně bezpečnosti dětí* [online]. 2022 [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: https://support.google.com/youtube/answer/2801999?hl=cs&ref_topic=9282679#zippy=.

zahrnout například kreslené seriály, které obsahují násilí, sex nebo smrt. V neposlední řadě je věkové omezení nutno uplatit u obsahu, který zahrnuje vulgární mluvu.⁴⁰

3.1.2 Vybraná rizika spojená s užíváním sociálních sítí

3.1.2.1 Digitální stopa

Tony Fish definoval digitální stopu jako záznam interakcí člověka s digitálním světem a způsoby, jak mohou být tato zanechaná data využita. Tato definice zdůrazňuje pozici člověka, jakožto subjektu, který aktivně vytváří digitální stopu a má možnost tato data do určité míry regulovat. Ostatní obory jako je marketing, počítačová věda nebo kriminalistika vymezují digitální stopy jako informace v digitální podobě, jež obsahují vypovídající hodnotu o určité fyzické nebo právnické osobě a zároveň mají reálný potenciál, aby je využila třetí strana a ovlivnila tak zpětně osobu, o níž vypovídají.⁴¹

Součástí digitální stopy jsou navštívené internetové stránky, zprávy a veškeré informace, které o sobě poskytne osoba online službám. Tato stopa je vytvářena aktivně i pasivně. Pasivní stopu uživatel zanechává neúmyslně. Jedná se především o historii vyhledávání, videozáznamy z kamer, IP adresu či souřadnice GPS a jsou zaznamenávány webovými servery či internetovými prohlížeči. Aktivní stopu uživatel vytváří záměrně, zveřejňováním obsahu jako jsou fotografie, textové příspěvky, či odeslané zprávy. Mezi pasivní digitální stopy se také řadí informace, které byly o člověku zpřístupněny online někým jiným, a to i přes to, že se to typově jedná o informace bližší aktivním stopám.⁴²

Jedná se tedy o veškeré dostupné informace na internetu, jejichž prostřednictvím lze identifikovat osobu a na jejichž základě lze dovodit kterékoliv údaje o této osobě, jejich jednání a názorech. Problém však je, že se obsahuje nejen o pozitivní informace, ale také

⁴⁰YouTube. *Zásady ohledně bezpečnosti dětí* [online]. 2022 [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: https://support.google.com/youtube/answer/2801999?hl=cs&ref_topic=9282679#zippy=.

⁴¹FISH T. *My digital footprint: a two-sided digital business model where your privacy will be someone else's business!* London: Futuretext. 2009. s. 21 ISBN 978-095-5606-984.

⁴²Christensson, P. Digital Footprint Definition [online]. *TechTerms*. 26. 5. 2014. [cit. 16.1.2022]. Dostupné z: https://techterms.com/definition/digital_footprint

i o ty negativní, což může osobě komplikovat život. Jedná se totiž o online informace, které jsou na rozdíl od fyzických listin či a fotografií, trvalé, všudypřítomné a šířitelné. Oproti stopám v běžném životě, digitální stopa nezaniká a nedochází k jejímu zapomenutí/vymazání. Zároveň kdokoli na světě má možnost ji vidět a lze ji velmi jednoduše šířit.⁴³

Evropský soudní dvůr reagoval na trvalost digitální stopy a definoval tzv. právo být zapomenut a právo být vymazán v rozhodnutí C-131/12 ve věci společnosti Google. Následně toto právo bylo podpořeno GDPR nařízením⁴⁴ v článku 17., dle kterého má subjekt údajů právo požadovat vymazání jeho osobních údajů. Pokud se jedná o některý z uvedených důvodů v GDPR má správce povinnost tyto údaje vymazat, a to bez zbytečného odkladu.⁴⁵

Digitální stopa je často rozšiřována právě prostřednictvím sociálních sítí. Každá aktualizace stavu, každá zveřejněná fotografie, každá publikovaná informace, dokonce i každý „like“, tvoří digitální stopu jedince. Je proto důležité zvážit, jakou digitální stopu dat po sobě chce uživatel internetu zanechat a měl by rozumně zvážit, co publikuje na svých sociálních sítích.⁴⁶

Zároveň digitální stopu tvoří i pomluvy na internetu a jiné formy kyberšikany (viz kapitola 3.1.2.2), kdy uživatel publikuje nějaké nepravdivé či zavádějící informace, které jsou šířeny často úmyslně se záměrem ublížit jiné osobě. V některých případech se pak

⁴³ Pavelec, T. Digitální stopa a právo být zapomenut [online]. JUDr. Tomáš Pavelec. 28. 12. 2017. [cit. 16. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.aktp.cz/cs/digitalni-stop-a-pravo-byt-zapomenut/>.

⁴⁴ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

⁴⁵ Pavelec, T. Digitální stopa a právo být zapomenut [online]. JUDr. Tomáš Pavelec. 28. 12. 2017. [cit. 16. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.aktp.cz/cs/digitalni-stop-a-pravo-byt-zapomenut/>.

⁴⁶ Christensson, P. Digital Footprint Definition [online]. *TechTerms*. 26. 5. 2014. [cit. 16.1.2022]. Dostupné z: https://techterms.com/definition/digital_footprint

jedná o trestné činy páchané v kyberprostoru. Je proto třeba také dohlížet na informace, které jsou o nás zveřejňovány a šířeny jinými osobami.⁴⁷

3.1.2.2 Kyberšikana

Kyberšikana je definována jako každé chování se záměrem vyvést z rovnováhy, ublížit, zastrašit či jinak ohrozit oběť prostřednictvím moderních informačních technologií. Nejčastěji se jedná o šikanu prostřednictvím internetu nebo mobilního telefonu. Ve virtuálním prostředí se smazává neúměrnost sil mezi agresorem a obětí a útočník v online světě může také vystupovat anonymně. Za kyberšikanu se považuje jednání, kterým agresor cíleně a opakovaně napadá jedince nebo skupinu. Někdy je kyberšikana vykonávána zároveň s klasickou šikanou a je doprovázena například i fyzickými útoky, pomluvami, slovními nádky či ponižováním. Forma šikany v kybernetickém prostoru může mít podobu: slovních útoků, šíření dehonestující fotografie, videa nebo zvukové nahrávky, zastrašování, vyhrožování, vydírání, průniku na účet s cílem ponižovat oběť, krádeže identity aj.⁴⁸

Akteři šikany jsou obvykle rozděleni do tří skupin: oběti, agresori a přihlížející. Šikana je označována jako skupinový fenomén a je ovlivňována především disfunkčními vztahy určité skupiny. Během vývojového období dětství a dospívání se osoby začleňují do vrstevnických skupin, a zrovna úspěch v navázání sociálních vztahů ovlivňuje jejich další vývoj, protože právě vrstevníci tvoří pro dospívající podstatnou referenční skupinu. Jedinec se v tomto období snaží získat co nejlepší postavení ve skupině. Zároveň chce mít mnoho přátel a být v kolektivu oblíbený. Šikanou slabších si dospívající získává respekt a uznání ostatních a může ovlivňovat dění ve skupině.⁴⁹

⁴⁷ Pavelec, T. Digitální stopa a právo být zapomenut [online]. JUDr. Tomáš Pavelec. 28. 12. 2017. [cit. 16. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.aktp.cz/cs/digitalni-stopa-pravo-byt-zapomenut/>.

⁴⁸ KOŽÍŠEK, M. -- PÍSECKÝ, V. Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 62 ISBN 978-80-247-5595-3.

⁴⁹ ŠEVČÍKOVÁ, A. Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu. Praha: Grada Publishing, 2014. s. 47 ISBN 978-80-247-5010-1.

Pokud dochází k šikaně či kyberšikaně, je zásadní právě reakce skupiny, která jí přihlíží. V případě, že skupina toto chování agresora odmítne a dá tuto skutečnost najevo, může tím celý proces zastavit. V opačném případě, kdy skupina šikanu toleruje nebo podporuje, agresor využívá agresor situace pro upevnění své pozice. V online prostředí se však může i osoba se slabou pozicí stát agresorem, a to i bez podpory ostatních. K tomuto často dochází v případech, kdy se šikanovaný jedinec snaží pomstít agresorovi alespoň v online prostředí. Sice tím nezvýší své postavení ve skupině, ale dostane tak pocit převahy, jímž se pokouší překonat nepřátelské prostředí v realitě. Obecně však

ke kyberšikaně dochází u osob, které mají již zkušenost s tradiční šikanou.⁵⁰

Na rozdíl od klasické šikany, kdy má oběť často i modřiny a jiné viditelné stopy, je velice obtížné rozpoznat důsledky kyberšikany. Oběť je totiž týrána psychicky a často bývá uzavřena do sebe, nekomunikuje a chová se odlišně. Chování těchto osob bývá často zdůvodňováno pubertou či jinou životní událostí jako je úmrtí blízké osoby, změna prostředí apod. Dalším důvodem může být i strach z reakce rodičů nebo okolí. Vydíraná oběť často disponuje pocitem, že je na řešení situace sama či že se jedná o bezvýchodnou situaci.⁵¹

Kyberšikana v některých případech bývá zaměňována s pouhými projevy jiného názoru, nesouhlasu nebo hulvátství. Aby takovéto jednání bylo označováno jako kyberšikana, stejně jako klasická šikana, musí splňovat podmínku dlouhodobého charakteru.⁵²

⁵⁰ ŠEVČÍKOVÁ, A. Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu. Praha: Grada Publishing, 2014. s. 35 ISBN 978-80-247-5010-1. .

⁵¹ KOŽÍŠEK, M. -- PÍSECKÝ, V. Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 63 ISBN 978-80-247-5595-3.

⁵² KOŽÍŠEK, M. -- PÍSECKÝ, V. Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 64 ISBN 978-80-247-5595-3.

3.1.2.3 Sharenting

Fenomén sharenting je označován jako situace, kdy se střetává právo dítěte na soukromí a ochranu jeho práv s právem rodičů veřejně sdílet informace ze života jejich dětí. Rodiče obvykle vykonávají funkci ochránce osobních údajů svých dětí a dle předpisů Evropské unie a judikatur Evropského soudu pro lidská práva je uznávána role rodičů při udělování souhlasu s používáním informací.⁵³ V některých případech se toto právo střetává s právem dítěte na jeho ochranu a soukromí.

Sharenting s sebou nese řadu pozitiv, mezi něž lze zařadit například možnost rodičů sdílet v online prostředí úspěchy svých dětí či své rady a zkušenosti ohledně rodičovství. Tento fenomén také spojuje rodiče dětí, které jsou tělesně nebo mentální postižené, a umožňuje tak jejich vzájemnou podporu a předávání informací. Na druhou stranu je se sharentingem spojeno mnoho rizik. Rodiče zveřejňují o svých dětech citlivé informace a sdílejí materiály, jež mohou být v budoucnu zneužity. Stěžejním problémem může být také fakt, že rodiče bez souhlasu dítěte vytváří jeho online identitu. Rodič sdílí na sociálních sítích informace o dítěti i přes to, že si to nepřeje, případně není schopnost vzhledem ke svému stáří o tomto rozhodovat.⁵⁴ Vnímání sharentigu dětmi popisuje Kopecký (2019) následovně:

„Děti často vnímají sharenting provozovaný svými rodiči jako prolomení soukromí, vnímají sdílení svých fotografií jako velmi intimní věc a nechtějí přijít o právo rozhodovat o tom, jak bude s tímto materiálem (fotografií, videem) naloženo. Problém nastává také v

⁵³ Bessant, C. Sharenting: balancing the conflicting rights of parents and children. *Communications La*. 2018. 23(1), 7–24.

⁵⁴ KOPECKÝ, K. Ještě jednou o sharentingu. *E-Bezpečí*, roč. 4, č. 2, s. 17-22. [online] Olomouc: Univerzita Palackého, 2019. ISSN 2571-1679. [cit. 16.1.2022] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1611>

situaci, kdy fotografie dítěte „unikne“ z okruhu vymezených osob (např. přátel) a začne být zneužívána jinými osobami např. v rámci různých blogů (třeba jako ilustrační obrázek).“⁵⁵

Univerzita Palackého v Olomouci a společnost O2 Czech Republic se ve svém výzkumu „Rodič a rodičovství v digitální éře“ zabývaly touto problematikou v České republice, kterého se zúčastnilo přes 1000 respondentů. Bylo zjištěno, že 74 % rodičů zveřejňuje fotografie svých dětí na sociálních sítích, přičemž mají omezený dosah příspěvků na „přátele“ a 5 % rodičů odpovědělo, že umísťují fotografie svých dětí na své sociální síť, které mají nastavené jako veřejné a mohou je tedy zobrazit všichni uživatelé sítě. Dle toho výzkumu 81,7 % rodičů publikuje fotografie, z nichž je možné dítě podle obličeje identifikovat, ale neobsahují sexuální obsah. Více než 20 % rodičů sdílí fotografie, z nichž je možné určit identitu jejich a zároveň jsou na nich částečně obnaženy a 3,5 % rodičů dokonce připustilo, že zveřejnili fotografii, na níž je jejich dítě v kojeneckém nebo novorozeneckém věku zcela obnaženo.⁵⁶

Kopecký upozorňuje rodiče, aby pečlivě zvážili, s kým fotografie či videa jejich dětí a informace o nich sdílí. Zároveň zdůrazňuje důležitost posouzení, co sdílené fotografie zachycují a zda by jejich obsah mohl být pro dítě nebo rodiče v budoucnu zneužitelný. Rodič by měl také získat souhlas dítěte, se zveřejněním toho obsahu. Není vhodné sdílet příliš osobní fotografie, které by mohly dítěti v budoucnu komplikovat život.⁵⁷

⁵⁵ KOPECKÝ, K. Ještě jednou o sharentingu. E-Bezpečí, roč. 4, č. 2, s. 17-22. [online] Olomouc: Univerzita Palackého, 2019. ISSN 2571-1679. [cit. 16.1.2022] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1611>

⁵⁶ Kopecký K., Sztokowski R. Rodič a rodičovství v digitální éře (výzkumná zpráva). [online] Olomouc: O2 Czech Republic & Univerzita Palackého. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace. 2018 [cit. 16.1.2022] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/107-rodic-a-rodicovstvi-v-digitalni-ere-2018/file>

⁵⁷ KOPECKÝ, K. Ještě jednou o sharentingu. E-Bezpečí, roč. 4, č. 2, s. 17-22. [online] Olomouc: Univerzita Palackého, 2019. ISSN 2571-1679. [cit. 16.1.2022] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1611>

3.1.3 Shrnutí

Sociální sítě slouží jako moderní komunikační prostředek pro sdílení myšlenek, nápadů, fotografií, videí i zážitků v reálném času. Jejich trend neustále roste a dle prognóz jejich popularita v několika následujících letech stále poroste. V České republice dominují světové sociální sítě jako je Facebook, YouTube, Instagram, Tiktok, WhatsApp a Messenger. Dle výzkumu České děti v kybersvětě 2019 české děti tráví na sociálních sítích většinu času, který tráví na internetu. Sociální sítě dle tohoto výzkumu používají i děti, kteří nesplňují minimální věkovou hranici pro jejich používání. Více viz kapitola 3.1.1

Společnost Facebook byla přejmenovaná na Metu a vlastní největší platformy sociálních sítí jako je Facebook, Instagram, Messenger a WhatsApp. Tato společnost vedla v posledních letech spory ohledně ochrany soukromí uživatelů, kteří mají obavu na těchto sítích svá data sdílet. Více viz kapitola 3.1.1.1. Tato data, jak Facebook popisuje ve svých podmínkách užívání (viz kapitola 3.1.1.2), nejsou přímo prodávána společností, které nakupují na této síti reklamní plochy. Inzerent pouze volí okruh uživatelů, kterým se na základě určitých kritérií budou tyto reklamy zobrazovat. Dále ve svých podmínkách užívání uvádí Meta věkovou hranici pro používání této sítě, který je 13 let a další podmínky toho, kdo může být uživatelem. Další důležitým bodem těchto podmínek pro tuto práci je skutečnost, že uživatel nesmí produkty Mety používat k provádění a sdílení obsahu, který porušuje či narušuje práva jiných osob, a to včetně jejich práv k duševnímu vlastnictví. V neposlední řadě Facebook vyzývá uživatele k nahlašování obsahu, jenž porušuje jejich práva nebo smluvní podmínky a zásady užívání této sítě.

Společnost YouTube na rozdíl od většiny sociálních sítí umožňuje ve zvláštní režimu užívat jejich služby i osoby mladší 13 let. Těmto osobám mohou jejich rodiče vytvořit a spravovat účet pomocí služby Family Link. Zároveň YouTube rozlišuje obsah, který není určen pro děti mladší 18 let, ale zároveň není v rozporu s podmínkami užívání této sítě. YouTube si zakládá na ochraně bezpečnosti a reguluje obsah pomocí automatizovaných technologií. Nejčastějším důvodem pro odstranění videa ve sledovaných měsících v roce 2021 byla právě bezpečnost dětí. Více viz kapitola 3.1.1.3. a 3.1.1.4

Veliké riziko při používání sociálních sítí a internetu obecně je tvorba digitální stopy, kterou uživatelé po sobě zanechávají vědomě či nevědomě. Viz kapitola 3.1.2.1. Každý by měl pečlivě uvážit, co na sociálních sítích o sobě zveřejňuje a měl by pečlivě promyslet, zda by to v budoucnu mohlo být použito proti němu. Zároveň je třeba kontrolovat, co o nás zveřejňují na sociálních sítích jiné osoby. Může se také jednat o negativní obsah, formu kyberšikany či zásahu do osobnostních práv prostřednictvím zveřejňování nepravdivých či zavádějících informací, pomluv aj. Problematika kyberšikany a důvody jejího častého výskytu u dětí, byly podrobně definovány v kapitole 3.1.2.2 Kyberšikana a šikana obecně souvisí s vývojovou fází dětí, kdy si tvoří vztahy a postoje ve skupině. V online prostředí je obětí většinou ubližováno psychicky, ale v některých případech je doprovázena i klasickou šikanou včetně fyzického násilí. Psychická šikana se na rozdíl od fyzické hůře identifikuje. V kyberprostředí se navíc agresor často může schovávat za anonymitu.

Další poměrně novým rizikem sociálních sítí je fenomén sharenting (viz kapitola 3.1.2.3), kdy jsou práva dítěte narušována jejich rodičem. Problém vzniká kolizí práva dítěte na soukromí a ochranu jeho práv s právem jeho rodičů sdílet informace ze života jejich dětí. Dítě by mělo mít právo do jisté míry, rozhodovat o svém soukromí a rodič by jej měl respektovat. Zároveň by právě rodič měl působit jako ochránce dítěte a přemýšlet, jaké informace o svém dítěti sdílí a zda by mohli dítěti nyní či v budoucnu komplikovat život.

3.2 Právní ochrana osobnosti na sociálních sítích v soukromém právu

Mezi provozovatelem sociální sítě a uživatelem vzniká smlouva ve chvíli, kdy si uživatel založí účet na sociální síti. Během procesu vytváření uživatelského účtu musí uživatel odsouhlasit obchodní podmínky daného provozovatele sociální sítě. Vytvořením účtu vstupuje uživatel do právních vztahů a může na sociálních sítích narušovat práva jiných subjektů. V obchodních podmínkách téměř všech sociálních sítí lze nalézt doložku o volbě práva. Jako rozhodné právo pro smlouvu s provozovatelem sociálních sítí se z pohledu českých subjektů aplikuje právo cizí, obvykle právo USA. Akceptací obchodních podmínek vyjadřuje uživatel souhlas s volbou cizího práva. I přes jasné stanovení rozhodného práva v obchodních podmínkách není situace jednoduchá.⁵⁸

„Evropské právo totiž vstupuje do vztahů s mezinárodním prvkem tzv. kolizními normami, které upravují, jaký právní řád se na daný případ vztahuje a podle kterého budou řešeny případné spory z takového vztahu. Vedle českého zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém je základní normou Nařízení ES. č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, všeobecně označované jako „Řím I“, které je přímo účinné i pro české subjekty.“⁵⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že by se na českého spotřebitele měla vztahovat úprava ochrany osobnosti nebo spotřebitelských smluv podle českého práva, i přes odsouhlasení obchodních podmínek, které obsahují například podmínky nakládání s osobními údaji, jež se mají řídit právem cizím.⁶⁰

⁵⁸ JANSÁ, Lukáš aj. Internetové právo. Praktický průvodce. Brno: Computer Press, 2016. s. 351-353. ISBN 978-80-251-4664-4.

⁵⁹ JANSÁ, Lukáš aj. Internetové právo. Praktický průvodce. Brno: Computer Press, 2016. s. 353. ISBN 978-80-251-4664-4

⁶⁰ JANSÁ, Lukáš aj. Internetové právo. Praktický průvodce. Brno: Computer Press, 2016. s. 354. ISBN 978-80-251-4664-4

3.2.1 Ochrana osobnosti dle Listiny základních práv a svobod

Osobnostní práva patří mezi základní lidská práva, jež vycházejí z Listiny základních práv a svobod (dále LZPS). Dle čl. 1 LZPS jsou práva a svobody nezadatelné, nezcižitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. Tato práva mají subjektivní, osobní, nemajetkovou povahu. Všeobecná osobnostní práva jsou zakotvena v právě v již zmíněné LZPS. Mezi základní dvě osobnostní práva patří právo na život a právo na zdraví. Další základní práva stanovuje LZPS v článku 10 a jedná se o právo každého člověka na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a ochranu jeho jména. Dále má každý člověk právo na ochranu před neoprávněným: zasahováním do soukromého a rodinného života, shromažďováním nebo jiným zneužíváním nebo údajů o své osobě. Ochrana osobnosti je současně zakotvena v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a v jiných mezinárodních úmluvách.⁶¹

3.2.2 Ochrana osobnosti dle občanského zákoníku

Lidská práva uvedená v LZPS rozvádí občanský zákoník č. 89/2012 Sb. (dále jen OZ) v druhé hlavě šestého oddílu § 81 - § 117. Dle § 81 ods. je pojem ochrana osobnosti člověka vymezen následovně:

Obrázek 1 - Občanský zákoník § 81

„ § 81

(1) Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

(2) Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy. „

Zdroj: § 81 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů; Vlastní zpracování

⁶¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Právo na ochranu osobnosti patří dle § 19 OZ mezi práva přirozená a přirozených práv spojených s osobností člověka se nelze vzdát ani je nelze zcizit. Právo na ochranu osobnosti má tedy bez výjimky každý a při neoprávněném zásahu do osobnostních práv se může člověk dle § 82 OZ ods. 1 domáhat, aby bylo od takového zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Škůdce nese právní odpovědnost za zásah do osobnostních práv a mimo povinnost ho odstranit a nepokračovat v něm, je škůdce povinen dle § 2956 odčinit vzniklou škodu i nemajetkovou újmu přiměřeným zadostiučiněním.

Subjektem všeobecných osobnostních práv jsou všechny fyzické osoby od okamžiku narození. Tato práva náleží všem osobám bez ohledu na právní způsobilost, duševní stav či věk. Domáhat se těchto práv může pouze dotčená osoba s výjimkou osob, které vzhledem k nedostatečné duševní kapacitě či věku jsou zastoupeni zákonným zástupcem, jenž se dovolává právní ochrany místo nich. Ochrana osobnostních práv se vztahuje i v jistém ohledu i na zemřelé osoby.⁶²

3.2.3 Předmět osobnostních práv

3.2.3.1 Právo na život a zdraví

Právo na život a zdraví jsou dvě základní práva ochrany osobnosti. Jedná se o zdraví fyzické i morální. V prostředí sociálních sítí se jedná převážně o ohrožení duševního zdraví.

3.2.3.2 Práva na ochranu cti a lidské důstojnosti

Lidská důstojnost je posuzována jako základní hodnota ustavující objektivní hodnotový řád. Koncept lidské důstojnosti má výsadní postavení v komplexu základních práv, a to z důvodu priority lidské bytosti nad kolektivitou. Právo na ochranu lidské důstojnosti leží v samotném základu a vůči zbývajícím všeobecným právům či ústavním hodnotám působí

⁶² PETROV, J. -- VÝTISK, M. -- BERAN, V. -- ČESKO. OBČANSKÝ ZÁKONÍK (2012, NOVELA 2018). Občanský zákoník : komentář. V Praze: C.H. Beck, 2019. s. 79-80. ISBN 978-80-7400-747-7,

nadřazeně. Z toho důvodu tuto hodnotu nelze srovnávat s ostatními právy či použít princip proporcionality, jelikož tomuto právu náleží nekompromisní ochrana.⁶³

Všeobecná deklaráce lidských práv pojí důstojnost člověka se svobodou, mírem a se sociální spravedlností. Jedná se tedy o základní lidskou hodnotu, díky níž se dle čl. 1 všichni lidé rodí svobodní co do důstojnosti a práv.⁶⁴

Předmětem ochrany osobnosti dle demonstrativního výčtu OZ je také osobní čest, dobrá pověst a lidská důstojnost. Tento výčet vymezuje lidskou důstojnost jako samostatné subjektivní právo chránící soukromou sféru jednotlivce.⁶⁵ Zmíněná osobnostní práva se mnohdy dostávají do rozporu se svobodou projevu, která je zakotvena v LZPS v čl. 17:

Obrázek 2 - čl. 17 Ústavního zákona

*„(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.“*

Zdroj: čl. 17 Ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, vlastní zpracování

Jelikož jsou si tato práva rovná, je zde aplikován princip proporcionality řešení. Tato kolize práv je často řešena v souvislosti se sociálními sítěmi, kdy uživatelé narušují osobnostní práva difamujícími výroky a odvolávají se na svobodu projevu. Mezi vymezující kritéria při řešení tohoto rozporu patří zejména povaha, obsah a forma výroku. Dále se posuzuje, kdo a kdy kritizuje a zda se výroky týkají soukromé nebo veřejné sféry kritizované osoby. Nejedná se o konečný výčet a všechny části projevu se hodnotí celkově, nikoliv izolovaně. K neoprávněnému zásahu do osobních práv dochází při zveřejnění

⁶³ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 128. ISBN: 978-80-7400-653-1

⁶⁴ Bauerová Veronika. *Lidská důstojnost jako základ života*. 17.9.2018, [online]. Dostupné z https://www.ustavprava.cz/blog/2018/09/lidska-dustojnost-jako-zaklad-zivota/#_ftn8 cit. dne [4.1.2022].

⁶⁵ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 129. ISBN: 978-80-7400-653-1

nepravdivého údaje, avšak pouze když existuje mezi zásahem a porušením práv kauzální spojitost a byla tím přesažena míra, jež lze v demokratické společnosti tolerovat.⁶⁶

3.2.3.3 Právo na soukromí

Podobně jako u důstojnosti, ani pro pojem soukromí neexistuje explicitní reálná definice. Definice těchto pojmů se implicitně dovozují prostřednictvím metod právní argumentace. V různých kontextech má termín soukromí různý obsah a z tohoto důvodu je soukromí chápáno a chráněno v různé šíři.⁶⁷ Právo na soukromí je tedy velice široký pojem, který v sobě skrývá řasu rovin a vrstev. V nejrozšířenějším významu bývá vymezován jako právo „být ponechán sám sobě“.

Jedná se komplex dílčích práv, jelikož je právo na soukromí zakotveno v LZPS v několika článcích. Právo na soukromí představuje významné subjektivní právo jednotlivce, ale je také zahrnuto v normách objektivního práva. Jedinec je tak chráněn i proti své vůli. Se zřetelem na tuto skutečnost se může dostat do kolize závazek státu, chránit subjektivní právo na soukromí a zachovávat svobodu jedince.⁶⁸

Problém s uplatněním práva na soukromí vychází rovněž ze skutečnosti, že zákaz porušování soukromí je zpravidla vázán na konkrétní rozsah, který si jednotlivá osoba vymezí vůči veřejnosti a také na individuální hranici informačního sebeurčení, což ve své konsekvenci objektivně snižuje tzv. právo nedostupnosti soukromí.⁶⁹

„Právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být

⁶⁶ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 130, ISBN: 978-80-7400-653-1

⁶⁷ MATEJKA, Ján. Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí. s.35 Praha: CZ.NIC, c2013. CZ.NIC. ISBN 978-80-904248-7-6.

⁶⁸ MATEJKA, Ján. Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí. Praha: CZ.NIC, c2013. CZ.NIC. s. 36. ISBN 978-80-904248-7-6

⁶⁹ MATEJKA, Ján. Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí. Praha: CZ.NIC, c2013. CZ.NIC. s. 36-37 ISBN 978-80-904248-7-6

*skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům. Jde o aspekt práva na soukromí v podobě práva na informační sebeurčení.*⁷⁰

Z hlediska sociálních sítí je důležitý zejména pohled, který vnímá právo na soukromí jako možnost kontrolovat informace o sobě. Uživatel se může rozhodnout, zda zveřejní např. intimní informace o své osobě.⁷¹

3.2.3.4 Ochrana osobních údajů

Osobní údaj je definován v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (dále jen „GDPR“) následovně:

„Osobními údaji se rozumí veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě (subjektu údajů); identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor, například jméno, identifikační číslo, lokační údaje, síťový identifikátor nebo na jeden či více zvláštních prvků fyzické, fyziologické, genetické, psychické, ekonomické, kulturní nebo společenské identity této fyzické osoby.“⁷²

Mezi obecné osobní patří jméno, věk, pohlaví, datum narození, osobní stav, fotografický záznam, IP adresa, emailová adresa či telefonní číslo. Speciální pozornost je věnována tzv. zvláštním osobním údajům neboli citlivým, mezi které se řadí údaje o etnickém a rasovém původu, náboženském či filozofickém vyznání, politických názorech, o sexuální orientaci, o zdravotním stavu, členství v odborech a trestních deliktech či pravomocném odsouzení. Dále do této kategorie nově zahrnuty genetické a biometrické údaje a osobní údaje dětí. Zpracování citlivých osobních údajů podléhá striktnějšímu režimu oproti obecným údajům.

⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 22.3.2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10.

⁷¹ MATEJKA, Ján. Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí. Praha: CZ.NIC, c2013. CZ.NIC. s. 37 ISBN 978-80-904248-7-6

⁷² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES čl. 4 odst. 1

V posledních letech je právě ochraně osobnosti věnováno stále více pozornosti. Příčinou je především přijetí již zmiňovaného nařízení GDPR, které mění a sjednocuje pohled na tuto problematiku téměř ve všech oblastech a v každé fázi zpracování, uchovávání a nakládání s těmito údaji.

3.2.4 Ochrana práv dítěte

3.2.4.1 Dítě, zákonný zástupce a rodičovská odpovědnost

V Úmluvě o právech dítěte, která byla přijata v rámci OSN v roce 1989, je v prvním článku uvedeno, že „...*dítětem [se] rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.*“⁷³ Občanský zákoník termín dítě nedefinuje, ale říká, že plné svéprávnosti člověk nabývá zletilostí, která nastává dovršením osmnáctého roku věku.⁷⁴ V trestně právní oblasti se dítětem rozumí osoba, jež je mladší osmnácti let, není-li uvedeno jinak.⁷⁵

Dítě jako lidská bytost má právo na svobodu pohybu, projevu, rozhodování, na svou důstojnost a integritu. Dále má dítě nárok na vyvážený a zdravý tělesný, duševní, duchovní, morální a společenský vývoj. Primárně by měla postarat rodina dítěte, aby se mu všechna tato práva dostala. V některých případech to však není možné, a tak tato povinnost přechází na stát či neziskové organizace.⁷⁶

Pojem zákonný zástupce dítěte je definován v OZ a zastoupení dítěte jsou věnovány § 892 – 895. Dle této právní úpravy jsou zákonnými zástupci dítěte jeho rodiče, matce i otec, pokud nebyli zbavení rodičovské odpovědnosti.⁷⁷ I přes možné výjimky, jsou zpravidla zákonnými zástupci dítěte tedy jeho rodiče, a s tímto bude dále v této práci operováno.

⁷³ OSN. Úmluva o právech dítěte. 1989. [online] [cit. 21.03.2014]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

⁷⁴ § 30 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁵ § 126 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁶ Maděrová, E. Jaké je to být dítětem [online]. Právní prostor. 15. 5. 2014. [cit. 7. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/jake-je-to-byti-ditetem>

⁷⁷ § 892 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OZ reguluje také práva a povinnosti dětí a rodičů. Dle § 856 OZ tato práva vznikají narozením dítěte a zanikají nabytím jeho zletilosti. Povinnosti a práva rodičů zahrnuje rodičovská odpovědnost, která přísluší nerozdílně oběma rodičům, pokud jí nebyl rodič zbaven.⁷⁸ Tato práva a povinnosti jsou stanovena v § 858 OZ následovně:

Obrázek 3 - § 853 Občanského zákoníku

„Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.“

Zdroj: § 856 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

3.2.4.2 Právo na vlastní vymezení

Dítě je individuální osobností, jež má všechna základní lidská práva a svobody, a to i přes míru rodičovské odpovědnosti a jejich pravomoci. Právě z toho důvodu má dítě právo projevit nesouhlas s narušením svého soukromí, a to i v případě, že je narušitelem jeho rodič.

Pokud rodič například sdílí některé fotografie a dítě s tím nesouhlasí, má právo požadovat odstranění této fotografie. Pokud rodič však žádosti dítěte nevyhoví, může se dítě obrátit na správce sociální sítě. To však není možné v případě, kdy je dítě mladší 13 let. U osob mladších 13 let musí totiž být tento požadavek podán jeho zákonným

⁷⁸ § 836 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zástupcem. Tato skutečnost vylučuje možnost dítěte mladšího 13 let, požádat správce sítě o odstranění fotografie zveřejněné rodičem proti jeho vůli.⁷⁹

I přes existenci teoretických právních možností, jak se dítě může bránit v případě, že je jeho soukromí narušováno rodičem, většina odborníků zastává názor, že jejich aplikace do praxe je velmi nejistá. V právních předpisech a judikatuře, dokonce ani ve společnosti zatím není ukotven názor, že právo dítěte na ochranu jeho soukromí není závislé na představě jeho rodičů o tom, kde se nachází jejich hranice soukromí a také skutečnost, že ne vždy rodič vystupuje jako ochránce a strážce soukromí, ale může být také jeho narušitel.⁸⁰

3.2.5 Zpřístupňování obsahu a autorská práva

Mimo základní osobnostní práva existují ještě tzv. zvláštní osobnostní práva, která patří do meze práva duševního vlastnictví. Jedná se o autorská práva, jež jsou chráněna např. autorským zákonem, č. 121/200 Sb.⁸¹ Tato osobnostní práva na rozdíl od těch základních nejsou spjata s každou osobou, ale náleží pouze osobám vytvářející tvůrčí činnost.⁸²

Uživatelé sociálních sítí se mohou dopustit neoprávněného zásahu do autorských práv či osobnostních práv třetích osob. Rovněž však mohou použít autorskoprávní ochranu

⁷⁹ Kobie, N. Could children one day sue parents for posting baby pics on Facebook? [online]. the Guardian. 8. 5. 2016. [cit. 7.1.2022]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/sustainable-business/2016/may/08/children-sue-parents-facebook-post-baby-photos-privacy>.

⁸⁰ Plunkett, L. To Stop Sharenting & Other Children's Privacy Harms, Start Playing: A Blueprint for a New Protecting the Private Lives of Adolescents and Youth (PPLAY) Act, [online]. Seton Hall Legislative Journal: Vol. 44 : Iss. 3 , Article 2. (2019) [cit. 7.1.2022]. Dostupné z: <https://scholarship.shu.edu/shlj/vol44/iss3/2>

⁸² PETROV, J. -- VÝTISK, M. -- BERAN, V. -- ČESKO. OBČANSKÝ ZÁKONÍK (2012, NOVELA 2018). Občanský zákoník : komentář. V Praze: C.H. Beck, 2019. s. 17. ISBN 978-80-7400-747-7

k obsahu, který sami vytvořili. Každý uživatel zveřejňující obsah na sociálních sítích by si měl být vědom rizika zásahu do práv třetích osob.⁸³

Vztahy mezi tvůrci a s uživateli autorských děl je upravován autorským právem. Hlavním právním předpisem pro autorské právní odvětví je zákon č. 101/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Autorské právo lze taktéž nalézt zakotvené v Listině základních práv a svobod. Upravováno je rovněž i mezinárodními smlouvami a právními předpisy Evropské unie.⁸⁴

Autorské dílo je dle § 2 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) pouze dílo, jež je výsledkem jedinečné tvůrčí činnosti autora a zároveň je objektivně vyjádřeno.⁸⁵

Obrázek 4 - § 2 odst. 1 Zákona č. 121/2000 Sb...

„§ 2 Autorské dílo

(1) Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.“

Zdroj: § 2 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>; vlastní zpracování

⁸³ JANSÁ, Lukáš aj. Internetové právo. Praktický průvodce. Brno: Computer Press, 2016. s. 356. ISBN 978-80-251-4664-4.

⁸⁴ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 100 ISBN 978-80-7400-610-4

⁸⁵ § 2 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>

Z toho vyplývá, že za autorská díla nelze považovat myšlenky či nápady, jelikož nejsou objektivně vnímatelné. V případě, kdy uživatel sociálních sítí dostane nápad na jedinečný příspěvek na sociální síť, nejedná se o autorské dílo do té doby, dokud nebude zveřejněn (objektivně vyjádřen). Za objektivní vyjádření se považuje i vyjádření ústní formou. Pokud by tedy tento uživatel ústně sdělil jinému uživateli, že se chystá tento jedinečný příspěvek publikovat a jiný uživatel by dříve uveřejnil identické nebo téměř stejné dílo bez souhlasu autora tohoto díla, jednalo by se o zásah do autorských práv.⁸⁶

Fotografie a počítačové programy jsou též autorská díla, avšak liší se od ostatních autorských děl tím, že nemusí splňovat požadavek jedinečnosti. Pro tato autorská díla platí pouze podmínka, že se jedná o původní výsledek tvůrčí činnosti autora. Autorský zákon se tedy bude vztahovat i na dva jinak totožné počítačové programy, jestliže k nim autoři dospěli zcela samostatně. Stejně je to i s fotografiemi. V případě, že dva autoři vyfotografují stejný objekt nezávisle na sobě, jedná se o původní výsledek jejich duševní činnosti (autorské dílo).⁸⁷

Obrázek 5 - § 2 Autorské dílo

„§ 2 Autorské dílo

(2) Za dílo se považuje též počítačový program, fotografie a výtvor vyjádřený postupem podobným fotografii, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvozem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují.“

Zdroj: § 2 Zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>; vlastní zpracování

⁸⁶ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 101 ISBN 978-80-7400-610-4.

⁸⁷ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 102 ISBN 978-80-7400-610-4.

Pokud chce autor své dílo šířit, musí zvolit technické nástroje i právní rozměr. Jednotlivé služby mají různé podmínky pro šíření autorských děl. Zveřejněním díla tvůrcem na vlastních webových stránkách, nevznikají autorovi žádné omezení vztahující se k šíření jeho díla. V případě, že u tohoto díla nejsou uvedeny žádné licenční podmínky, nikdo, mimo zákonem stanovených výjimek, není oprávněn jej využívat.⁸⁸ Mezi tyto výjimky dle § 30 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) patří například právo na rozmnoženinu pro osobní potřebu nebo dle § 31 (tohoto zákona) citační licence.⁸⁹ Jestliže chce autor umožnit i další způsoby užití, může přímo na webu uvést licenční podmínky, pod kterými je možné dílo užívat. Tyto podmínky lze snadno vytvořit pomocí předem připravené standartní licence jako např. Creative Commons.⁹⁰

Autorská práva na Facebooku

Jestliže se však autor rozhodne své dílo šířit prostřednictvím sociálních sítí, musí se podřídit podmínkám poskytovatele těchto služeb. Sociální síť Facebook má toto ustanoveno v podmínkách používání služby v kapitole 4 Další ujednání v bodě 5 Další ustanovení.⁹¹ V tomto bodě je uvedeno, že je zakázáno zveřejňovat obsah a podnikat kterékoliv kroky zasahující do práv jiných osob nebo jiných podmínek porušujících zákon. Mezi tyto zásahy patří i zásah do práva autorského. Při opakovaném porušení těchto podmínek hrozí deaktivace účtu, čímž se Facebook snaží přecházet zásahům do autorských práv tvůrců děl.⁹²

⁸⁸ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 122 ISBN 978-80-7400-610-4.

⁸⁹ § 30 a § 31 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>

⁹⁰ POLČÁK, Radim. Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP. Brno: Computer Press, 2007. Právo a IT. s. 64 ISBN 978-80-251-1777-4.

⁹¹ FACEBOOK. Podmínky. Facebook [online]. 2020. Poslední změna 20. 12. 2020. [Cit. 10. 08. 2021]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms/update>

⁹² DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 122 ISBN 978-80-7400-610-4

V podmínkách Facebooku je také důležité ustanovení vztahující se k autorskoprávním podmínkám pro autora samotného. V kapitole 3 Vaše závazky vůči Facebooku a naší komunitě v bodě 3 Oprávnění, která nám udělujete je uvedeno:

„Když v našich produktech nebo v souvislosti s nimi sdílíte, zveřejňujete nebo nahráváte obsah, na který se vztahují práva k duševnímu vlastnictví, udělujete nám nevýhradní, převoditelnou, dále licencovatelnou, bezplatnou a celosvětovou licenci k hostování, používání, distribuci, úpravě, spouštění, kopírování, veřejnému předvádění nebo vystavování, překladu a vytváření odvozených děl k vašemu obsahu (podle vašeho nastavení soukromí a aplikace). To například znamená, že když budete sdílet fotku na Facebooku, dáváte nám oprávnění ukládat, kopírovat a sdílet ji s jinými osobami (opět podle vašeho nastavení), jako jsou poskytovatelé služeb podporující naši službu nebo jiné vámi používané Facebook produkty. Tato licence pozbývá platnosti okamžikem odstranění vašeho obsahu z našich systémů.“⁹³

Až na zákaz vkládání protiprávního obsahu, Facebook nijak významně neomezuje autory děl v jejich publikaci. Z podmínek však vyplývá, že autor díla poskytuje širokou licenci ke zveřejněným dílům Facebooku, který může bezúplatně užít publikovaný obsah nebo převést tuto licenci třetí osobě.⁹⁴

3.2.6 Aplikace vybraných osobnostní práv na problematiku sociálních sítí

3.2.6.1 Pořízení a šíření podobizny - OZ § 84 a § 85

Občanský zákoník upravuje možnosti pořízení a použití podobizny člověka. OZ v §84 stanovuje, že zachytit podobiznu cizí osoby způsobem, který umožňuje určit totožnost této osoby, je dovoleno jen s jejím svolením.⁹⁵ Příkladem tedy může být fotografie zobrazující

⁹³ FACEBOOK. Podmínky. Facebook [online]. 2020. Poslední změna 20. 12. 2020. [Cit. 12. 08. 2021]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms/update>

⁹⁴ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 123 ISBN 978-80-7400-610-4

⁹⁵ § 84 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

obličej člověka. Tuto fotografii lze pořídit pouze se souhlasem a k rozšiřování této fotografie její autor potřebuje opět svolení.⁹⁶

Výjimkou však je situace, kdy je dáme souhlas s vytvořením podobizny, u které je předem zřejmé, že bude šířena. V tomto případě není třeba samostatný další výslovný souhlas s šířením podobizny, pokud bude rozšiřována rozumným a očekávaným způsobem dle předpokladu.⁹⁷

Toto lze aplikovat na příkladu sociálních sítí. Slečna X vyfotí náhodnou osobu Y na ulici a následně tuto fotografii zveřejní na svém profilu na sociální síti, jedná se o neoprávněný zásah do práv osoby Y, jelikož osoby Y nedala souhlas s pořízením fotografie, ani souhlas s jejím zveřejněním. Toto platí pouze v případě, že nebyl jiný zákonný důvod zásahu do osobnostních práv osoby Y.⁹⁸

Opačným příkladem by však byla situace, kdy slečna X vyfotí společnou fotografii z dovolené s jejími přáteli, mezi nimiž je i osoba Y. Osoba Y si je vědoma, že slečna X podobné fotografie zcela běžně zveřejňuje na svém profilu na sociálních sítích. Pokud tedy osoba Y souhlasí s pořízením takové fotografie, souhlasí zároveň i s jejím zveřejněním na profilu slečny X, jelikož je toto rozmnožování očekáváno. To neplatí v situaci, kdy by osoba Y výslovně nesouhlasila se zveřejněním fotografie a upozornila na to slečnu X. V případě, že by ale slečna X poskytla licenci k této fotografii společnosti, která by ji použila k reklamním účelům, mohlo by se jednat o zásah do osobnostních práv osoby Y, jelikož toto rozšiřování nemohla osoba Y v okamžiku pořízení fotografie rozumně předpokládat.⁹⁹

⁹⁶ § 85 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁷ § 85 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁸ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 25 ISBN 978-80-7400-610-4

⁹⁹ POLČÁK, Radim. Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP. Brno: Computer Press, 2007. Právo a IT. s. 25 ISBN 978-80-251-1777-4.

3.2.6.2 Zásah do soukromí a svolení k zásahu - OZ § 86 a § 87

Zásadním ustanovením pro ochranu osobnosti a soukromí je § 86 OZ. Dle tohoto paragrafu nikdo nesmí zasahovat bez svolení člověka do jeho soukromí, pokud k tomu nemá zákonný důvod. Výslovně pak nelze narušovat soukromé prostory člověka, sledovat jeho soukromý život či pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam. Dále nesmí využívat takové záznamy třetí osoba a nelze pořízené záznamy šířit. Tento zákon se vztahuje i na soukromé písemnosti osobní povahy.¹⁰⁰

Rozhodujícím zákonným důvodem pro zásah do soukromí je tedy jeho svolení, které lze však v budoucnu kdykoliv odvolat. V případě, že byl však souhlas na dobu určitou a osoba, jež dala souhlas, tento souhlas odvolá, aniž by se změnila podstatná okolnost tohoto svolení či vznikl jiný závažný důvod, je tato osoba povinna nahradit vzniklou odvolávající škodu osobě, které bylo svolení uděleno.¹⁰¹

Tuto situaci lze opět přiblížit na příkladu sociálních sítí. Paní X ztratila svůj osobní diář, který lze považovat za písemnost osobní povahy. Pan Y tento diář našel a svých sociálních sítích zveřejnil obsah diáře. V tomto případě pan Y zveřejnil písemnost osobní povahy bez souhlasu paní X a došlo tak neoprávněnému zásahu soukromí paní X, jelikož se na tuto situaci nevztahuje ani jiná zákonná výjimka. Naopak by tomu bylo, pokud by paní X svůj diář panu Y vědomě vypůjčila a se zveřejněním stránek souhlasila. Tento souhlas by však paní X po určité době mohla odvolat a pan Y by tak zveřejněný obsah musel odstranit.¹⁰²

3.2.6.3 Zákonné důvody k zásahu do osobnostních práv bez svolení - OZ § 88 a § 89

Zákonným důvodem k zásahu do osobnostních práv bez svolení je ochrana jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob. Tento zákonný důvod však lze aplikovat

¹⁰⁰ § 86 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰¹ § 87 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰² DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 26. ISBN 978-80-7400-610-4

pouze pokud se jedná o podobiznu nebo zvukový či obrazový záznam. Nevztahuje se tedy na písemné projevy osobní povahy či další aspekty soukromí.¹⁰³

Příkladem na sociálních sítích může být situace, kdy se slečna X při soukromém videohovoru na sociálních sítích dostane do rozporu s panem Y. Pan Y se rozhodne slečně X vyhrožovat. Protože se slečna X cítí ohrožená, může záznam hovoru použít jako policejní důkaz a nepotřebuje k tomu souhlas pana Y, jelikož jde o ochranu jejích osobnostních práv.¹⁰⁴

Další případem, kdy není třeba svolení, a i přes to nedochází k zásahu do osobnostní práv, je pořízení nebo použití podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu na základě úředního účelu či v případech, kdy osoba vystoupí v záležitosti veřejného zájmu.¹⁰⁵

Pokud by se tedy slečna X účastnila jednání zastupitelstva města a měla zde před ostatními členy veřejný projev, pan Y by byl oprávněn bez svolení slečny X tento proslav natočit a zveřejnit třeba na sociálních sítích.¹⁰⁶

Poslední výjimkou v dle § 89 OZ situace, kdy je podobiznu nebo zvukový či obrazový záznam možné pořídit a použít, jsou vědecké či umělecké účely a tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.¹⁰⁷

Dle § 90 OZ však všechny výše uvedené zákonné zásahy do soukromí jiného nebo použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nelze využít nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.¹⁰⁸ Při posuzování přiměřenosti těchto lze vycházet z judikatury Ústavního soudu

¹⁰³ § 88 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁴ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 27. ISBN 978-80-7400-610-4

¹⁰⁵ § 88 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁶ POLČÁK, Radim. Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP. Brno: Computer Press, 2007. Právo a IT. s. 61. ISBN 978-80-251-1777-4.

¹⁰⁷ § 89 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁸ § 90 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

České republiky i Evropského soudu pro lidská práva. Zohledňuje se zde zejména postavení člověka, jehož osobnostní práva byla narušena a konkrétní způsob zásahu do osobnostních práv.¹⁰⁹

3.2.7 Nároky z občanskoprávní ochrany

Dojde-li k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv, má dotčená osoba nárok se domáhat toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno, či aby byl odstraněn jeho následek.¹¹⁰ Za následek je považována majetková nebo nemajetková újma, popřípadě bezdůvodné obohacení. To lze aplikovat na situaci, kdy osoba na sociálních sítích neoprávněně zveřejní kompromitující fotografii jiné osoby. Poškozené osobě může vzniknout majetková újma, kterou dle § 2952 OZ tvoří skutečná škoda včetně ušlého zisku. Škůdce je pak povinen uhradit celou prokázanou majetkovou škodu.¹¹¹

Mnohem častěji však zásahy do osobních práv způsobují nemajetkovou škodu, jejíž dopad nelze snadno vyčíslit. Proto se nemajetková újmu odškodňuje zadostiučiněním neboli satisfakcí, ve výši přiměřené způsobené újmě. V některých případech postačí soukromá či veřejná omluva. Někdy je však vhodné odvolání narušujícího výroku či zveřejnění výroku soudu, že se jednalo o neoprávněný zásah do osobnostních práv. Podstatné však je, aby morální satisfakce nebyla provedena způsobem, který by toto odčinění ještě zhoršil. Jedná se o situaci, kdy by se například teprve na základě zveřejněné omluvy dozvěděla část veřejnosti, že došlo k tomuto zásahu do práv člověka.¹¹²

Když však nemajetkovou újmu nelze odčinit jinak, poskytuje se za ni peněžní satisfakce. Její výše závisí na několika faktorech, především na způsobu zásahu a rozsahu vzniklé újmy. Pokud se ublížená osoba chce domáhat svých práv a požadovat přiměřené

¹⁰⁹ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 29 ISBN 978-80-7400-610.

¹¹⁰ § 82 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹¹¹ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 31-32 ISBN 978-80-7400-610-4.

¹¹² LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník: komentář. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. s. 1684 ISBN 978-80-7400-287-8.

zadosti učinění u soudu, musí u soudu v žalobním návrhu konkretizovat způsob satisfakce a také uvést rozhodná fakta, ze kterých je patrný nárok odškodnění. Tyto skutečnosti je nutné patřičně prokázat.¹¹³

V některých případech připadá v úvahu i bezdůvodné obohacení. Jedná se třeba o neoprávněné zveřejnění fotografie na placených webových stránkách a zpoplatnění jejího zobrazení.¹¹⁴

Například slečna X umístí svou fotografii na své sociální síti a pan Y si tuto podobiznu bez souhlasu slečny X stáhne a umístí na svůj web s popiskem, jehož obsahem jméno slečny X, který láká uživatele k placené registraci na jeho stránkách. Pan Y inkasuje peníze především díky využití fotografie slečny X a díky jejímu jménu. Pan Y tak nabývá bezdůvodné obohacení, na které má nárok slečna X, protože kdyby se rozhodla využít své fotografie ke komerčnímu využití, výnosy by náleželi jí.¹¹⁵

3.2.8 Vymáhání osobnostních práv

3.2.8.1 Výzva škůdce či poskytovatele služeb

Pokud došlo k zásahu do osobních práv člověka v prostředí internetu, nejprve by ublížená osoba měla vyzvat škůdce, aby tento zásah odstranil. Výzvu je možné příslušné osobě doručit libovolným efektivním způsobem. Pokud k zásahu do osobnostních práv došlo na sociální síti, je možné ho kontaktovat prostřednictvím zprávy na této sociální síti či mu zaslat email. Veřejné publikování výzvy by mohlo navýšit zásah do osobnostních práv. Podstatnými náležitostmi této výzvy jsou: subjekt, kterému byla výzva určena a co

¹¹³ LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník: komentář. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. s. 1686 ISBN 978-80-7400-287-8.

¹¹⁴ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 34 ISBN 978-80-7400-610-4

¹¹⁵ Tamtéž

a z jakého důvodu je požadováno. Subjekt není nutné identifikovat jeho občanským jménem.¹¹⁶

V případě, že škůdce na výzvu nereaguje, nebo ho není možné jakkoli kontaktovat, je vhodné obrátit se na poskytovatele služby, na které byl poškozující obsah zveřejněn.¹¹⁷ Poskytovatel sociálních sítí neodpovídá za obsah, který na jejich stránkách zveřejní uživatelé. Jejich odpovědnost je regulováno zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 5 odst. 1 tohoto zákona odpovídá poskytovatel služby za obsah vložený uživatelem, pouze pokud se o protiprávní jednání prokazatelně dozvěděl. Poté je povinnost poskytovatele učinit kroky k odstranění nebo zneprístupnění takových informací. Pokud tak poskytovatel neučiní, nese za toto protiprávní jednání odpovědnost.¹¹⁸ Konkrétní postup, jak nahlásit takovýto obsah na Facebooku, je popsán v kapitole 3.2.8.4.

3.2.8.2 Předžalobní výzva

Pokud však ani poskytovatel na výzvu nereaguje, či náš požadavek odmítne, je potřeba se obrátit na soud. Stejně tak v situaci, kdy se chce ublížená osoba například domáhat nemajetkové újmy po určité osobě, jež je známá, ale odmítá náhradu poskytnout.¹¹⁹ Před podáním žaloby by měla být zaslána osobě, která má být žalovaná, předžalobní upomínka. Dle § 142a zákona č. 99/163 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, musí být tato upomínka zaslána nejméně 7 dnů před podáním žaloby na adresu vyzývané osoby.¹²⁰ Výzva musí obsahovat informace o tom, co konkrétně po vyzývané osobě žádáme, co a odkud má odstranit, případně čeho se má daná osoba zdržet. Nezaslání

¹¹⁶ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 35. ISBN 978-80-7400-610-4.

¹¹⁷ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 36. ISBN 978-80-7400-610-4.

¹¹⁸ POLČÁK, Radim. Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP. Brno: Computer Press, 2007. Právo a IT. s. 61. ISBN 978-80-251-1777-4.

¹¹⁹ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 38. ISBN 978-80-7400-610-4.

¹²⁰ § 142a zákona č. 99/163 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

předžalobní upomínky může mít za následek to, že i když by byla žaloba úspěšná, soud by nemusel žalobci přiznat nárok na uhrazení nákladů soudního řízení. Náklady soudního řízení zahrnují soudní poplatek za žalobu i standartní odměnu advokáta.

Protože předžalobní upomínka bude předložena jako soudní důkaz, je nezbytné dodržet zákonné podmínky. U tohoto úkonu je na rozdíl od ostatních stěžejní, kdy a zda byla předžalobní upomínka odeslána. V případě, že byla odeslána na doručovací nebo poslední známou adresu této osoby, není podstatné, zda a kdy došlo k opravdovému doručení výzvy. Zákonná 7denní lhůta je tedy počítána ode dne odeslání výzvy. Nejčastěji se upomínka zasílá doporučeným dopisem a jako soudní důkaz pak slouží podací lístek.¹²¹

3.2.8.3 Žaloba a předběžné opatření

Dalším krokem, pokud vyzývaná osoba nereagovala ani na výzvu požadovaným způsobem, je podání samotné žaloby. Pokud žalujeme konkrétní osobu, která zasáhla do našich práv, můžeme se domáhat nejen odstranění závadného obsahu a zdržení se dalších zásahů, ale i náhrady škody, zadostiučinění nebo vydání bezdůvodného obohacení. Podstatná je přesná specifikace nároku na odstranění a zdržení se dalšího zveřejňování obsahu. Široká formulace nároku by mohla vést k tomu, že se osob a bude domáhat něčeho, co do jejích práv nezasahuje a soud by tak žalobu zamítnul.¹²²

V případě, že je žalován poskytovatel, jsou však možnosti omezené. Lze požadovat pouze základní nárok na odstranění obsahu a zdržení se jejího dalšího zveřejňování. Žaloba pak musí být specifikována velmi opatrně, jelikož je poskytovatel většinou pouze neprovinilý prostředník. Lze tedy žádat pouze to, co je nezbytně nutné pro ochranu práv poškozené osoby. V případě, že by se na sociálních sítích u fotografie objevili difamující anonymní výroky, je poskytovatel povinen odstranit pouze tyto komentáře. Na náhradu škody, nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení má žalobce nárok pouze

¹²¹ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 38-39 ISBN 978-80-7400-610-4

¹²² Tamtéž.

pokud poskytovatel svým konáním či nekonáním pomohl ke vzniku škody nebo se z ní obohatil. K tomu dochází, pokud i přes výzvu poskytovatele, byl obsah porušující práva žalobce přístupný po dlouhou dobu a byla tím zvětšena újma. Pokud šířením tohoto protiprávního obsahu poskytovatel vydělával i přes výzvu k odstranění, je možné žádat i bezdůvodné obohacení.¹²³

Při zásahu do našich práv osobnostní práv je základní soudní možností obrany žaloba na ochranu osobnosti. Jelikož tato možnost v prostředí sociálních sítí a internetu celkově může být příliš pomalá, je vhodné zvážit podání návrhu na předběžné opatření. Tímto opatřením může soud dočasně řešit poměry účastníků.¹²⁴ Předběžné opatření je regulováno Zákonem č. 99/163 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a dle §75c odst. 2 o něm musí být rozhodnuto bezodkladně, nejdéle však do uplynutí 7 dnů od jeho podání.¹²⁵ Podstatné je, aby poškozený jednal ihned a po neúspěšné snaze o mimosoudního dohodu se bezodkladně obrátil na soud. Předběžné opatření soud nevydá, pokud by poškozený aktuální stav toleroval již déle, než bylo nezbytné.¹²⁶

Pokud soud vyhoví návrhu poškozené osoby na předběžné opatření, neznamená to rozhodnutí ve věci samé. V případě, že žaloba ještě nebyla podána, uloží soud lhůtu jejímu podání. Když poškozený žalobu nepodá, předběžné opatření by po uplynutí této lhůty zaniklo. Neúspěch podaného žalobního návrhu by také znamenal povinnost nahradit škody vzniklé předběžným opatřením. Proto je nutné podání návrhu na vydání předběžného opatření vždy pečlivě zvážit a připravit se na podání příslušné žaloby v krátké době.¹²⁷

¹²³ DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016. s. 39-40 ISBN 978-80-7400-610-4

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ § 75c Zákon č. 99/163 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁶ Nález Ústavního soud ze dne 7.5.2014, sp. zn. II. ÚS 419/1-1.

¹²⁷ LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník: komentář. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. s. 1684. ISBN 978-80-7400-287-8.

3.2.8.4 Trestní oznámení a přestupek

V krajním případě je také možné podat trestní oznámení. Jedná se o případy, kdy neoprávněný zásah do osobnostních práv by mohl způsobit významně ohrozit vážnosti ve společnosti, poškodit osobu v zaměstnání, narušit její rodinné vztahy či způsobit jinou vážnou újmu. Není však důležité, zda k ohrožení skutečně došlo, ale stačí jen způsobit zásahu tuto osobu poškodit. Trestní oznámení lze na rozdíl od žaloby využít i v případech, kdy se jedná o anonymní osobu, jenž narušila práva jiné osoby, protože trestní oznámení je možné podat i na neznámého pachatele.¹²⁸

V případě kyberšikany se pachatel může dopouštět trestných činů, zda mu může hrozit odnětí svobody až na 4 roky. Může se jednat dle Trestního zákona č. 40/2009Sb., trestní zákoník, a některé další zákony, dle § 146 o ublížení na zdraví, dle § 171 o omezování osobní svobody, dle § 175 o vydírání, dle § 184 o pomluvu, dle § 205 o krádež, dle § 209 o podvod.¹²⁹ Jednání však může být posouzeno i jako přestupek proti občanskému soužití za který hrozí pachateli pokuta do výše 5 tisíc korun.

Pokud je pachatelem osoba mladší 15 let, bude tento čin posuzován soudem pro mládež, jelikož tato osoba není trestně odpovědná. Tento soud může uložit podle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže například doporučení, kterým může být dohled probačního úředníka, zařazení do psychologického či terapeutického výchovného programu ve středisku výchovné péče pro ochrannou výchovu. U osob ve věku 15-18 let je trestní odpovědnost posuzována podle zákona č. 218/2003 Sb. soudy pro mládež a je zohledňována mravní a rozumová vyspělost této osoby.¹³⁰

¹²⁸ ŘEZNIČEK David, FALCOVÁ Aneta, epravo [online]. 2028. [Cit. 14.2.2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-osobnosti-107798.html>

¹²⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a některé další zákony

¹³⁰ ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče. Brno: Computer Press, 2013. s. 34. ISBN 978-802-5138-045.

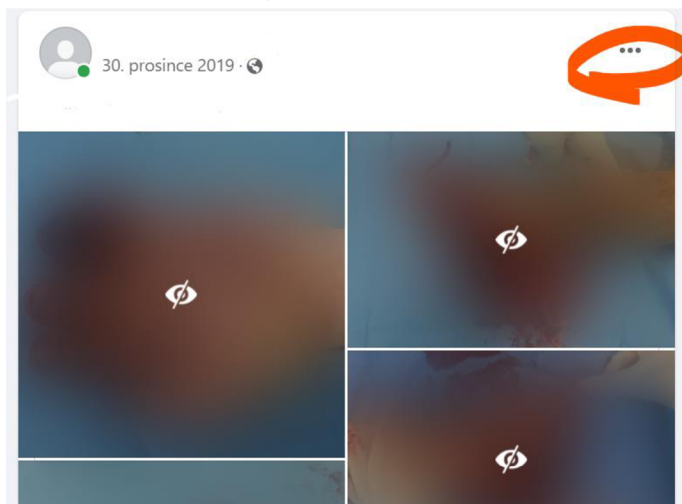
3.2.8.5 Jak na Facebooku nahlásit porušení podmínek či zákona

Facebook ve svém centru nápovědy podrobně popisuje, jak je možné nejlépe oznámit nevhodný obsah nebo spam. U každého obsahu na Facebooku se nachází odkaz „Nahlásit“. V případě, že uživatel někoho nahlásí, Facebook má povinnost záležitost prověřit a odebrat všechno, co poručuje jejich zásady komunity. Důležité je zmínit, že Facebook nahlášenému uživateli nesděljuje žádné informace o osobě, která nahlášení provedla. Nahlásit lze na Facebooku: profil, příspěvek, příspěvek na Timeline uživatele, fotky a videa, zprávy, stránky, skupiny, události, komentáře i reklamy. U nahlášení jakéhokoliv obsahu je nutné zvolit možnost, která nejlépe vystihuje, jak byly porušeny zásady komunity.¹³¹

Nahlášení fotky a videa

1. Zobrazte fotku či video, které chcete nahlásit.
2. Klikněte na symbol tří teček (možnosti), který naleznete v pravém horním tohoto příspěvku. Viz obrázek níže:

Obrázek 6 - Nahlášení fotografie na Facebooku – možnosti.

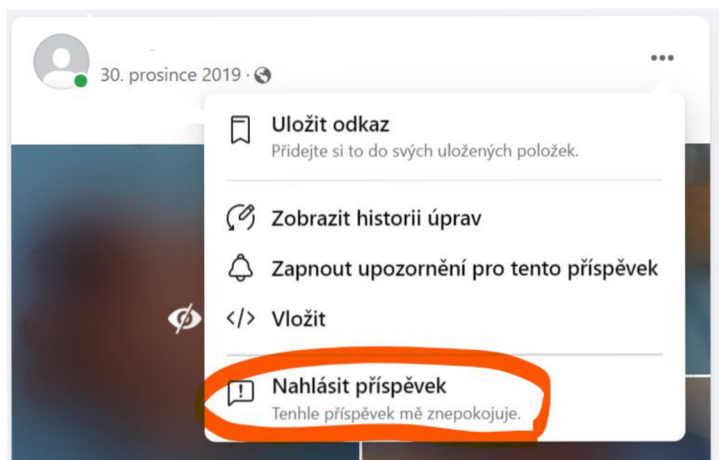

Zdroj: <https://www.facebook.com/>; vlastní úprava

¹³¹ FACEBOOK. Podmínky. Facebook [online]. 2020. Poslední změna 20. 12. 2020. [Cit. 14.1.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms/update>

3. Klikněte na „Nahlásit příspěvek“. Viz obrázek níže:

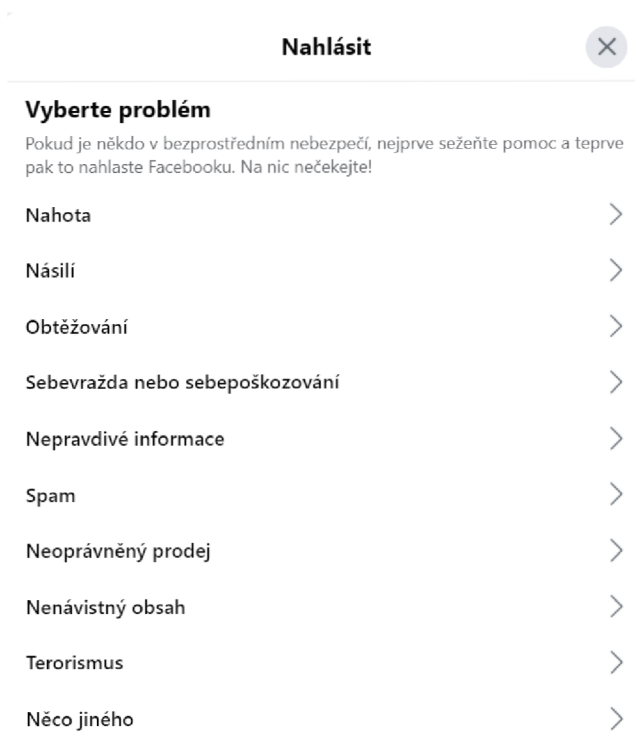
Obrázek 7 - Nahlášení fotografie na Facebooku – nahlásit příspěvek.

Zdroj: <https://www.facebook.com/>; vlastní úprava

4. Vyberte problém

Obrázek 8 - Nahlášení fotografie na Facebooku - výběr problému.

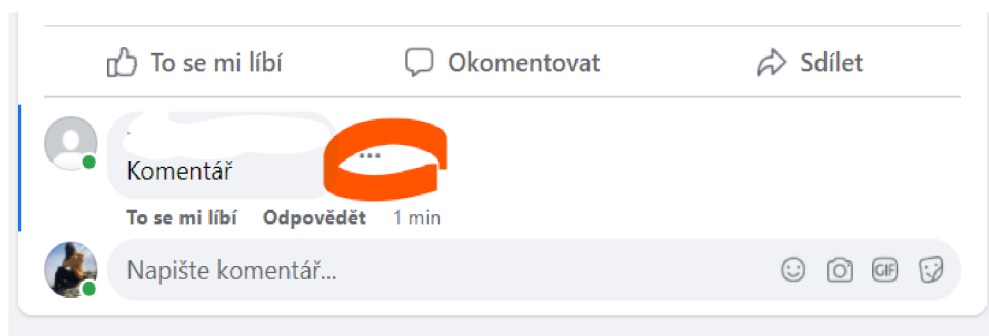

Zdroj: <https://www.facebook.com/>

Nahlášení komentáře

1. Zobrazte komentář, který chcete nahlásit
2. Klikněte na symbol tří teček (možnosti), který naleznete vedle tohoto komentáře. Viz obrázek níže:

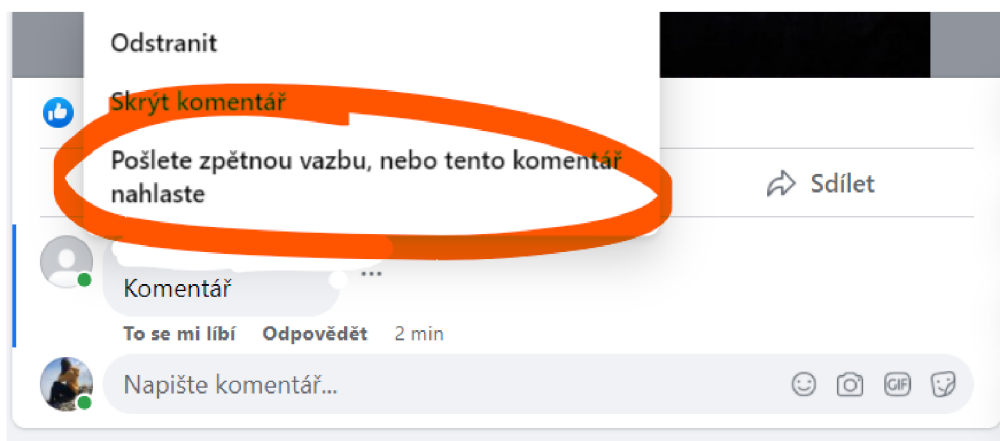
Obrázek 9 - Nahlášení komentáře na Facebooku - možnosti.

Zdroj: <https://www.facebook.com/>; vlastní úprava

3. Klikněte na „Pošlete zpětnou vazbu, nebo tento komentář nahlaste“. Viz obrázek níže:

Obrázek 10 - Nahlášení komentáře na Facebooku - nahlášení.

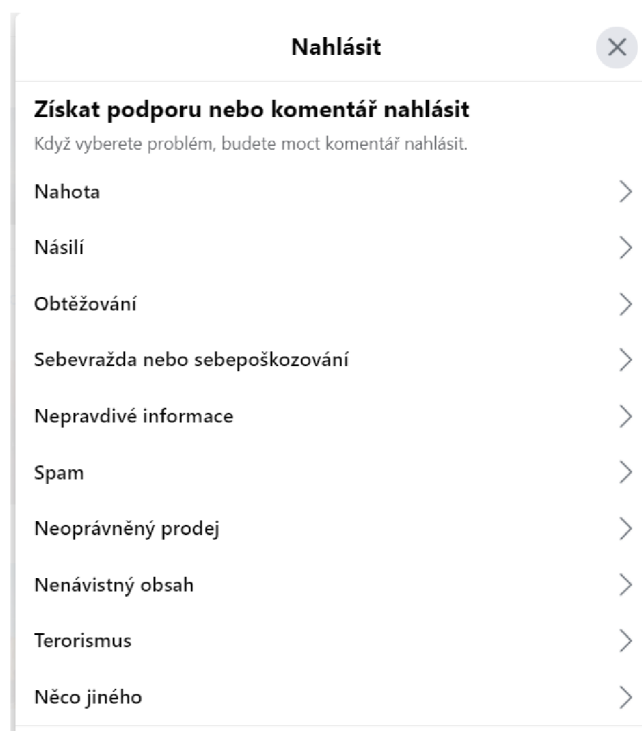

Zdroj: <https://www.facebook.com/>; vlastní úprava

Jak nahlásit jiný obsah se dozvíte v Centru nápovědy Facebooku: Centrum nápovědy -> Zásady a nahlašování -> Nahlašování zneužívání -> Jak nahlásit porušení podmínek nebo zákona.

4. Vyberte důvod, který nejlépe vystihuje, jak uvedený komentář porušuje zásady komunity. Viz obrázek níže:

Obrázek 11 - Nahlášení komentáře na Facebooku – výběr problému.

Zdroj: <https://www.facebook.com/>

3.2.9 Shrnutí

Osobností práva jsou zakotvená v Listině základních práv a svobod a vztahují se na každého člověka. Občanský zákoník tato práva rozvádí a vymezuje v druhé hlavě šestého oddílu (viz kapitola 3.2.2). Co se týče práva na ochranu života a zdraví, dochází prostřednictvím sociálních sítí nejčastěji k ohrožení duševního zdraví. Více viz kap. 3.2.3.1. Právo na ochranu lidské důstojnosti se nejčastěji dostává na sociálních sítích do kolize se svobodou projevu. Tato kolize je pak řešena aplikací principu proporcionality a následně je posuzována povaha, obsah a forma difamujícího výroku (viz kap. 3.2.3.2). Každý jedinec má právo na vymezení soukromí, avšak hranice informačního sebeurčení se u jednotlivých uživatelů liší (viz kap. 3.2.3.3).

Právo na ochranu osobních údajů je definováno nařízením GDPR. Toto nařízení vymezuje obecné a citlivé údaje a výjimku tvoří osobní údaje dětí. Mezi citlivé údaje jsou zahrnuty generické, biometrické i osobní údaje dětí. Citlivé údaje pak podléhají obecně přísnějšímu režimu oproti těm obecným. Více kapitola viz 3.2.3.4.

Za dítě je považována každá osoba, která nedovršila 18 let a rodič jakožto většinou zákonný zástupce a má rodičovskou odpovědnost vůči dítěti, kterou stanuje také OZ (viz kap 3.2.4.1) Dítě, jakožto individuální osobnost, má svá práva a svobody, a to i přes míru rodičovské odpovědnosti a jejich pravomoci. Dítě má právo na vlastní vymezení, a tedy i projev nesouhlasu s narušením svého soukromí (viz kap. 3.2.4.2). Jedná se i o případy, kdy jsou jeho práva narušována práva rodičem (viz problematika sharentingu 3.1.2.3).

K zásahu do osobnostních práv v prostředí sociálních sítí dochází velmi často v případech, kdy byla neoprávněně pořízena a zveřejněna podobizna člověka. K pořízení i zveřejnění takové fotografie je nutné, až na zákonem stanovené výjimky, mít vždy svolení této osoby. Pokud si osoba nepřeje fotografii zveřejnit, nesmí ji její autor či nikdo jiný zveřejnit. V případě, že již byla bez svolení zveřejněna, musí být na žádost této osoby odstraněna (viz kap. 3.2.6).

Pokud došlo k narušení osobnostních práv, má osoba nároky z občanskoprávní ochrany. Kromě toho, že má dotčená osoba, jak již bylo zmiňováno, nárok požadovat smazání obsahu, má také nárok na zadostiučinění dle toho, zda došlo k majetkové či nemajetkové újmě. Více viz kapitola 3.2.7

V případě, že byla narušena práva na ochranu osobnosti, měl by ublížený nejdříve vyzvat škůdce k odstranění a v případě, že nereaguje, měl by se obrátit na poskytovatele služeb, který má povinnost nahlášený obsah prověřit a případně odstranit (viz kap. 3.2.8.1) Pokud však ani škůdce ani poskytovatel daný obsah neodstraní, může se ublížený obrátit na soud prostřednictvím žaloby (viz kap. 3.2.8.3). Je vhodné podat nejdříve předžalobní výzvu (viz kap. 3.2.8.2) a v některých případech i žádost o předběžné opatření (viz 3.2.8.3).

3.3 Prevence rizikového chování a její nástroje

Při užívání sociálních sítí a publikování obsahu na ně je důležité mít na paměti, že bez ohledu na to, jak má uživatel nastaveno soukromí jeho profilu, existuje vždy riziko, že tento obsah může být zneužit v budoucnu třetí stranou. Každý uživatel by měl tedy pečlivě zvážit, jak se na sociálních sítích rozhodne prezentovat, jaký obsah bude sdílet a jaké by mohli být důsledky jeho chování v online světě.¹³²

3.3.1 Rodičovská mediace dětí při používání internetu

Primárním zprostředkovatelem přístupu k internetu dětem je rodina, a právě rodič by měl být tím, kdo reguluje jejich připojení, řeší, co a proč děti na internetu dělají a jaké to může mít následky. V některých situacích však dochází k tzv. obrácené socializaci. Rodiče se obvykle nacházejí v pozici, kdy se seznamují s digitálním prostřednictvím právě prostřednictvím svých dětí, které jsou obvykle s novými médii lépe sžité, což je v rozporu s tradičním socializačním vzorcem – předávání zkušeností od starších k mladším. „*Na jedné straně máme tedy generaci dětí, které se v bezpečných dětských pokojících spojují skrze internet s vnějším světem, před nímž se je rodiče snaží chránit. Na druhé straně je tu generace rodičů, jež se s používáním nových technologií často teprve sžívá a jež je postavena do nelehké role, kdy by měla své potomky usměrňovat v jejich používání.*“¹³³

Zdatnost rodičů používat nové technologie úzce souvisí s jejich schopnostmi eliminovat rizika, kterým jsou v online prostředí děti vystavovány. V rámci projektu EU Kids Online (Livingstone a kol., 2011) vznikly mediační techniky či strategie, které nabízejí možnosti, jak usměrňovat děti v používání média:

- Aktivní mediace - Jedná se o sdílení činností, kdy rodič a dítě společně užívají online technologie a zároveň rodič aktivně komunikuje s dítětem o tom, jak a proč

¹³² KRÁL, M. Bezpečný internet: chraňte sebe i svůj počítač. Praha: Grada Publishing, 2015. Průvodce (Grada). ISBN 978-80-247-5453-6. S. 172

¹³³ ŠEVČÍKOVÁ, A. Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5010-1.

internet používá a podporuje ho, aby samo používalo internet a učilo se tam novým věcem.

- Aktivní mediace bezpečného internetu - Rodič poučuje dítě o tom, jak se vyhnout potížím, vysvětluje a radí, jak se chovat na internetu, co dělat v případě, kdy se na internetu bude dít něco nežádoucího a pokud si dítě nebude vědět s něčím rady, měl by mu rodič přímo pomoci.
- Restriktivní mediace - Rodič omezuje jednotlivé činnosti nebo čas, který dítě tráví online a zakazuje dítěti používat některé online aplikace, sítě aj., případně je dítě může používat pouze pod jeho dozorem.
- Kontrola – Rodič zpětně sleduje, co dítě na internetu dělalo, pomocí historie navštívených stránek či přímého nahlížení do online komunikace dítěte. Dále může zjišťovat, koho si dítě přidalo mezi své kontakty nebo přátele.
- Technická mediace – Existují programy, které dokážou filtrovat a blokovat obsah na internetu, omezovat čas strávený na internetu nebo sledovat strávený čas na internetu a počet navštívených stránek. Zároveň se do technické mediace zahrnují antivirové a antispamové softwary.¹³⁴

Na základě projektu EU Kids Online II bylo zjištěno, že intenzita mediace roste se zkušenostmi rodičů s internetem. Zároveň se prokázalo, že s rostoucím věkem dítěte všechny typy mediací klesají.¹³⁵

¹³⁴ Livingstone S. a kol. EU Kids Online II: final report 2011 [online]. 2011. [Cit. 14.1.2022] London School of Economics and Political Science 2020. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/233794771_EU_Kids_Online_II_final_report_2011

¹³⁵ Livingstone S. a kol. EU Kids Online II: final report 2011 [online]. 2011. [Cit. 14.1.2022] London School of Economics and Political Science 2020. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/233794771_EU_Kids_Online_II_final_report_2011

3.3.2 Školské preventivní programy a primární prevence

Preventivní program

V současné době musí mít vypracovaný preventivní program povinně každá základní a střední škola a musí být zařazen do školních vzdělávacích systémů. Cílem preventivního programu je především rozvoj zdravého životního stylu, zvyšování sociálních působností a komunikačních dovedností žáků a studentů.¹³⁶ Rozvíjí se tak schopnost žáků a studentů řešit problémy a spory a lépe zvládat kritiku a stresové situace. Nejčastěji jsou tato témata prevence rozebrána s žáky v rámci občanské výuky, výchovy ke zdraví, biologie, vlastivědy či přírodovědy.¹³⁷ Konkrétně prevence rizikového chování na internetu pak bývá součástí předmětu informatika.

Primární prevence

Primární prevence je soubor činností a aktivit, za účelem předcházení vzniku rizikového chování u osob dříve, než k jejich rizikovému chování dojde. Sekundární prevence se naopak zabývá předcházení a zamezením rozvoje rizikového chování u osob, které už rizikově jednaly. Martanová (2014) také definuje terciální prevenci, jejímž cílem je zmírnit nebo přecházet zdravotním a sociálním potížím, které vznikly v důsledku rizikového chování.¹³⁸

Školská primární prevence

Školskou primární prevence je rozdělena na tři úrovně dle zaměření na méně a více rizikové osoby:

- Všeobecná primární prevence
- Selektivní primární prevence

¹³⁶ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. s. 37. ISBN 978-80-247-3470-5.

¹³⁷ OREL Miroslav, *Psychopatologie. Nauka o nemocech duše, 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-271-9424-7.

¹³⁸ MARTANOVÁ Pavlas Veronika. *O primární prevenci rizikového chování* [online]. Národní ústav pro vzdělávání. 2014. [cit. 26.2.2022] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/co-je-skolska-primarni-prevence-rizikoveho-chovani>

- Indikovaná primární prevence

Všeobecná primární prevence se zaměřuje na všechny jedince bez ohledu na jednotlivé rizikové faktory. Orientuje se na standartní populaci dětí a mladistvých dle jejich věku a sociálních či jiných faktorů. Zásadní u této úrovně prevence je přizpůsobení program věku jedinců. Nejčastěji jsou tedy žáci a mladiství rozděleni dle tříd či menších sociálních skupin. Kalina (2015) také zdůrazňuje, že s intervencí je důležité začít včas.¹³⁹

Selektivní primární prevence cílí na osoby, jež spadají do více ohrožené skupiny. Skupiny jsou definovány dle sociální, biologických, sociálních, psychologických či jiných faktorů souvisejících s rizikovým chováním. Dále mohou být skupiny určeny dle pohlaví, věku, bydliště či míry sociální indispozice. Preventista by měl mít vzdělání v oboru psychologie, adiktologie nebo speciální pedagogiky.¹⁴⁰

Indikovaná primární prevence se zabývá konkrétními jedinci, kteří čelí rizikovým faktorům, případně jedinci, u nichž se již rizikové chování vyskytlo. Podstatou však je podchytit faktor co nejdříve, zhodnotit vhodné postupy s následně je uplatnit. I u této formy prevence je důležité odborné vzdělání preventisty.¹⁴¹

Ve školní prostředí je za primární prevenci rizikového chování žáků zodpovědný školní metodik prevence. Tím může být jakýkoliv učitel, který absoluuje specializační studium pro školní metodiky. Metodik tvoří minimální preventivní program pro školu, na které působí a dohlíží a koordinuje jeho plnění. Spolupracuje s třídními učiteli a všemi

¹³⁹ KALINA, Kamil. *Klinická adiktologie*. Praha: Grada Publishing, 2015. Psyché (Grada). s. 27. ISBN 978-80-247-4331-8.

¹⁴⁰ MARTANOVÁ Pavlas Veronika. *O primární prevenci rizikového chování* [online]. Národní ústav pro vzdělávání. 2014. [cit. 26.2.2022] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/co-je-skolska-primarni-prevence-rizikoveho-chovani>

¹⁴¹ SUCHÁ, J. et al. *Hraní her českými adolescenty*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2018. s. 14. ISBN 978-80-244-5428-3

pedagogy, jenž se také podílejí na plnění tohoto programu. V neposlední řadě se metodik snaží eliminovat zvyšování rizikového chování žáků.¹⁴²

3.3.3 Projekty prevence

Ministerstvo vnitra prostřednictvím Policie České republiky realizuje akce i dlouhodobé projekty za účelem prevence kriminality. Mezi tyto projekty patří například:

- Tvoje cesta online – jedná se o základní celorepublikový preventivní program zaměřený na digitální bezpečí. Na tomto projektu spolupracuje Policie České republiky s ČSOB.
- Kraje pro bezpečný internet – tento projekt je zaměřen na žáky a studenty základních a středních škol, pedagogy, sociální pracovníky, policisty a strážníky i rodiče a seniory. Součástí tohoto projektu jsou pracovní listy, e-learningové kurzy, interaktivní hry, online webináře aj.
- #SayNo! „Řekni Ne!“ – je celoevropská kampaň Europolu zaměřená na problematiku zneužívání dětí. V rámci této kampaně byl vytvořen video spot, který patří mezi nejvíce sledovaná preventivní videa na YouTubeovém kanálu Policie České republiky.¹⁴³

Prevenčí se zabývá také Národní centrum bezpečnějšího internetu, které realizuje nejen preventivní programy, ale také vzdělává o bezpečí na internetu. Mezi jejich projekty patří například:

- DS4Y: Digitální dovednosti pro mládež – tento projekt vyvíjí a zkouší vzdělávací kurz v kombinované formě běžné výuky a e-learningu s cílem překonat nedostatky mezi vzdělávacími programy a realitou. Cílovou skupinu tvoří především odborníci, kteří pracují s mládeží.

¹⁴² KNOTOVÁ Dana a kol. *Úvod do sociální pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita. 2014. s. 11. IBSN 978-80-210-7077-6.

¹⁴³ Policie České republiky. *Den bezpečnějšího internetu*. Zpravodajství 2021. [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-den-bezpecnejsiho-internetu.aspx>

- ESAFETY LABEL + - jedná se o projekt, který se pomáhá školám tvořit pro žáky i učitele bezpečné a obohacující prostředí. Program se zabývá úrovní zabezpečení ICT na školách a nabízí mnoho zdrojů pro výuku.
- Bezpečně online – projekt, který poskytuje pro děti, mládež i rodiče a učitele metodiky, výukové materiály či videa a jiné zdroje související s problematikou online bezpečnosti.¹⁴⁴

3.3.4 Zákonná preventivní opatření

S vývojem virtuálního světa vznikla i potřeba právního ošetření používání internetu. V roce 2014 byl tedy vyhlášen zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů. Již došlo k několika novelám a doplnění tohoto zákona z důvodu neustále rozvíjejících se technologií. Následně byl v roce 2017 založen i Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost.¹⁴⁵ Ochrana osobních údajů byla dlouho zajišťována především prostřednictvím Zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, který byl v roce 2019 zrušen a zcela nahrazen Zákonem č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů, jenž upřesňuje GDPR - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).¹⁴⁶

¹⁴⁴ Národní centrum bezpečnějšího internetu. Úvodní strana. [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.ncbi.cz/>

¹⁴⁵ PAVLÍČEK, Antonín, Alexander GALBA a Michal HORA. *Moderní informatika*. Druhé, rozšířené vydání. [Praha]: Professional Publishing, 2017. s. 46. ISBN 978-80-906594-6-9.

¹⁴⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Co je GDPR?* [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/gdpr/clanek/co-je-gdpr.aspx>

3.3.5 Technický nástroj prevence - nastavení soukromí na Facebooku

Na Facebooku si může každý uživatel nastavit, s kým chce sdílet jeho obsah. Obecně platí, že čím vyšší zabezpečení obsahu si na Facebooku uživatel nastaví, tím více chrání své soukromí.¹⁴⁷ Aktuálně Facebook nabízí 5 možností zabezpečení soukromí:

- Veřejný (zvolený obsah může vidět kdokoli na Facebooku i mimo něj)
- Přátelé (zvolený obsah uvidí pouze přátelé uživatele)
- Přátelé kromě (zvolený obsah uvidí všichni přátelé uživatele kromě konkrétních zvolených přátel)
- Konkrétní přátelé (zvolený obsah uvidí pouze konkrétně zvolení přátelé uživatele)
- Jenom já (zvolený obsah uvidí pouze vlastník účtu)¹⁴⁸

Úroveň soukromí pak lze nastavit u každé položky zvlášť. Například tedy u profilových informací si může uživatel jednotlivě nastavit, kdo uvidí jeho email, datum narození, aktuální zaměstnání, zkrátka všechny informace, které zde o sobě uživatel vyplnil. Stejným způsobem pak lze regulovat, kdo uvidí budoucí příspěvky uživatele. Příspěvky, které již uživatel veřejně sdílel, musí však omezit zvlášť, jelikož toto omezení se vztahuje pouze na budoucí příspěvky. Dále lze v nastavení soukromí zkontrolovat příspěvky a obsah, ve kterém byl uživatel označen a regulovat, kdo uvidí stránky a seznamy, které uživatel sleduje. Viz obrázek č. 8 níže.¹⁴⁹

¹⁴⁷ Meta. Centrum nápovědy. Soukromí [online]. 2022. [cit. 14.1.2022] Dostupné z: https://www.facebook.com/help/504765303045427/?helpref=hc_fnav

¹⁴⁸ Meta. Centrum nápovědy. Soukromí [online]. 2022. [cit. 14.1.2022] Dostupné z: https://www.facebook.com/help/504765303045427/?helpref=hc_fnav

¹⁴⁹ Meta. Centrum nápovědy. Soukromí [online]. 2022. [cit. 14.1.2022] Dostupné z: https://www.facebook.com/help/504765303045427/?helpref=hc_fnav

Obrázek 12 - Nastavení soukromí na Facebooku

Vaše aktivita	Kdo uvidí vaše budoucí příspěvky?	Přátelé	Upravit
	Zkontrolujte si všechny příspěvky a obsah, ve kterém jste označeni.		Použít záznamy o aktivitách
	Choete omezit okruh uživatelů u příspěvků, které jste sdíleli s přáteli přátel nebo veřejně?		Omezit minulé příspěvky
	Kdo uvidí lidi, stránky a seznamy, které sledujete?	Jenom já	Upravit

Zdroj: <https://www.facebook.com/settings?tab=privacy&view>

3.3.6 Shrnutí

K předcházení rizik spojených s užíváním sociálních sítí jsou využívány preventivní nástroje. V první řadě by měl rodič edukovat děti o bezpečném užívání sociálních sítí a také regulovat a kontrolovat jejich užívání. Rodičovskou mediací se zabývá kapitola 3.3.1 a popisuje kde se poukazuje na odlišné možnosti usměrňování činností dětí na sociálních sítích. Užívání jednotlivých metod se liší na základě technologické zdatnosti a zkušenosti rodičů, ale především také dle věku dítěte.

Dále jsou charakterizovány vytvářené preventivní programy, které jsou zařazeny do školních vzdělávacích plánů (viz kapitola 3.3.2.). Metody prevence se liší na základě ohroženosti jedinců. Všeobecná primární prevence se zaměřuje na všechny jedince, nejčastěji dle jejich věku. Selektivní primární prevence pak cílí na osoby více ohrožené a indikovaná prevence se zabývá žáky, u nichž se rizikové chování již vyskytlo, případně jedinci, kteří přímo čelí rizikům. Za preventivní programy odpovídá školní metodik prevence.

Dále je prevence aplikována prostřednictvím preventivních projektů, které jsou realizovány Ministerstvem vnitra prostřednictvím Policie ČR, ale také jinými institucemi jako je Národní centrum bezpečnějšího internetu (viz kapitola 3.3.3.). Stát reaguje též zákonnými preventivními opatřeními, která jsou stručně vymezena v kapitole 3.3.4. V neposlední řadě rozlišujeme technické nástroje prevence. Konkrétně technickým nastavením soukromí na nejpoužívanější sociální síti Facebook se zabývá kapitola 3.3.5. Každý uživatel si může individuálně nastavit, s kým chce svůj obsah sdílet.

3.4 Shrnutí teoretických východisek

Počet uživatelů sociálních sítí neustále roste. Sociální sítě jsou novodobý prostředek pro komunikaci a sdílení každodenního života s ostatními uživateli. Portál Statista Research Department provedl prognózy počtu uživatelů sociálních sítí do roku 2025. Předpokládá se, že bude mít stále rostoucí trend. Sociální sítě se rozšiřují do všech věkových kategorií, jejich popularita však zřejmě především u mladších generací. Děti na nich často tráví svůj volný čas a používají je jako prostředek komunikace s okolím. Problematikou sociálních sítí ve spojitosti s dětmi se zabýval výzkum České děti v kybersvětě, který realizoval pan doc. Mgr. Kamila Kopecký, Ph.D. se svým výzkumným týmem ve spolupráci s O2 Czech Republic v roce 2019. Zjištěným problémem je skutečnost, že sociální sítě užívají děti mladší 13 let i přes minimální věkovou hranici většiny sociálních sítí. Mezi světově největší platformy sociálních sítí patří Facebook, Instagram, Messenger a WhatsApp. Všechny tyto platformy vlastní společnost Meta (dříve Facebook). Uživatel tvorbou účtu na sociálních sítích musí souhlasit s uvedenými podmínkami jednotlivých sociálních sítí. V těchto podmínkách je uvedena již zmiňovaná minimální věková hranice pro tvorbu účtu na dané síti. Dalším, pro tuto práci důležitým bodem těchto podmínek je část zabývající se ochranou osobnosti a duševním vlastnictvím. Uživatel nesmí na platformách společnosti Mety zveřejňovat obsah, který porušuje či narušuje práva jiných osob, a to včetně práv k duševnímu vlastnictví. Meta neručí za obsah, jenž na jeho platformách uživatelé zveřejňují. Vyzývá však uživatele, aby nahlašovali obsah, který porušuje jejich práva nebo smluvní podmínky a zásady užívání této sítě. Nahlášené příspěvky má správce sociální sítě povinnost prověřit a na základě toho provést další kroky. (viz kapitola 3.1.1).

S užíváním sociálních sítí jsou spojena rizika (3.1.2), o kterých je nutné jejich uživatele edukovat a předcházet jim pomocí prevence. Poměrně vysoké riziko, které si mnoho uživatelů sociálních sítí neuvědomuje, je zanechávání digitální stopy. Tuto stopu v prostředí internetu po sobě zanechávají uživatelé aktivně i pasivně. (Viz kapitola 3.1.2.1.). Uživatel by pečlivě promýšlet, jaký obsah zveřejňuje a zda by ho tento obsah mohl v budoucnu poškodit. Tuto digitální stopu na sociálních sítích si vytváří uživatel

nejen sám, ale často ji vytváří za něj i jiní uživatelé, kteří na svých sociálních sítích sdílí jiné osoby se svolením či bez. Sociální sítě se tak často stávají místem, kde probíhá kyberšikana. Touto problematikou se podrobně zabývá kapitola 3.1.2.2. Kyberšikana a šikana obecně se nejčastěji vyskytuje u dětí v období adolescence. V tomto věku se také dítě obvykle začíná užívat sociální sítě, a tak se právě tyto sítě stávají nástrojem kyberšikany. Vysoký výskyt šikany u adolescentů je spojován s jejich vývojovou fází. Jedná se o období, kdy si jedinec tvoří vztahy a postoje ve společnosti a k upevnování svého postavení používá různé metody. Kyberšikana působí většinou pouze na psychické zdraví dítěte, v některých případech je však doprovázena i klasickou šikanou včetně fyzického násilí. Výhodou, respektive nevýhodou kyberšikany oproti klasické šikaně je skutečnost, že se agresor může schovávat za anonymitu.

V některých případech jsou však práva dítěte narušována jeho rodičem, jenž může být také tvůrce jeho digitální stopy. Dítě má tak někdy ještě dříve, než začne samo používat internet vybudovanou online identitu právě jeho rodičem. Touto problematikou se zabývá kapitola 3.1.2.3 této práce. Jedná se o fenomén sharenting, kdy mohou být práva dítěte narušována právě jeho rodičem. V tomto případě se často dostává do kolize právo dítěte na soukromí a ochranu jeho práv s právem jeho rodičů sdílet informace ze života jejich dětí. Dítě má však právo na vlastní vymezení a má tedy nárok do jisté míry rozhodovat o svém soukromí a rodič by měl jeho přání respektovat. Rodič by měl i v online prostředí působit jako ochránce dítěte a zvažovat, jaké informace zveřejněné na internetu by mohly dítěti třeba i v budoucnu ublížit či komplikovat život.

Osobnostní práva zakotvená v Občanském zákoníku vycházejí z Listiny základních práv a svobod. Tato práva se vztahují na každého člověka. V kapitole 3.2.3 jsou definovány předměty osobnostních práv. V prostředí sociálních sítích může dojít k narušení života a zdraví. Obvykle se jedná o duševní zdraví, v některých případech však o fyzické zdraví. Na sociálních sítích se také setkáváme s difamujícími výroky. Uživatelé se často domnívají, že mají svobodu projevu a neuvědomují si, že tak zasahují do práv na ochranu lidské důstojnosti jiných osob. Kolize těchto dvou práv je řešena principem proporcionality řešení a je posuzována povaha, obsah a forma tohoto výroku. Dalším předmětem osobnostních práv je právo na vymezení soukromí. Toto soukromí však nelze

jednotně identifikovat, jelikož každý jedinec má jinak stanovené hranice informačního sebeurčení a zásah do soukromí je třeba vždy posuzovat individuálně se zřetelem k okolnostem. Ochranou osobních údajů se zabývá GDPR nařízení, které také vymezuje obecné a citlivé údaje. Přísněji jsou upravovány osobní údaje dětí, jelikož mezi citlivé údaje dětí patří i jejich generické, biometrické údaje.

Nejčastěji v prostředí sociálních sítí dochází k zásahu do osobnostních práv v případech, kdy osoba neoprávněně pořídí a zveřejnění podobiznu jiné osoby. Dle OZ je k pořízení i ke zveřejnění fotografie jiné osoby, mimo výjimky stanovené tímto zákoníkem, potřeba výslovný souhlas. Pokud však byla podobizna jiné osoby pořízena s jejím souhlasem a vědomím za situace z níž je zřejmé, že autor fotografie bude obvyklým a očekávaným způsobem šířit, není třeba výslovný souhlas s jejím sdílením. V případě, že osoba udělí souhlas se zveřejněním pořízené fotografie, na které je vyobrazen, má stále právo souhlas odvolat a požadovat odstranění této fotografie. Více viz kapitola 3.2.7.

V případě, že dojde k zásahu do osobnostní práv, měl by poškozený v první řadě vyzvat narušitele k odstranění takového příspěvku. Pokud by však výzva nebyla akceptována či pokud narušitele nelze kontaktovat, měl by se poškozený obrátit na správce sítě, který má povinnost situaci prověřit. Další krokem, který může ublížení učinit, je podat žalobu. Před podáním žaloby je však vhodné podat předžalobní výzvu. Žalobní proces může být v některých situacích zdlouhavý a následky zásahu se můžou do doby rozhodnutí soudu zhoršit. V tomto případě je příhodné zvážit podání žádosti o předběžné opatření. Výhodou je, že právními kroky se člověk může domáhat i způsobené újmy, pokud nějaká byla zásahem do těchto práv způsobena. Více viz kapitola 3.2.8.

Občanský zákoník také upravuje práva a povinnosti dětí a rodičů. Zákonný zástupce dítěte, kterým je ve většině případů rodič, má vůči dítěti rodičovskou odpovědnost. Dítě, jakožto individuální osobnost, má svá práva a svobody, a to i přes míru rodičovské odpovědnosti a jejich pravomoci. Dále má právo na vlastní vymezení a projev nesouhlasu v případě, že jsou narušeno jeho práva i v případě, že je narušitelem jeho zákonný zástupce. Více viz kapitola 3.2.3.4.

K minimalizaci vzniku rizikového chování dětí na sociálních sítích jsou využívány preventivní metody. Prevence byla rozdělena do tří kategorií dle toho, kdo je jejím zprostředkovatelem. V první řadě se jedná o rodičovskou prevenci a mediaci dětí při používání sociálních sítí. Stejně tak jako se rodič stará o blaho svého dítěte v reálném životě, měl by se zajímat i o jeho aktivitu v online prostředí. Problémem však může být, že děti se v prostředí internetu mnohdy vyznají orientují lépe než jejich rodiče. V tomto případě dochází k tzv. obrácené socializaci. Dle výzkumu EU Kids Online II v roce 2020 Livingstone prokázala, že intenzita rodičovské mediace dětí při používání internetu roste s jejich zkušenostmi s internetem. Naopak intenzita mediace klesá s rostoucím věkem dětí. Prevencí rizikového chování dětí na internetu a sociálních sítí se zabývají i školní preventivní programy a projekty prevence, které realizuje např. Ministerstvo vnitra prostřednictvím Policie České republiky, Národní centrum bezpečnějšího internetu, ale také samostatné instituce. Více viz kapitola 3.3

4 Praktická část

4.1 Analýza výsledků dotazníkového šetření

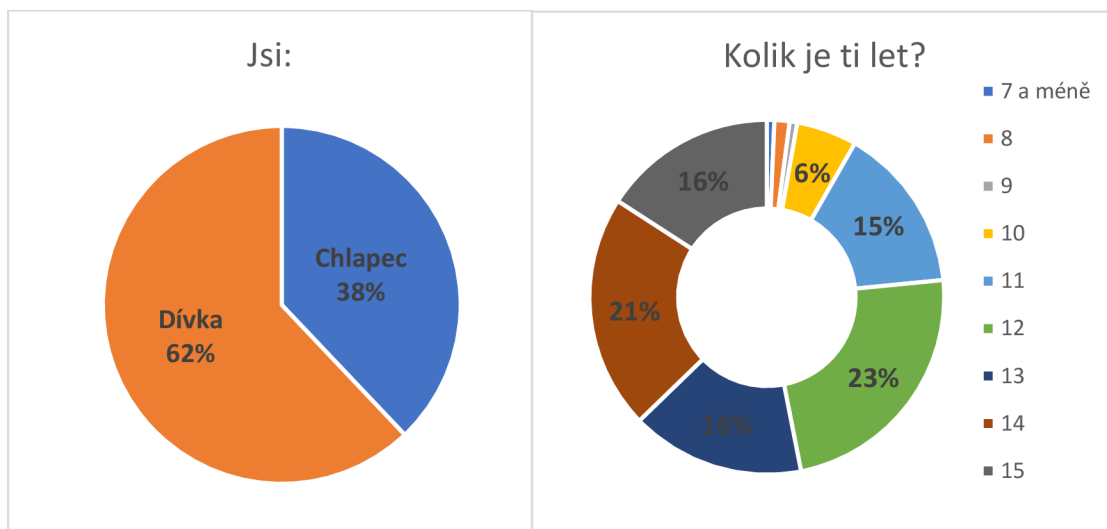
Prostřednictvím dotazníkového šetření byl zkoumán vztah dětí k sociálním sítím, a především jejich informovanost o bezpečném užívání těchto sítí se zřetelem k ochraně osobnosti. Dotazník byl mezi respondenty rozšířen primárně prostřednictvím základních škol. Základní školy byly osloveny emailem a podařilo se nashromáždit odpovědi 290 respondentů mladších 15 let. Výsledky tohoto šetření jsou rozděleny do několika kategorií a budou analyzovány v následujících kapitolách.

4.1.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Za nejčtenější riziko na sociálních sítích ve spojitosti s ochranou osobnosti je považována kyberšikana, která se obvykle projevuje v období adolescence, kdy jedinec dospívá a hledá své postavení ve skupině (viz kapitola 3.2.2.2). Sociální sítě jsou v dnešní době často používaný nástroj a děti pomocí nich tak mohou vědomě či nevědomě narušovat osobnostní práva jiných osob. Z tohoto důvodu byly vybrány jako výzkumný vzorek děti ve věku do 15 let.

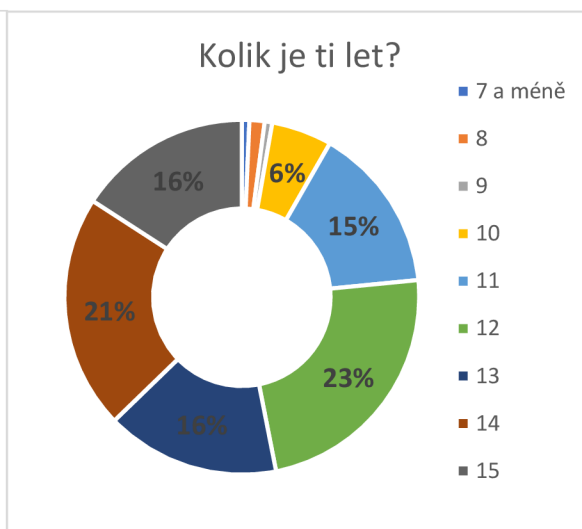
Dotazníkového šetření se zúčastnilo 290 respondentů z toho 180 dívek a 110 chlapců. Viz graf č. 3 níže. Dále byly děti identifikovány dle věku. Nejvíce respondentů (23 %) tvoří 12leté děti. Pětina respondentů je ve věku 14 let. 16 % respondentů tvoří 13leté děti a 16 % dětí je ve věku 15 let. 11leté děti tvoří 15 % dětí celkového počtu respondentů. Respondenti ve věku 10 let tvoří 6 % výzkumného vzorku. Zbývá 3 % zahrnují respondenty ve věku 9 let a méně. Viz graf č. 4 níže.

Graf 3 - Pohlaví respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 4 - Věk respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Následně byli respondenti rozřazeni na dvě skupiny. První skupinu tvoří děti, které již jsou uživateli sociálních sítí a druhou tvoří děti, jež zatím sociální sítě nepoužívají. Naprostá většina dětí (94 %) uvedla, že sociální sítě již používá. Viz graf č. 5 níže.

Graf 5 - Užívání sociálních sítí

Zdroj: Vlastní zpracování

U dětí, které sociální sítě nepoužívají, bylo následně zkoumáno, z jakého důvodu je nepoužívají. Polovina respondentů uvedla, že sociální sítě nepoužívá, protože jim to nepovolili rodiče. Čtyři děti uvedly, že sociální sítě nepoužívají, jelikož nesplňují minimální věkovou hranici pro tvorbu účtu na sociálních sítích. Pouze dvě děti uvedly, že sociální sítě nepoužívají, jelikož nemají mobil případně jiné zařízení, kde by mohly

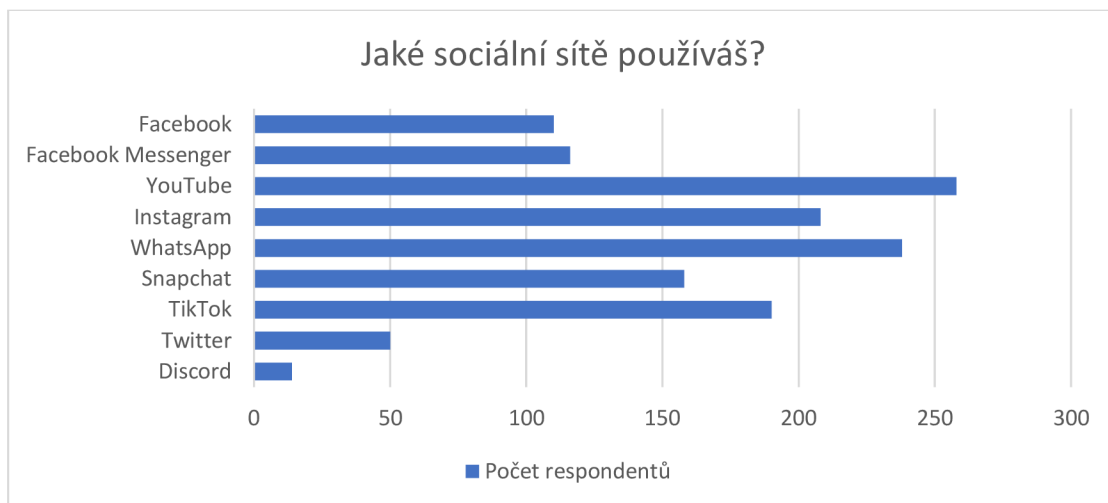
sociální sítě využívat. Další dva respondenti uvedli, že sociální sítě nepoužívají, protože nechtějí a jeden respondent uvedl, že sociální sítě jsou ztráta času a raději věnuje volný čas geometrii či 3D modelování.

Následně byly tyto děti dotázány, zda by si v budoucnu chtěly vytvořit účet na některé sociální síti. Tři čtvrtiny respondentů si chtějí vytvořit v budoucnu účet na alespoň jedné sociální síti. Zbývajících 25 % dětí si neplánuje v budoucnu vytvořit účet na sociální síti.

4.1.2 Analýza užívání sociálních sítí dětmi mladšími 15 let¹⁵⁰

Mezi nejčastěji dětmi používané sociální sítě patří YouTube, který používá 94,2 % dětí. Dále účet na sociální síti WhatsApp má 86,9 % dětí, 75,9 % dětí na Instagramu a 69,3 % na TikToku. Další dětmi oblíbená sociální síť je Snapchat, kterou používá 57,7 % dětí. Facebook dle výsledků dotazníkového šetření používá 40,1 % dětí, ale 42,3 % dětí má účet na Facebook Messengeru. V neposlední řadě uvedlo 20 % respondentů, že používá Twitter. Viz graf č. 6 níže.

Graf 6 - Které sociální sítě děti používají

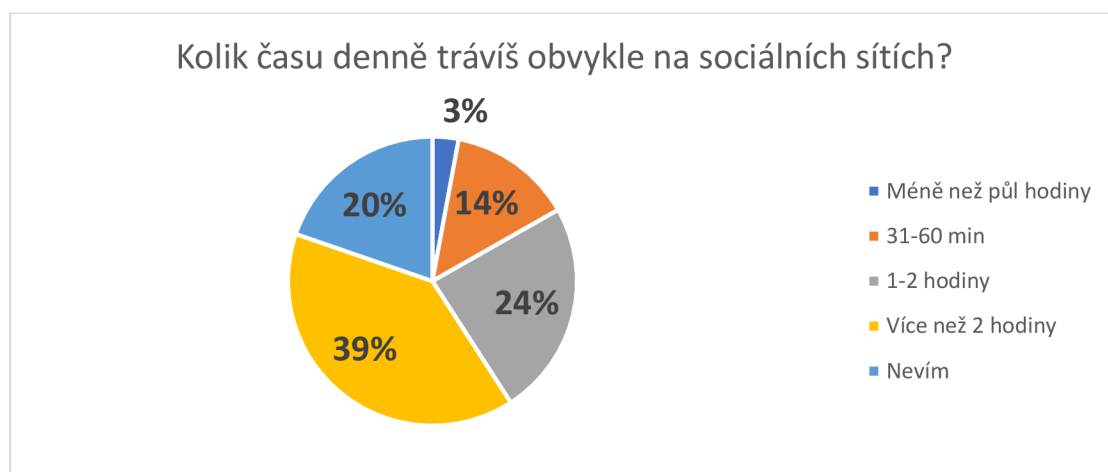
Zdroj: Vlastní zpracování

¹⁵⁰ Následující otázky byly generovány pouze dětem, které uvedly, že sociální sítě používají.

Mezi další používané sociální sítě, které respondenti uváděli, patří Discord, Pinterest, Viber, Lego Life, Telegram, Twitch, Wattpad.

Dle výsledků dotazníkového setření tráví na sociálních sítích obvykle denně více než dvě hodiny 39 % dětí. Hodinu až dvě tráví na sociální sítích 24, % dětí. 20 % dětí uvedlo, že na sociálních sítích tráví 31 – 60 min denně. Pouze 3 % dětí používá denně sociální sítě méně než půl hodiny. Jedna pětina dětí však nemá přehled o tom, kolik času denně obvykle na sociálních sítích stráví. Viz graf č. 7 níže.

Graf 7 - Kolik času denně obvykle děti tráví na sociálních sítích

Zdroj: Vlastní zpracování

Děti na sociálních sítích nejčastěji chatují s kamarády (254 respondentů), sledují videa (250 resp.) a ostatní příspěvky jiných uživatelů (178 resp.), které následně i „lajkují“ (200 resp.) a komentují (102 resp.). 76 dětí uvedlo, že na sociální sítích zveřejňují fotografie, na kterých jsou i jejich kamarádi či rodinní příslušníci a 58 respondentů zveřejňuje fotografie bez osob. 74 respondentů publikuje na svých sociálních sítích i videa. Svě názory sděluje prostřednictvím statusů pouze 28 respondentů a 12 osob uvedlo, že „hejtují“ na sociální sítích ostatní uživatele. Pouze 18 respondentů zveřejňuje příspěvky se svou aktuální polohou. S cizími lidmi chatuje na sociálních sítích 26 dotázaných dětí. Dále respondenti uvedli, že si prostřednictvím sociálních sítí volají s kamarády, sledují streamy a chatují s rodinou. Viz graf č. 8 níže.

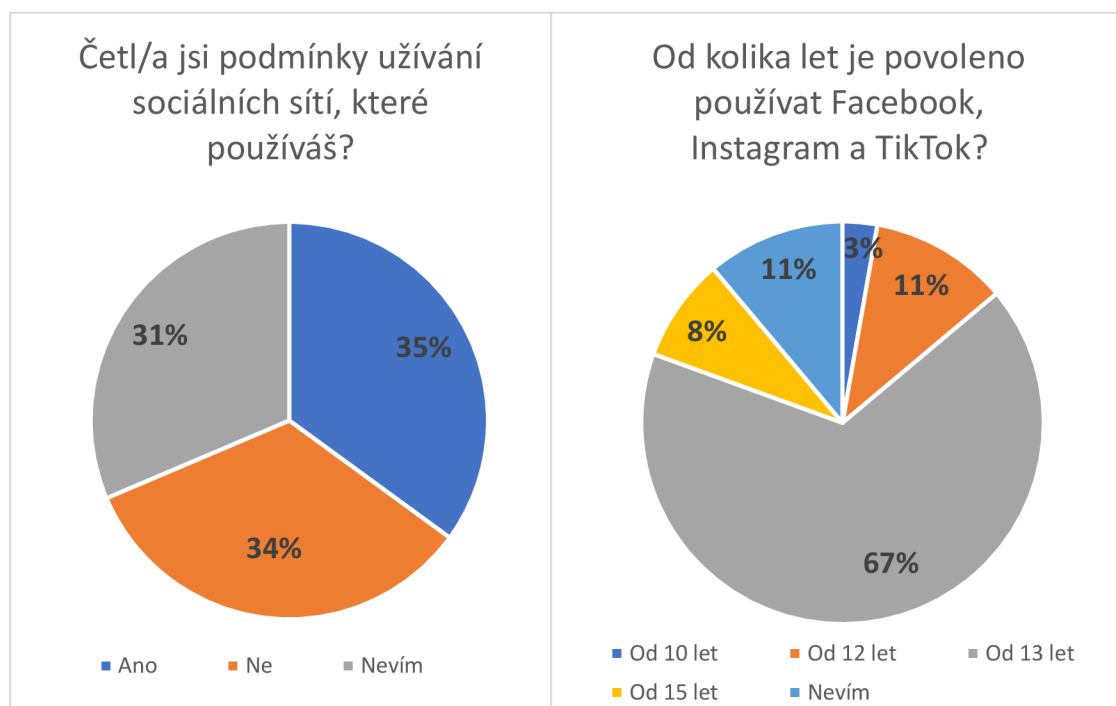
Graf 8 - Co děti prostřednictvím sociálních sítí dělají

Zdroj: Vlastní zpracování

Pouze 35 % dětí uvedlo, že četly podmínky používání sociálních sítí. 31,4 % dětí neví, zda podmínky četly a 33,6 % respondentů přiznalo, že podmínky nečetli. Viz graf. č. 9. I přes to však více jak polovina dětí zná minimální věkovou hranici, od které je dle těchto podmínek povoleno používat většinu sociálních sítí. Necelých 12 % dětí se však domnívá, že sociální sítě je povoleno používat od 12 let a 8,8 % dětí si myslí, že uvedené sociální sítě lze používat až od 15 let. Pouze 3 % si myslí, že sociální lze používat od 10 let. Více než desetina dětí přiznala, že nezná minimální věkovou hranici pro používání těchto sítí. Viz graf č. 10.

Graf 9 - Četly děti podmínky užívání sociálních sítí Graf 10 - Od kolika let je dle názoru dětí povoleno používat s. sítě

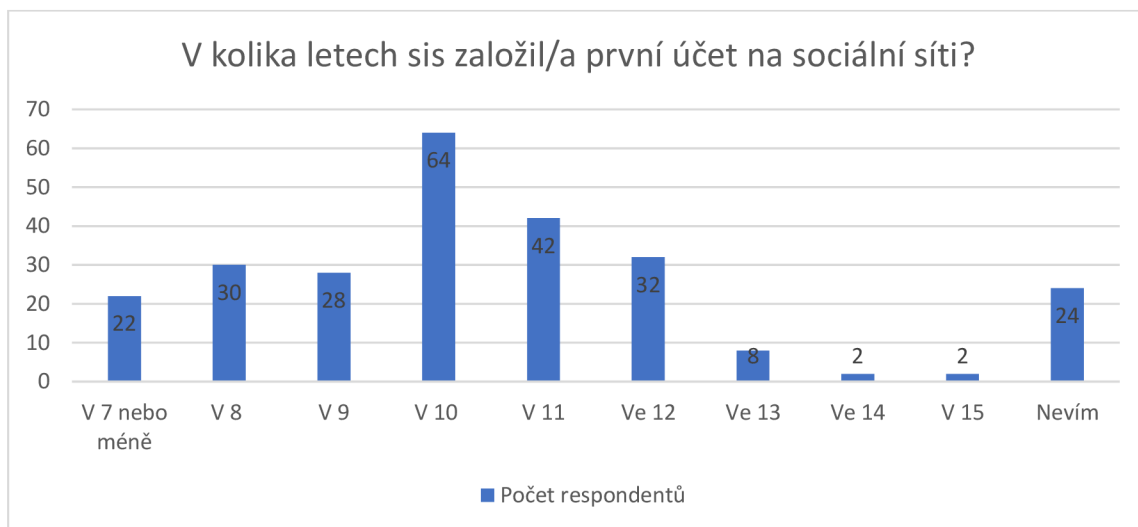

Zdroj: Vlastní zpracování

Zdroj: Vlastní zpracování

Přestože naprostá většina dětí zná minimální věkovou hranici pro založení účtu na uvedených sociálních sítích, 93 % dětí si účet na některé sociální síti založilo dříve než ve 13 letech. Nejvíce respondentů (23 %) uvedlo, že si účet na sociální síti založili v 10 letech. V 11 letech si první účet na sociální síti založilo 19 % dětí, 12 % dětí ve 12 letech. Dále 11 % respondentů uvedlo, že si první účet založili v 8 letech a v 9 letech 10 %. Dokonce 8 % dětí již ve věku 7 let mělo účet na sociální síti. V kolika letech si založili první sociální síť neví 9 % respondentů. Viz graf č. 11.

Graf 11 - V kolika letech si respondenti založili první účet na sociální síti

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.3 Analýza nastavení soukromí respondentů na sociálních sítích

Na sociální síti Facebook si každý uživatel může nastavit, kdo uvidí jeho budoucí příspěvky. V dotazníkovém šetření bylo zkoumáno, jak respondenti mají toto soukromí na Facebooku nastaveno.

Graf 12 - Nastavení soukromí na Facebooku

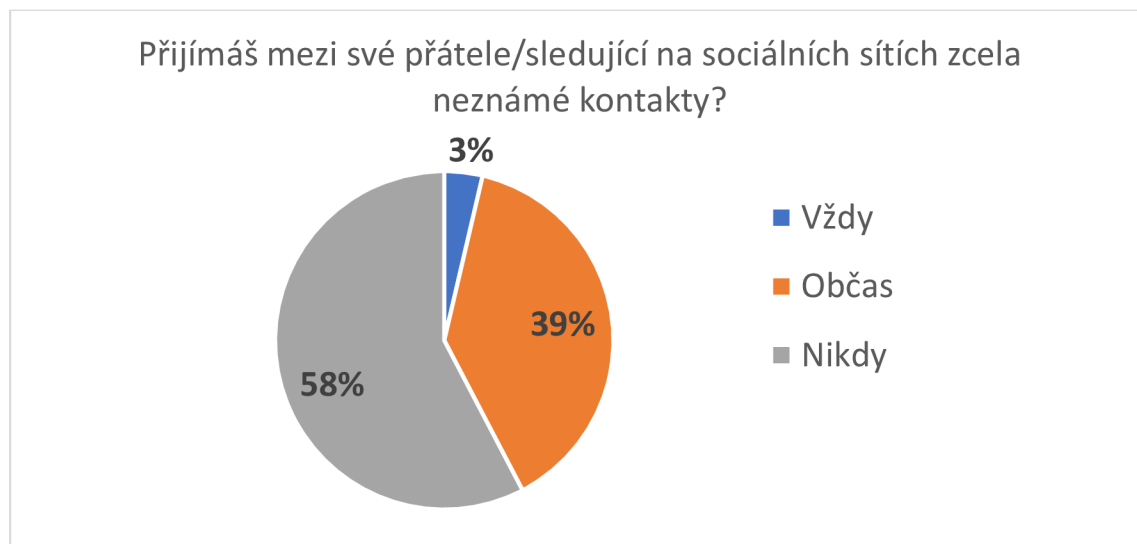

Zdroj: Vlastní zpracování

Dle výše uvedeného grafu č. 12 má nejvíce respondentů (68), nastaveno soukromí na Facebooku tak, aby se jejich příspěvky zobrazovaly pouze jejich přátelům. 58 respondentů však uvedlo, že nemají omezené zobrazování příspěvků, a tudíž jsou jejich příspěvky veřejně dostupné. 4 uživatelé mají nastaveno soukromí na „přátelé kromě“, tedy mají zvoleny konkrétní uživatele, kterým nechtějí, aby se jejich příspěvky zobrazovaly. Naopak 12 respondentů má zvoleno pouze určité přátele, jimž povolují vidět jejich příspěvky. 10 respondentů má příspěvky zcela omezené a nezobrazují se tudíž nikomu. Nakonec 12 respondentů neví, jak má toto soukromí nastaveno.

Bylo zjištěno, že více než polovina dětí, konkrétně 58 %, nikdy nepřijímá mezi své přátele či sledující zcela neznámé kontakty. Občas mezi své přátele a sledující přijímá zcela neznámé kontakty 39 % dětí a pouze 4 % dětí vždy přijímají mezi své přátele a sledující i zcela neznámé kontakty. Viz graf č. 13.

Graf 13 - Přijímají děti mezi své přátele a sledující zcela neznámé kontakty?

Zdroj: Vlastní zpracování

Následně bylo zkoumáno, jaké údaje se děti nebojí zveřejňovat na sociálních sítích. Většina dětí na sociálních sítích bez obav sdílí jméno a příjmení a věk. Adresu svého bydliště by zveřejnily 3 % dětí a 7 % dětí by zveřejnilo adresu své školy. Telefonní číslo se nebojí zveřejnit 9 % dětí. Své zdravotní údaje by na sociálních sítích sdílelo 5 % dětí. 1 %

děti by na sociálních sítích zveřejnilo své rodné číslo. Emailovou adresu by sdílelo 24 % dětí a 3 % dětí by bez obav sdílely i heslo ke svému emailu.

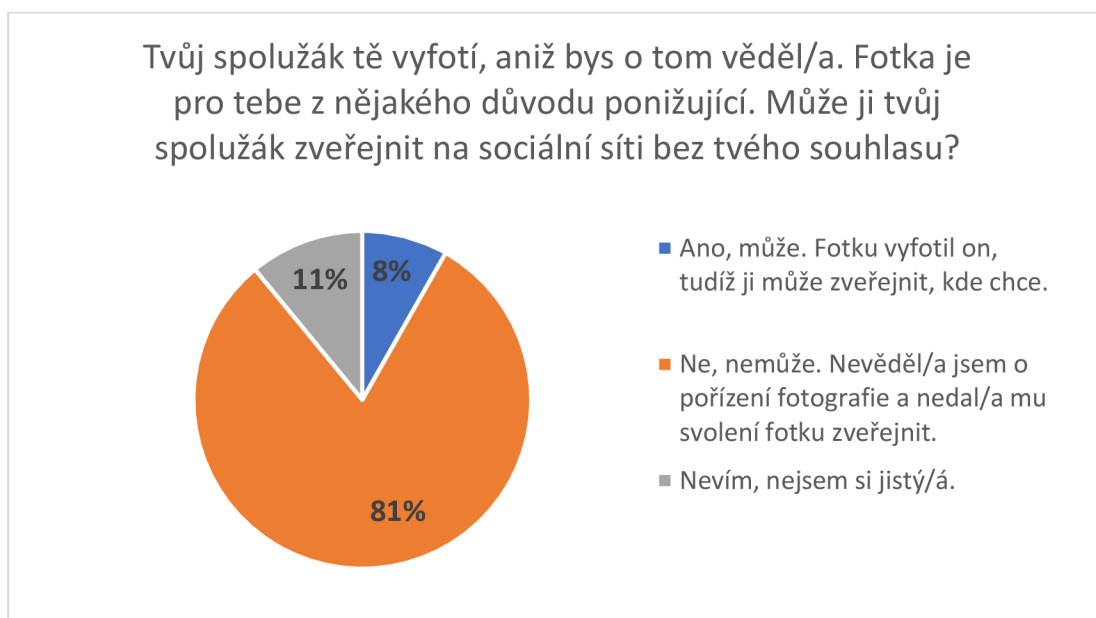
4.1.4 Analýza míry informovanosti dětí mladších 15 let o ochraně osobnosti v souvislosti se sociálními sítěmi

U respondentů bylo zkoumáno, zda znají svá práva a práva jiných osob při používání sociálních sítí. Dětem byly položeny konkrétní otázky, které na příkladech situací z běžného života zkoumaly znalost dětí osobních práv. Respondent se měl u každé otázky rozhodnout, zda je jednání dle jejich názoru v uvedeném případě v souladu se zákonem a jejich právy či ne.

Nejprve byli respondenti dotázáni, zda může jejich spolužák bez svolení pořídit a sdílet jejich fotografii na sociálních sítích. V prvním případě se jednalo o ponižující fotografii a v druhém případě o fotografii, na které to respondentovi slušelo. Dle § 84 OZ je povoleno zachytit podobu člověka jen s jeho svolením bez ohledu na to, zda se jedná o ponižující či lichotivou fotografii. Stejně tak pro rozšiřování podoby člověka je dle § 85 OZ potřeba jeho souhlas (vyjma situace, kdy osoba povolí zachycení podobizny za okolností, kdy je zřejmé, že bude šířena obvyklým způsobem a v očekávaném rozsahu).

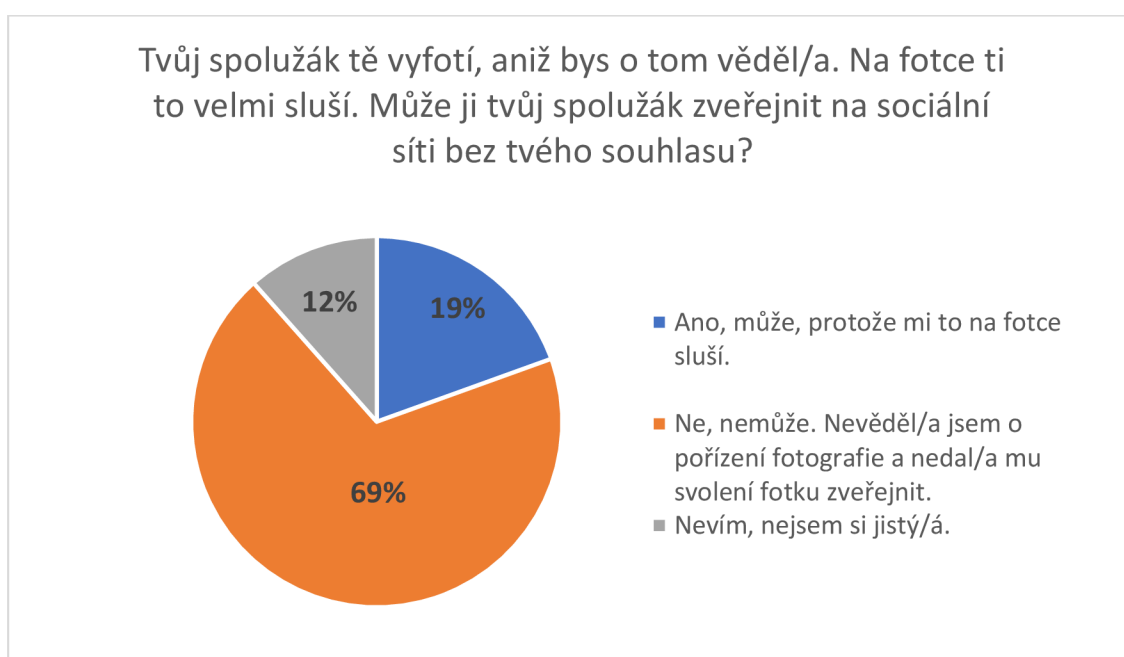
Z níže uvedeného grafu č. 14 je patrné, že 81 % dětí se správně domnívá, že nelze bez jejich souhlasu pořídit a sdílet jejich fotografii, 8 % dětí si však myslí, že pořízenou fotografii lze sdílet bez souhlasu a 8 % dětí odpovědělo, že si nejsou jistí. V prvním případě se jednalo o ponižující fotografii. Následně byly děti dotázány na stejnou otázku s rozdílem, že se jednalo o fotografii, na které jim to slušelo. Počet správných odpovědí klesl na 69 %. Lze tedy usoudit, že 12 % respondentů se domnívá, že záleží na tom, jak jsou na fotografii vyobrazeni (viz graf č. 15)

Graf 14 - Pořízení a šíření ponižující fotografie

Zdroj: Vlastní zpracování

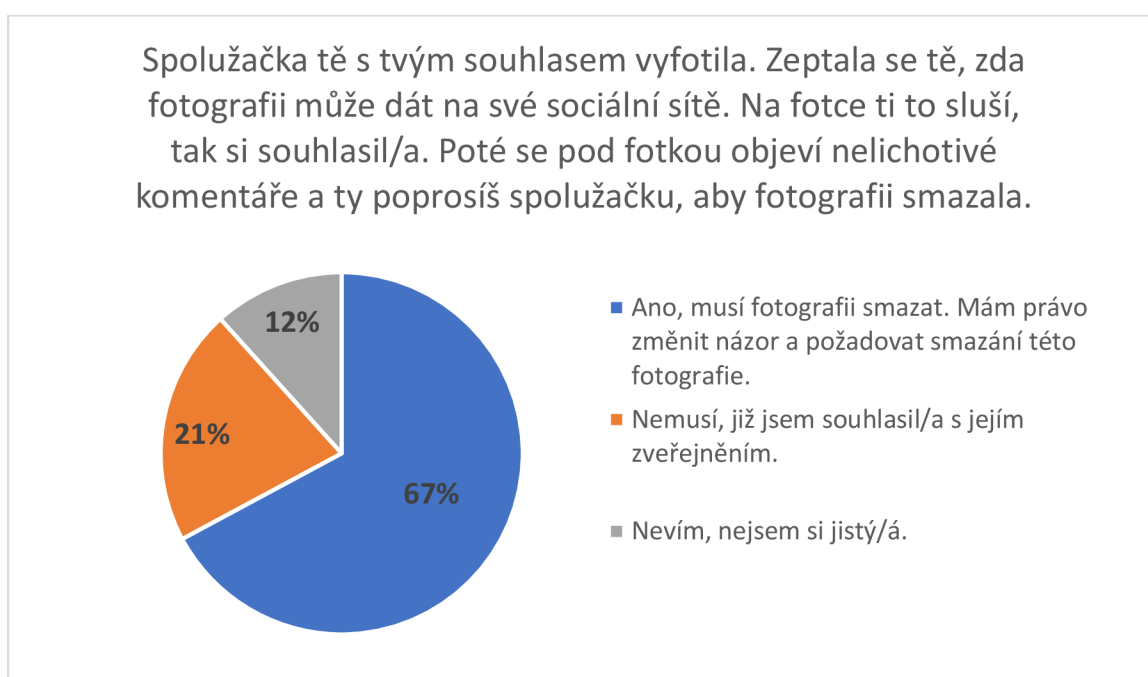
Graf 15 - Pořízení a šíření lichotivé fotografie

Zdroj: Vlastní zpracování

Následně byli respondenti dotázáni, zda se domnívají, že mají právo změnit názor a požadovat odstranění fotografie i přes to, že s jejím zveřejněním již souhlasili. Dle § 87 OZ má právo člověk své svolení odvolat. Správně na tuto otázku odpovědělo 67 % dětí, 21 % dětí se chybně domnívá, že souhlas nelze zrušit a 12 % respondentů uvedlo, že si nejsou jistí odpovědí. Viz graf č. 16 níže.

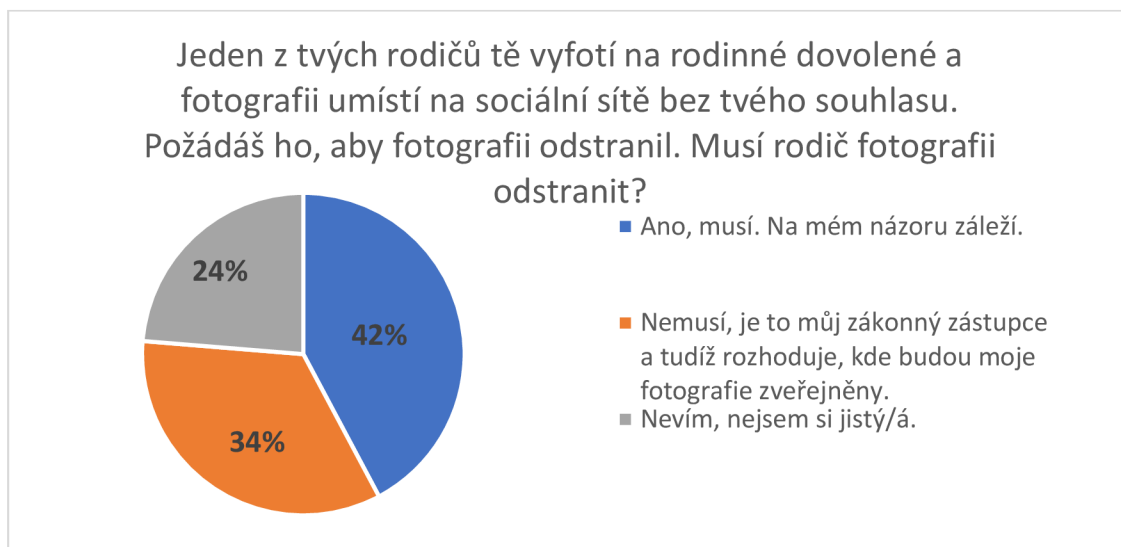
Graf 16 - Odvolání souhlasu se zveřejněním fotografie

Zdroj: Vlastní zpracování

V souvislosti s problematikou sharentingu byly děti dotázány, zda si myslí, že jejich rodiče mohou rozhodovat o tom, jaké jejich fotografie budou sdílet, bez ohledu na jejich názor. Pouze 42 % dětí se domnívá, že rodič musí respektovat jejich souhlas či nesouhlas se sdíleným jejich fotografií. 34 % dětí si myslí, že rodič je jejich zákonný zástupce a tudíž rozhoduje, kde a jaké fotografie jeho dítěte bude zveřejňovat. Správnou odpovědí si není jisto 24 % dotázaných dětí. Viz graf č. 17 níže. Dítě má však právo na vlastní vymezení, a to i přes míru rodičovské odpovědnosti. Dítě má tedy právo projevit nesouhlas s narušením jeho soukromí, i když se jedná o narušení práv ze strany jeho rodiče.

Graf 17 - Narušení osobních práv rodičem

Zdroj: Vlastní zpracování

Stejně tak nelze na sociálních sítích šířit nepravdivé informace o jiné osobě. Toto právo však často koliduje s principem svobody projevu. Neméně důležité je však ústavní právo na ochranu osobnosti. 83 % dotázaných respondentů si je vědomo, že o nich nemůže jiná osoba šířit na sociálních sítích nepravdivé informace. 10 % dětí si však myslí, že každý může sdílet na svém profilu, co chce, a to bez ohledu na to, zda se jedná o nepravdivé informace, které by mohli narušovat osobnostní práva jiných osob. Správnou odpovědí si není jisto 7 % dětí. Viz níže graf č. 18.

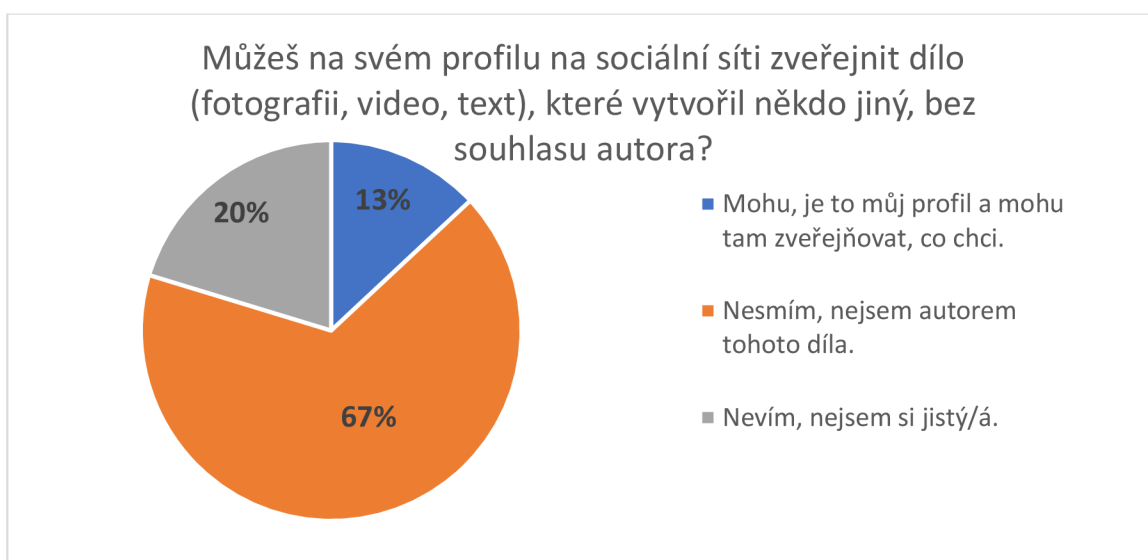
Graf 18 - Šíření nepravdivých informací na sociálních sítích

Zdroj: Vlastní zpracování

Posledním zkoumaným prvkem míry informovanosti dětí byla znalost autorského práva. Respondenti odpovídali na otázku, zda se domnívají, že mohou na své sociální síti zveřejnit dílo jiného autora bez jeho souhlasu. Že nelze zveřejňovat cizí dílo bez souhlasu jeho autora na sociální síti správně odpovědělo 67 % dotázaných dětí, 13 % dětí se však domnívá, že mohou na svém profilu zveřejňovat libovolný obsah a 20 % dětí si není jisto správnou odpovědí.

Graf 19 - Šíření cizího díla

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě níže a výše uvedených 6 otázek byla zhodnocena a analyzována míra informovanosti dětí o bezpečném používání internetu se zaměřením na ochranu osobnosti:

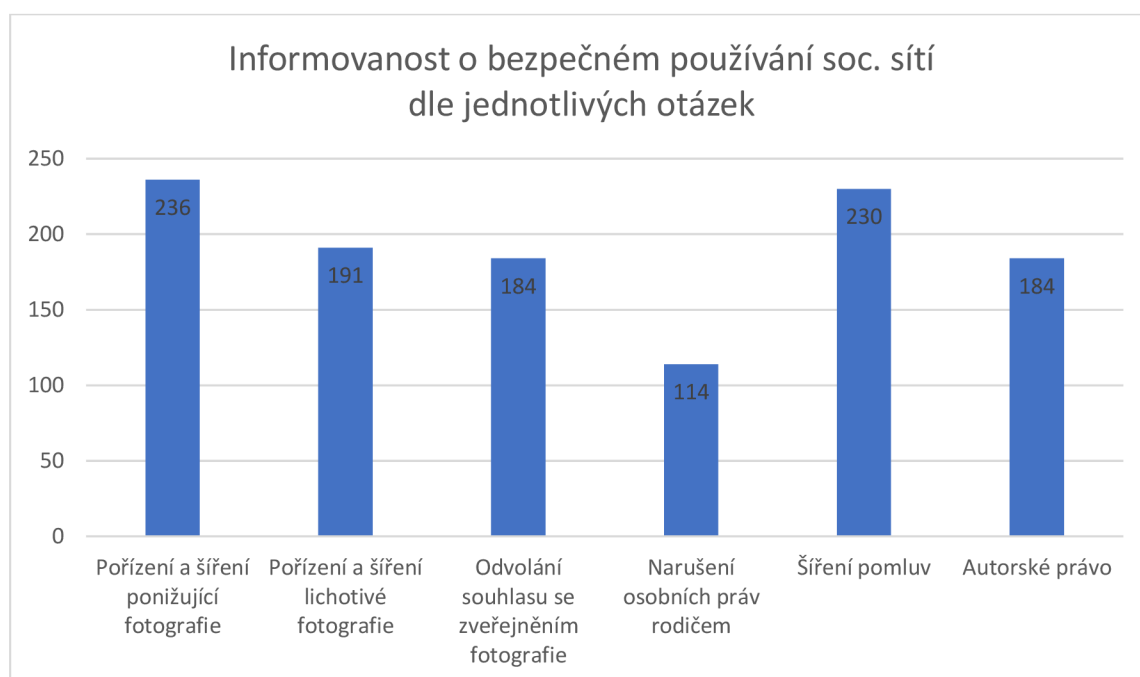
- Souhlas s pořízením a šířením podobizny (ponižující fotografie): Tvůj spolužák tě vyfotí, aniž bys o tom věděl/a. Fotka je pro tebe z nějakého důvodu ponižující. Může ji tvůj spolužák zveřejnit na sociální síti bez tvého souhlasu?
- Souhlas s pořízením a šířením podobizny (lichotivá fotografie): Tvůj spolužák tě vyfotí, aniž bys o tom věděl/a. Na fotce ti to velmi sluší. Může ji tvůj spolužák zveřejnit na sociální síti bez tvého souhlasu?
- Odvolání souhlasu se zveřejněním fotografie: Spolužačka tě s tvým souhlasem vyfotila. Zeptala se tě, zda fotografii může dát na své sociální síti. Na fotce ti to

sluší, tak si souhlasil/a. Poté se pod fotkou objeví nelichotivé komentáře a ty poprosíš spolužačku, aby fotografii smazala. Musí fotografii smazat?

- Narušení osobních práv rodičem: Jeden z tvých rodičů tě vyfotí na rodinné dovolené a fotografii umístí na sociální síť bez tvého souhlasu. Požádáš ho, aby fotografii odstranil. Musí rodič fotografii odstranit?
- Šíření pomluv: Může jiná osoba o tobě na sociální síti šířit nepravdivé informace?
- Autorské právo: Můžeš na své sociální síti zveřejnit dílo (fotografii, video, text), které vytvořil někdo jiný, bez souhlasu autora?

Respondenti měli možnost výběru ze 3 odpovědí: ano, ne, nevím. V případě, že respondent odpověděl správně „ano/ne“, byl mu přiřazen bod. V případě, kdy dítě odpovědělo chybně „ano/ne“ či nevím, nebyl mu přiřazen žádný bod. Celkově tedy bylo možné za správné odpovědi získat maximálně 6 bodů. Míra informovanosti tedy byla zhodnocena 0 až 6 body. Následující graf č. 29 zobrazuje souhrnný počet správných odpovědí u jednotlivých odpovědí.

Graf 20 - Informovanost o bezpečném používání soc. sítí dle jednotlivých otázek

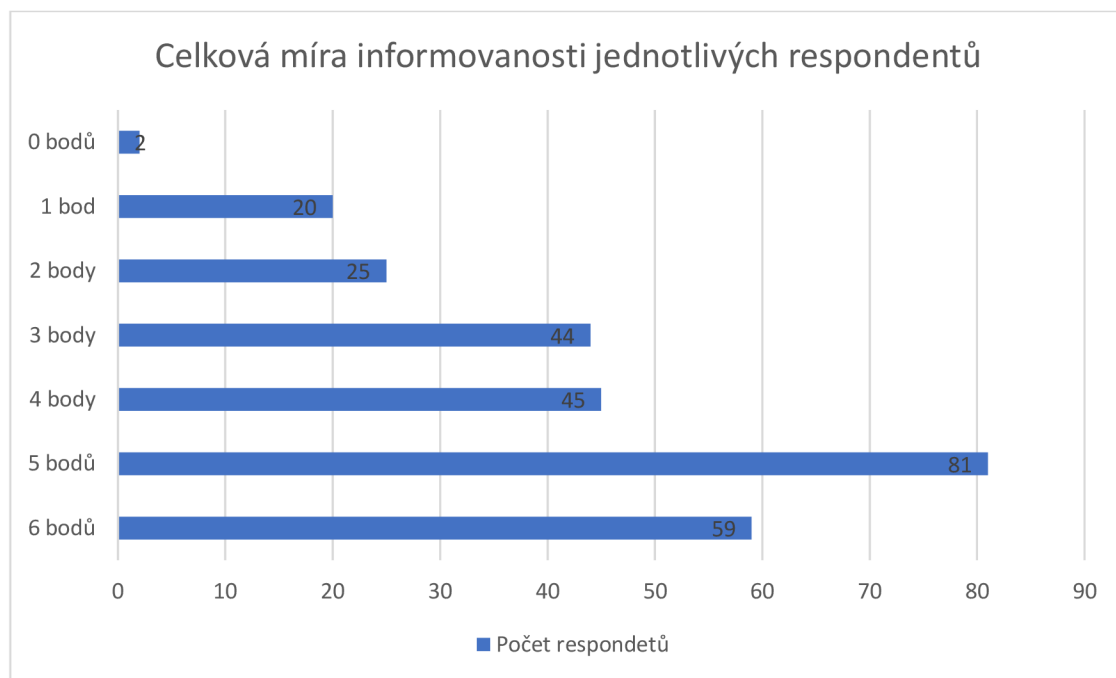

Zdroj: Vlastní zpracování

Celkem 236 dětí si je vědomo, že k pořízení a šíření ponižující jejich fotografie je potřeba souhlas. V případě, že se však jednalo o lichotivou fotografii, na které jim to slušelo, klesl počet správných odpovědí na 191. Lze tedy říci, že celkem 45 respondentů se domnívá, že způsob jejich vyobrazení na fotografii má vliv na to, zda autor potřebuje svolení k jejímu pořízení a šíření. Z dotázaných dětí si je jich 184 vědomo, že může odvolat svůj souhlas se sdílením fotografie a osoba, která tuto fotografii zveřejnila, má povinnost ji ze sociálních sítí odstranit. Že není povoleno šířit pomlvy neboli nepravdivé informace o jiné osobě na sociálních sítích, se správně domnívá 230 dětí. 184 respondentů odpovědělo správně, že nesmí sdílet dílo jiného autora bez jeho povolení. Nejméně, tedy 114 dětí, se domnívá, že jejich rodič nesmí zveřejňovat jejich fotografie na sociálních sítích, pokud si to sami nepřejí.

Následně byl vyhodnocen celkový získaný počet bodů jednotlivých respondentů, který má vyjadřovat jejich míru informovanosti o bezpečném používání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti. Viz graf č. 30 níže.

Graf 21 - Celková míra informovanosti jednotlivých respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu je patrné, že nejvíce dětí odpovědělo správně na 5 uvedených otázek a 59 dětí ze všech dotázaných bylo dokonce ohodnoceno maximální mírou informovanosti tedy 6 body. 4 správné odpovědi označilo 45 dětí a 3 správné odpovědi 44 dětí. 25 dětí znalo správnou odpověď jen na 2 otázky a 20 dětí označilo pouze jednu správnou odpověď. Jen 2 děti neznaly ani jednu správnou odpověď. Pomocí váženého aritmetického průměru byla zjištěná průměrná míra informovanosti. Průměrná míra informovanosti osob mladších 15 let o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti na bodové škále 0 – 6 byla vyhodnocena 4,13 body.

4.1.5 Analýza jednání osob mladších 15 let v případě porušení ochrany osobnosti

Další série otázek se zabývala tím, zda se dítě již setkalo s narušením osobních práv a jak se v takovéto situaci chovalo. Nejprve byli respondenti dotázáni, zda někdy jiná osoba zveřejnila o jejich osobě nepravdivé informace a jak se v takovéto situaci chovali. 218 dětí uvedlo, že se nikdy nesetkali s tím, že by někdo o nich zveřejnil nepravdivé informace na sociálních sítích. 54 dětí se dle odpovědí již potýkalo s tím, že někdo zveřejnil o jejich osobě nepravdivé informace z toho:

- 26 dětí, to nijak neřešilo;
- 10 dětí poprosilo danou osobu o smazání této informace a ta byla následně smazána;
- 8 dětí poprosilo danou osobu o smazání této informace, prosba nebyla akceptována a dítě to následně již více neřešilo;
- 6 dětí poprosilo danou osobu o smazání této informace, prosba nebyla akceptována, a tak se dítě obrátilo s prosbou o pomoc na dospělé osobu;
- 4 děti poprosily danou osobu o smazání této informace, prosba nebyla akceptována, a tak se dítě obrátilo s prosbou o pomoc na správce sítě.

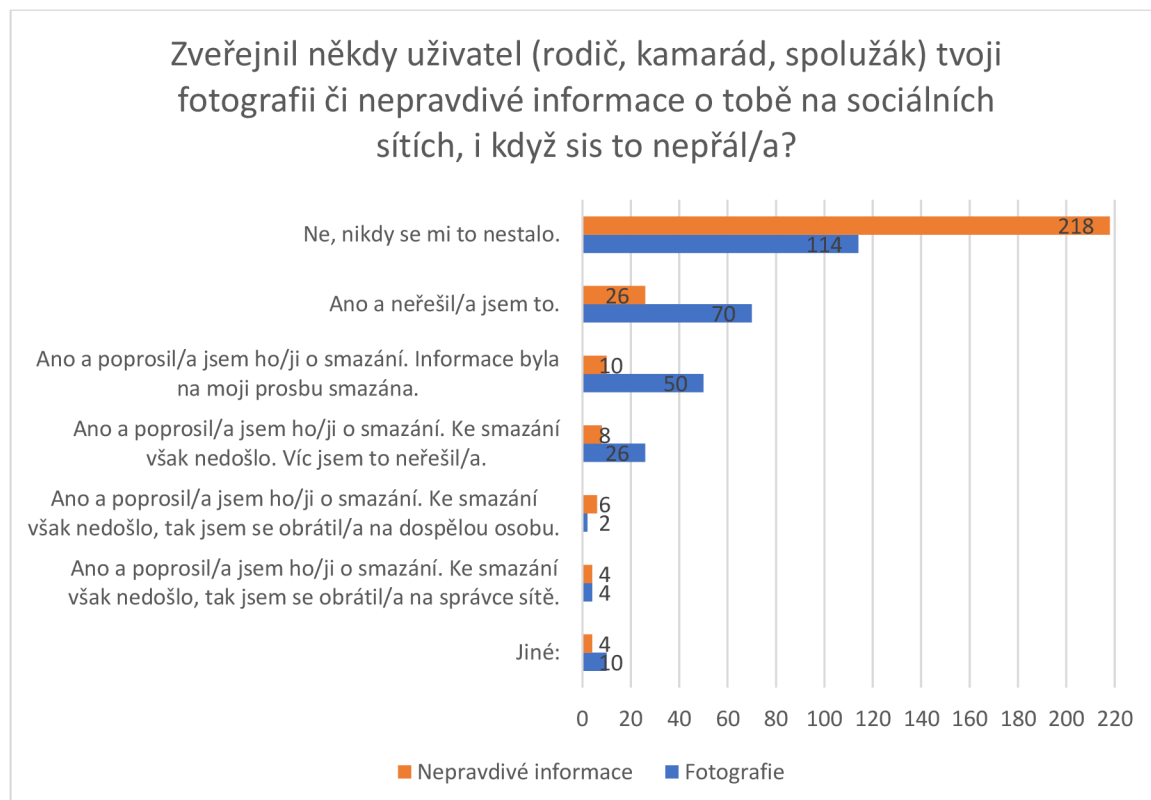
Další děti uvedly, že se s tímto setkali vícekrát a postup řešení byl vždy jiný.

Poté byla dětem položena obdobná otázka s rozdílem, že se nejednalo o nepravdivé informace, ale o fotografii, kterou si dítě nepřálo zveřejnit. V tomto případě klesl počet dětí, které se s touto situací nesetkaly, na 114. Celkem 152 dětí již bylo v situaci, kdy byla zveřejněna jejich fotografie, i přes to, že si to nepřály. Z toho:

- 70 dětí, to nijak neřešilo;
- 50 dětí poprosilo danou osobu o smazání této informace a ta byla následně smazána;
- 26 dětí poprosilo danou osobu o smazání této informace, prosba nebyla akceptována a dítě to následně již více neřešilo;
- 2 děti poprosily danou osobu o smazání této informace, prosba nebyla akceptována, a tak se dítě obrátilo s prosbou o pomoc na dospělé osobu;
- 4 děti poprosily danou osobu o smazání této informace, prosba nebyla akceptována, a tak se dítě obrátilo s prosbou o pomoc na správce.

Zbýlých 10 dětí popisovalo různé případy, kdy povětšinou situace ještě nebyla dořešena. Výsledky dvou výše analyzovaných otázek dotazníkové šetření jsou zaznamenány v níže uvedeném grafu č. 20.

Graf 22 - Jednání dětí v případě narušení osobních práv

Zdroj: Vlastní zpracování

Dále bylo zkoumáno, zda děti vědí, jak nahlásit na sociální síti příspěvek, o kterém se domnívají, že narušuje jejich práva. Bylo zjištěno, že 61 % ví a 27 % dětí asi ví, jak takovýto příspěvek nahlásit. 3 % dětí spíše neví a 9 % neví, jak nahlásit příspěvek, o němž se domnívají, že narušuje jejich osobní práva. Viz graf č. 21 níže.

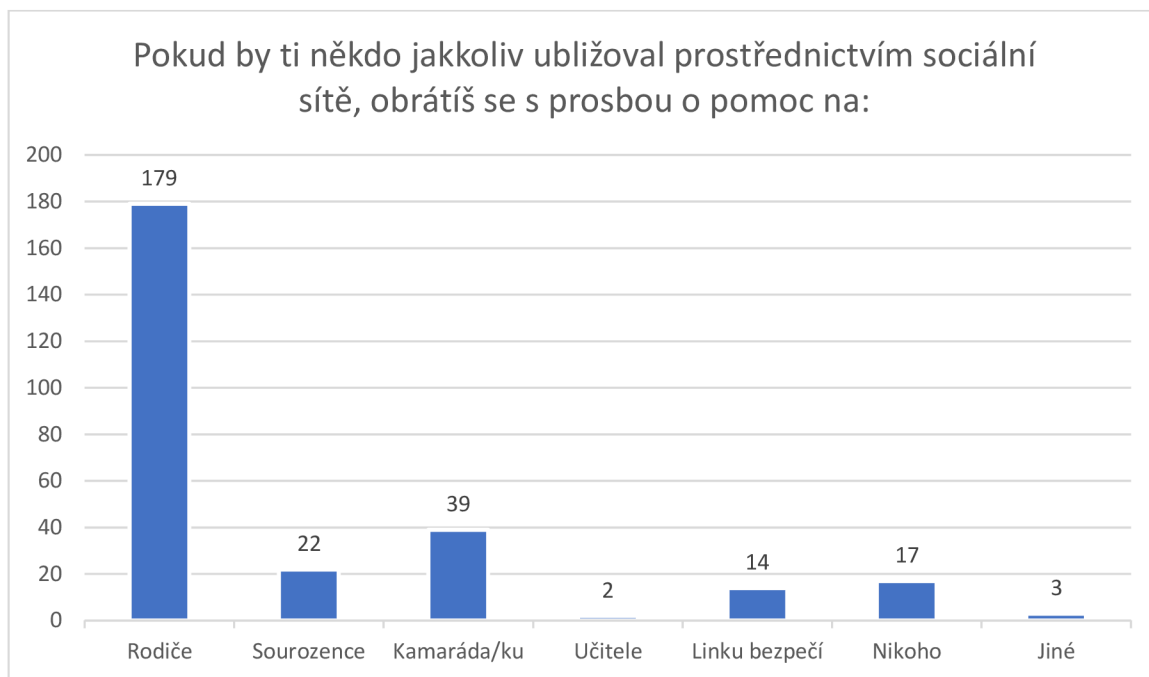
Graf 23 - Nahlášení příspěvku na sociální síti

Zdroj: Vlastní zpracování

Následně bylo ověřováno, na koho by se děti obrátily s prosbou o pomoc v případě, že by jim někdo ubližoval prostřednictvím sociální sítě. Naprostá většina dotázaných dětí (179) odpověděla, že by se obrátila s prosbou o pomoc na rodiče. Dále 39 dětí by poprosilo o pomoc kamaráda či kamarádku a 22 dětí sourozence. Na linku bezpečí by se obrátilo 14 dětí a 2 děti na učitele. 17 dětí uvedlo, že by se neobrátilo na nikoho. Nakonec jeden respondent odpověděl, že by se obrátil na policii a jeden respondent uvedl, že nevěří, že by se mu nějaká taková situace stala. Viz graf č. 22 níže.

Graf 24 - Na koho by se děti obrátily s prosbou o pomoc krizové situace na sociální síti

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.6 Analýza aktivity rodičů dětí mladších 15 let na sociálních sítích a analýza rodičovské mediace dětí při užívání sociálních sítí

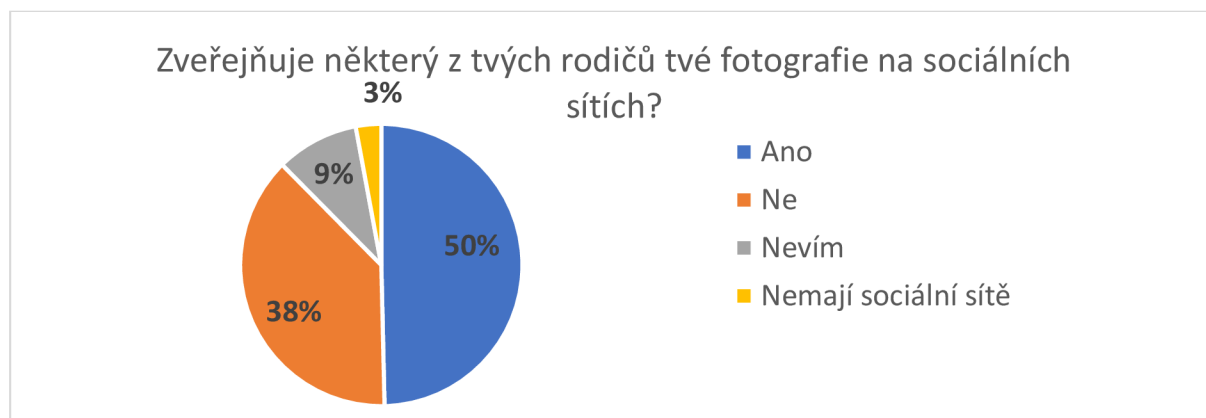
Polovina respondentů, kteří uvedli, že nepoužívají sociální sítě, je nepoužívají z důvodu, že jim to zakázali jejich rodiče. Respondenti užívající sociální sítě byli dále dotázáni, zda jsou si jejich rodiče vědomi toho, že používají tyto sítě. Pouze 8 dětí uvedlo, že si nejsou jisti, zda jejich rodiče vědí, že mají účet na sociální síti a jen 2 děti uvedly, že jejich rodiče nevědí o tom, že používají sociální sítě.

Dále bylo zkoumáno, zda rodiče těchto dětí sami sociální sítě užívají. 94 % uvedlo, že alespoň jeden z jeho rodičů sociální sítě používá, 4 % rodičů sociální sítě nepoužívá a 2 % dětí si neví, zda jeho rodiče používají sociální sítě.

Následně v souvislosti s problematikou sharentingu byly děti dotázány, zda jejich některých z jejich rodičů zveřejňuje fotky respondenta na některé sociální síti. Z toho necelá polovina dětí uvedla, že jeho rodiče publikují jejich fotky na sociální síti. 38 % respondentů odpovědělo, že žádný jeho rodič nezveřejňuje jejich fotky na sociální síti

a 9 % dětí si není jisto. Zbylé 3 % respondentů tvoří rodiče, kteří sociální sítě nepoužívají, a tudíž na nich nemohou publikovat fotografie jejich dětí. Viz graf č. 23 níže.

Graf 25 - Zveřejňování dětí na sociálních sítích

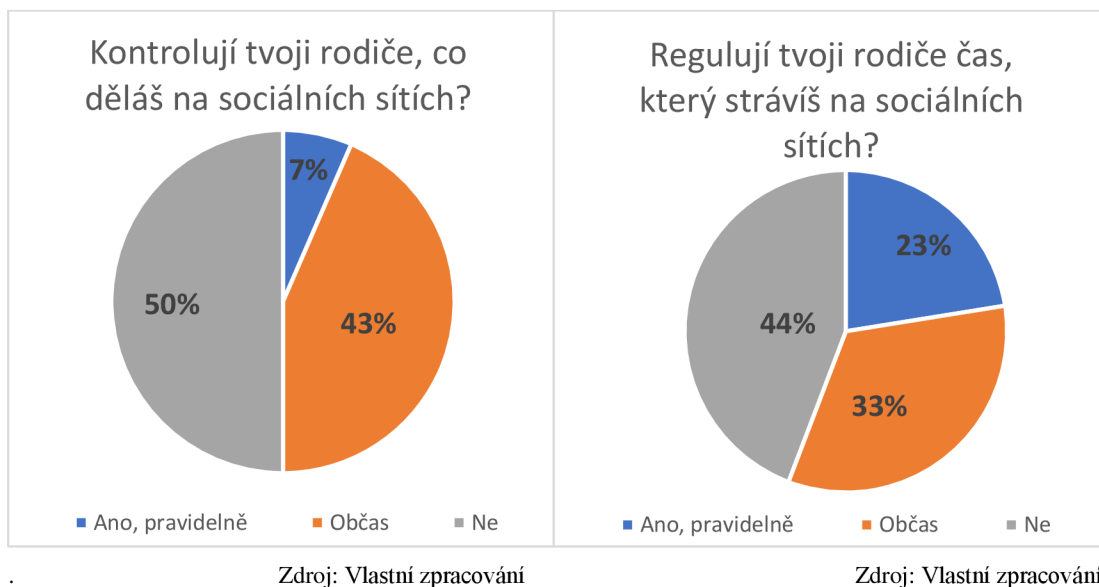
Zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti byli dotázáni, zda jejich rodiče kontrolují, co dělají na sociálních sítích a zda regulují čas, který na nich stráví. 50 % rodičů dotázaných dětí vůbec kontroluje, co děti na sociálních sítích dělají, 43 % rodičů pouze občas kontroluje, co děti na sociálních sítích dělají a jenom 7 % rodičů pravidelně kontroluje aktivitu jejich dětí na sociálních sítích. Viz graf č. 13. Dále byly děti dotázány, zda jejich rodiče regulují čas, který tráví na sociálních sítích. Bylo zjištěno, že 44 % vůbec neomezuje čas, jenž děti tráví na sociálních sítích,

33 % rodičů tento čas reguluje pouze občas a 23 % rodičů pravidelně reguluje čas, který děti tráví na sociálních sítích. Viz následující graf č. 24 a graf č. 25.

Graf 26 - Kontrolují rodiče, co děti dělají na soc. sítích?

Graf 27 - Regulují rodiče čas, který děti tráví na soc. sítích?

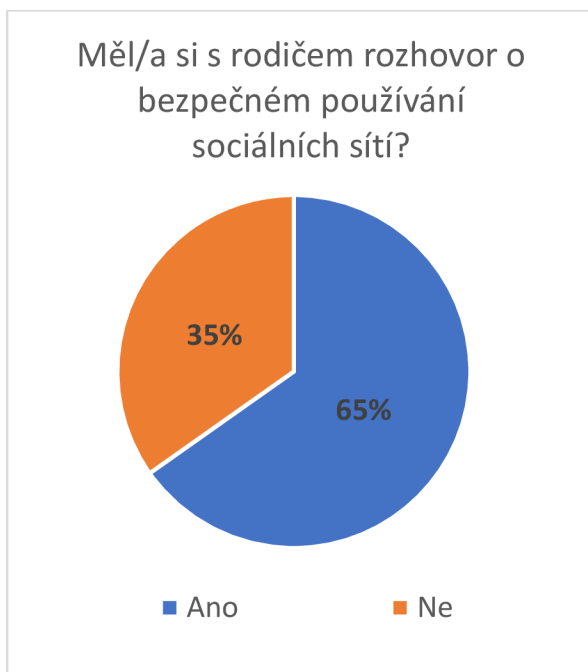

4.1.7 Analýza prevence rizik spojených s užíváním sociálních sítí u osob mladších 15 let

Poslední část dotazníkového šetření se zabývala prevencí rizik spojených s užíváním sociálních sítí. Nejprve bylo zkoumáno, zda děti měly preventivní rozhovor s rodiči o tom, jak bezpečně používat sociální sítě. 65 % dětí uvedlo, že měly s rodičem rozhovor o bezpečném užívání sociální sítí a 35 % odpovědělo, že takovýto rozhovor s rodičem neměly. Viz graf č. 26.

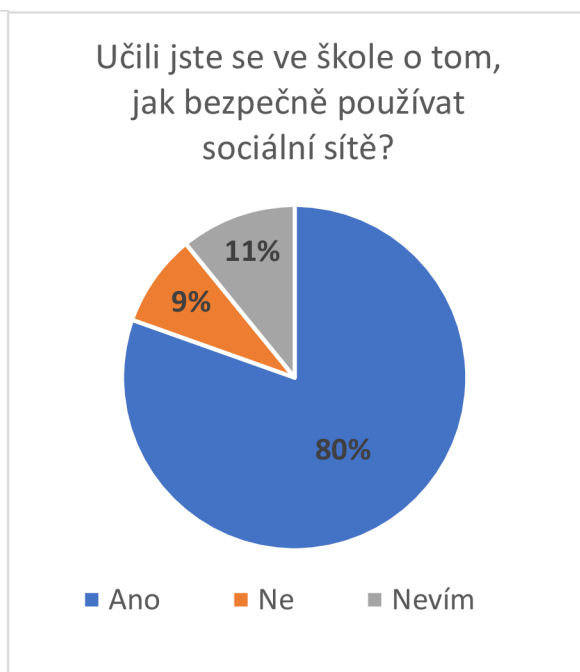
Dále bylo ověřováno, zda děti byly edukovány ve škole o bezpečném užívání sociálních sítí. 80 % dětí odpovědělo, že se ve škole učili o tom, jak bezpečně užívat sociální sítě. 11 % dětí si nejsou vědomi, že by toto téma ve škole bylo probíráno a 9 % dětí neví, zda se učily o bezpečném užívání sociálních sítí ve škole. Viz graf č. 27.

Graf 28 - Preventivní rozhovor s rodičem

Zdroj: Vlastní zpracování

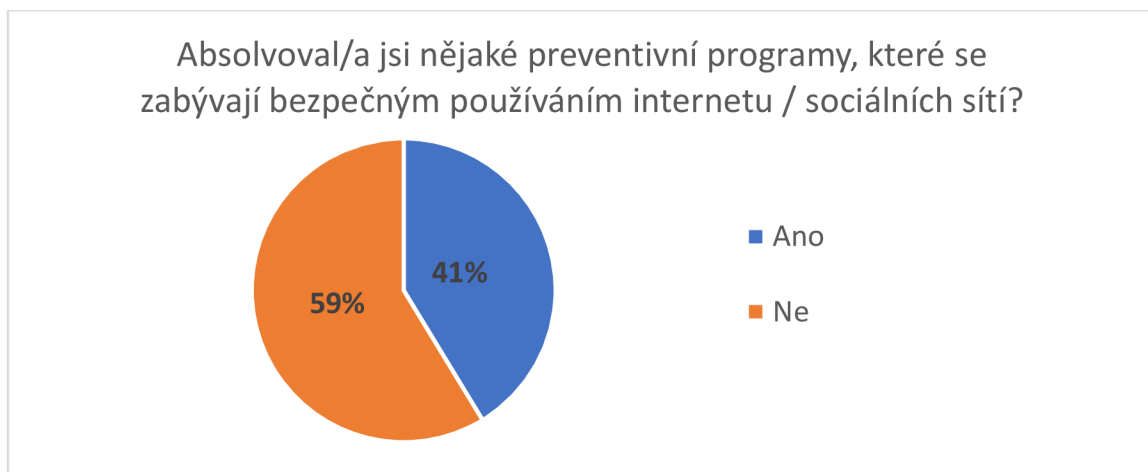
Graf 29 - Prevence rizik ve škole

Zdroj: Vlastní zpracování

Nakonec byli respondenti dotázáni, zda absolvovali nějaký preventivní program, který se zabýval bezpečným užíváním internetu či sociálních sítí. 59 % dětí žádný takovýto program neabsolvovala. Viz graf. č. 28. Zbýlých 41 % dětí, které absolvovaly preventivní program, bylo dotázáno, o jaký program se jednalo. Nejčastěji se zde objevoval program Maják, Bud' safe online, dokument V síti a program pořádaný Policií ČR.

Graf 30 - Absolvování preventivního programu

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2 Testování statistických hypotéz

4.2.1 Testování závislosti míry informovanosti na proměnných

Prostřednictvím statických metod je v této kapitole zkoumáno, jaké proměnné mají významný vliv na míru informovanosti osob mladších 15 let o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti. Míra informovanosti byla zhodnocena dle výsledků dotazníkového šetření v kapitole 4.1.4. Pokud bude prokázána u vybraného znaku statistická významnost, bude zkoumána i její intenzita.

Ověřováno bude celkem 5 proměnných, u kterých je přepokládáno, že mají vliv na míru informovanosti o bezpečném používání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti. Podklady pro testování předpokladů jsou zaznamenány v níže uvedených kontingenčních tabulkách.

I. Míra informovanosti o bezpečném užívání sociální sítí se zřetelem k ochraně osobnosti závisí na pohlaví

H₀: Míra informovanosti nezávisí na pohlaví

H₁: Míra informovanosti závisí na pohlaví

Tabulka 1 - Kontingenční tabulka - pohlaví

Pohlaví	Míra informovanosti o bezpečném používání soc. sítí							Celkem
	0	1	2	3	4	5	6	
Dívka	0	6	15	32	23	59	38	173
Chlapec	2	14	10	12	22	22	21	103
Celkem	2	20	25	44	45	81	59	276

Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledná hodnota pro χ^2 je 20,690. (viz příloha č. 2)

Kritická hodnota $\chi_{\alpha}^2(6)$ je 12,6.

$\chi_a^2 < \chi^2 \Rightarrow$ Nulovou hypotézu lze zamítnout.

S 95 % pravděpodobností je míra informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti **závislá** na pohlaví uživatele.

Následně byla vyhodnocena intenzita závislosti pomocí Cramerova kontingence koeficientu. Zjištěná míra závislosti je 0,274 (viz příloha č. 3). Jedná se tedy o nízkou až střední závislost.

II. Míra informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti závisí věku

H0: Míra informovanosti nezávisí na věku

H1: Míra informovanosti závisí na věku

Tabulka 2 - Kontingenční tabulka - věk

Věk	Míra informovanosti o bezpečném používání soc. sítí							Celkem
	0	1	2	3	4	5	6	
12 a méně let	2	8	17	14	14	43	27	135
13-15	0	12	8	30	31	38	32	151
Celkem	2	20	25	44	45	81	59	276

Zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti byli rozděleni na 2 věkové skupiny dle toho, zda již splňují minimální věkovou hranici pro používání sociálních sítí.

Výsledná hodnota pro χ^2 je 16,712. (viz příloha č. 4)

Kritická hodnota χ_a^2 (6) je 12,6.

$\chi_a^2 < \chi^2 \Rightarrow$ Nulovou hypotézu lze zamítnout.

S 95 % pravděpodobností je míra informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti **závislá** na věku uživatele.

Poté byla vyhodnocena intenzita závislosti pomocí Cramerova kontingence koeficientu. Zjištěná míra závislosti je 0,246 (viz příloha č. 5). Jedná se tedy o nízkou až střední závislost.

III. Míra informovanosti o bezpečném užívání sociální sítě se zřetelem k ochraně osobnosti závisí na tom, zda dítě mělo preventivní rozhovor s rodičem

H0: Míra informovanosti nezávisí na preventivním rozhovoru s rodičem

H1: Míra informovanosti závisí na preventivním rozhovoru s rodičem

Tabulka 3 - Kontingenční tabulka - preventivní rozhovor s rodičem

Preventivní rozhovor s rodičem	Míra informovanosti o bezpečném používání soc. sítě							Celkem
	0	1	2	3	4	5	6	
ANO	0	6	16	24	30	57	45	178
NE	2	14	9	20	15	24	14	98
Celkem	2	20	25	44	45	81	59	276

Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledná hodnota pro χ^2 je 20,817. (viz příloha č. 6)

Kritická hodnota $\chi_{\alpha}^2(6)$ je 12,6.

$\chi_{\alpha}^2 < \chi^2 \Rightarrow$ Nulovou hypotézu lze zamítnout.

S 95 % pravděpodobností je míra informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti **závislá** na preventivním rozhovoru dítěte s rodičem.

Poté byla vyhodnocena intenzita závislosti pomocí Cramérova kontingence koeficientu. Zjištěná míra závislosti je 0,275 (viz příloha č. 7). Jedná se tedy o nízkou až střední závislost.

IV. Míra informovanosti o bezpečném užívání sociální sítí se zřetelem k ochraně osobnosti závisí na tom, zda dítě bylo edukováno o bezpečném užívání sociálních sítí ve škole

H0: Míra informovanosti nezávisí na edukaci o bezpečném užívání ve škole

H1: Míra informovanosti závisí na edukaci o bezpečném užívání ve škole

Tabulka 4 – Kontingenční tabulka - Edukace o bezpečném užívání sociálních sítí ve škole

Edukace ve škole	Míra informovanosti o bezpečném používání soc. sítí							Celkem
	0	1	2	3	4	5	6	
ANO	2	16	20	38	36	61	49	222
NE	0	0	2	5	6	6	6	25
Celkem	2	16	22	43	42	67	55	247

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedená podkladová data jsou očištěna o respondenty, kteří odpověděli, že neví, zda byli ve škole edukováni o bezpečném užívání sociálních sítí.

Výsledná hodnota pro χ^2 je 3,098. (viz příloha č. 8)

Kritická hodnota χ_{α}^2 (6) je 12,6.

$\chi_{\alpha}^2 > \chi^2 \Rightarrow$ Nulovou hypotézu nelze zamítnout.

S 95 % pravděpodobností je míra informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti **není závislá** na edukaci o bezpečném užívání sociálních sítí ve škole.

V. Míra informovanosti o bezpečném užívání sociální sítí se zřetelem k ochraně osobnosti závisí na tom, zda dítě absolvovalo preventivní program

H0: Míra informovanosti nezávisí na preventivním programu

H1: Míra informovanosti závisí na preventivním programu

Tabulka 5 – Kontingenční tabulka - Edukace o bezpečném užívání sociálních sítí ve škole

Preventivní program	Míra informovanosti o bezpečném používání soc. sítí							Celkem
	0	1	2	3	4	5	6	
ANO	2	16	20	38	36	61	49	222
NE	0	0	2	5	6	6	6	25
Celkem	2	16	22	43	42	67	55	247

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedená podkladová data jsou očištěna o respondenty, kteří odpověděli, že neví, zda byli ve škole edukováni o bezpečném užívání sociálních sítí. Z důvodu, že více než 20 % buněk má očekávanou hodnotu nižší než 5, je nutné sloučit některé buňky, aby bylo možné použít Chí-kvadrát test. Sloučením vznikla následující kontingenční tabulka:

Tabulka 6 - Kontingenční tabulka - Edukace o bezpečném užívání sociálních sítí (po sloučení buněk)

Preventivní program	Míra informovanosti o bezpečném používání soc. sítí			Celkem
	0-2	3-4	5-6	
ANO	38	74	110	222
NE	2	11	12	25
Celkem	40	85	122	247

Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledná hodnota pro χ^2 je 1,907. (viz příloha č. 9)

Kritická hodnota $\chi_{\alpha}^2(2)$ je 5,99.

$\chi_{\alpha}^2 > \chi^2 \Rightarrow$ Nullovou hypotézu nelze zamítnout.

S 95 % pravděpodobností je míra informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti **není závislá** na edukaci o bezpečném užívání sociálních sítí ve škole.

4.2.2 Souhrnný přehled výsledků závislosti míry informovanosti na proměnných

Tabulka 7 - Souhrnné výsledky testování závislosti míry informovanosti na proměnných

Předpoklad	Stupeň volnosti	Naměřená hodnota	Kritická hodnota	Závislost	Míra závislosti
Existuje závislost mezi mírou informovanosti a pohlavím dítěte	6	20,690	12,6	ANO	0,274
Existuje závislost mezi mírou informovanosti a věkem dítěte	6	16,712	12,6	ANO	0,246
Existuje závislost mezi mírou informovanosti dítěte a preventivním rozhovorem rodiče s dítětem	6	20,817	12,6	ANO	0,275
Existuje závislost mezi mírou informovanosti dítěte a prevencí ve škole	6	3,098	12,6	NE	-
Existuje závislost mezi mírou informovanosti dítěte a absolvováním prev. programu	2	1,907	5,99	NE	-

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky č. 7 je patrné, že dle provedených Chí-kvadrát testů největší vliv na míru informovanosti dětí o bezpečném užívání sociálních sítí se zaměřením na

ochranu osobnosti má preventivní rozhovor rodiče s dítětem. Další statistiky významnou proměnnou, která má vliv na míru informovanosti dítěte o dané problematice, je pohlaví a věk dítěte. Naopak nebyla prokázána závislost míry informovanosti dítěte o bezpečném užívání sociálních sítí na tom, zda dítě bylo ve škole edukováno o bezpečném užívání ani na tom, zda dítě absolvovalo nějaký preventivní program.

4.2.3 Testování vlivu preventivního rozhovoru rodiče s dítětem na jednání dítěte

Následně byl na základě výsledků dotazníkového šetření otestován předpoklad, že pokud měl rodič rozhovor s dítětem o bezpečném užívání sociálních sítí, obrátí se dítě s prosbou o pomoc řešení krizové situace na sociálních sítích právě na rodiče.

H0: Preventivní rozhovor s dítětem nezávisí na rozhodnutí, na koho se dítě obrátí s prosbou o pomoc řešení krizové situace

H1: Preventivní rozhovor s dítětem závisí na rozhodnutí, na koho se dítě obrátí s prosbou o pomoc řešení krizové situace

Tabulka 8 - Kontingenční tabulka - závislost preventivního rozhovoru rodiče s dítětem na řešení krizové situace dítěte s rodičem

Preventivní program	Na koho by se dítě obrátilo:					Celkem
	Rodiče	Kamaráda	Sourozence	Nikoho	Linku bezpečí	
ANO	131	15	12	10	10	178
NE	50	22	10	10	4	96
Celkem	181	37	22	20	12	274

Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledná hodnota pro χ^2 je 17,339. (viz příloha č. 10)

Kritická hodnota $\chi_{\alpha}^2(5)$ je 11,1.

$\chi_{\alpha}^2 < \chi^2 \Rightarrow$ Nulovou hypotézu lze zamítnout.

S 95 % pravděpodobností rozhodnutí dítěte, na koho se obrátí s prosbou o pomoc při řešení krizové situace na sociálních sítích, **závisí** na tom, zda dítě mělo preventivního rozhovor s rodičem.

Poté byla vyhodnocena intenzita závislosti pomocí Cramerova kontingenčního koeficientu. Zjištěná míra závislosti je 0,252 (viz příloha č. 11). Jedná se tedy o nízkou až střední závislost.

4.3 Interpretace výsledků řízených rozhovorů s rodiči osob mladších 15 let

Pro řízené rozhovory byli vybráni 4 rodiče dětí mladších 15 let. Výzkumný vzorek tvoří:

- paní M, 38 let, 2 děti (dcera 11 let a syn 15 let)
- paní J, 35 let, 1 dítě (dcera 13 let)
- pan F, 43 let, 2 děti (syn 10 let a syn 14 let)
- pan R, 37 let, 1 dítě (dcera 9 let).

Struktura rozhovorů je uvedena v příloze č. 12. Níže jsou interpretovány nejdůležitější poznatky vyplývající z těchto rozhovorů.

Nejprve byli rodiče dotázáni, zda používají sociální sítě. Všichni dotázaní používají WhatsApp. Vyjma pana F mají všichni dotázaní účet na sociální síti Facebook. Sociální síť Instagram používá pouze paní J a paní M. Mimo paní J nikdo z uvedených rodičů nepublikuje fotografie svých dětí na sociální sítě. U paní J pak bylo následně ověřováno, jaké fotografie své dcery na sociálních sítích sdílí. Paní J sdělila, že sdílí především fotografie z rodinných dovolených a výletů. Její dcera si je prý vědoma, že sdílí její fotografie na svých sociálních sítích. Na otázku, zda se paní J své dcery ptala, jestli může fotografie zveřejnit, odpověděla, že ne. Předpokládá, že kdyby to její dceři vadilo, řekla by jí to. Pokud by jí dcera poprosila o smazání těchto fotografií, sdělila paní J, že by fotografie smazala. Dále byla dotázána, zda si je vědoma rizik, které jsou se sdílením dětí na sociálních sítích spojené. Paní J se domnívá, že fotografie a informace, jenž o své dceři sdílí, jí nemohou v budoucnu nikterak způsobovat problémy.

Následně bylo zkoumáno, zda děti respondentů používají sociální sítě a zda jim některé sociální sítě zakazují. Pan F uvedl: „*Myslím, že v dnešní době jim úplně zakázat sociální sítě ani nejde. Vyřadilo by je to úplně z kolektivu, jelikož je mají všichni jejich spolužáci. Moji synové mají povoleno používat sociální sítě, ale nesmí na nich nic zveřejňovat. Oni si přes ně často píšou s kamarády a volají si. Během Covidu to byl v podstatě jejich jediný způsob, jak komunikovat s kamarády. Proto jsme dovolili používat alespoň WhatsApp i mladšímu synovi.*“

Pan R uvedl, že si dcera založila bez jeho svolení sociální sítě ve třídě se spolužačkami. Nesouhlasí s tím, aby jeho dcera tyto sociální sítě používala, ale jeho manželka má opačný názor. Se svou dcerou tedy měl rozhovor o tom, jak by se měla na sociálních sítích chovat a nastavil na jejím telefonu režim, kdy má dítě povoleno sociální sítě používat maximálně hodinu denně. Dcera prý používá WhatsApp, TikTok a Snapchat.

Paní M a paní J mají na používání sociálních sítí podobný názor. Jejich děti sociální sítě používají. Věří, že jejich děti vědí, jak se chovat na sociálních sítích. Děti jsou údajně ve škole dostatečně edukovány o tom, jak se na sociálních sítích chovat a není třeba pravidelně regulovat a kontrolovat jejich činnost na nich. Paní M uvedla, že častěji syna odhání od hraní her na PC nežli užívání sociálních sítí. Naopak dcera paní M prý tráví hodně času na TikToku. Když vidí, že je stále na mobilu, snaží se jí pobídnout, aby šla na procházku se psem či vykonávala jinou činnost.

Paní M se domnívá, že k pořízení její fotografie jiné osoby není potřeba její souhlas, pokud nebude fotografii nikde zveřejňovat. Ke zveřejnění takovéto fotografie si myslí, že musí mít souhlas dané osoby. Nepravdivé informace si myslí, že šířit na sociálních sítích nemůže. Paní J je toho názoru, že k pořízení a sdílení fotografií jiných osob nepotřebuje souhlas, pokud tyto osoby zná. Pokud by však sdělili výslovný nesouhlas se sdílením fotografie, myslí si, že fotografii sdílet nesmí. Pan F sdělil, že na sociálních sítích raději nesdílí žádné fotografie a snaží se k tomu vést i své syny. Dle jeho názoru nelze nikdy předvídat, jak budou tyto fotografie v budoucnu použity. Zároveň nechce sobě ani svým synům vytvářet online identitu a zanechávat jejich online stopu. Pan R správně odpověděl, že k pořízení i sdílení fotografie je potřeba souhlas osoby, o jejíž podobiznu se jedná. Nevěděl však, že v případě, kdy je fotografie pořízena se souhlasem a během

situace a za okolností, od nichž lze šíření očekávat (v přiměřeném a očekávaném rozsahu), není třeba výslovný souhlas s jejím sdílením. Pan F se domnívá, že na sociálních sítích může zveřejňovat své jakékoliv názory o jiných osobách, jelikož má svobodu projevu. Paní J a paní M a pan R se domnívají, že nepravdivé informace záměrně šířit na sociálních sítích nesmí.

Všichni výše uvedení rodiče se domnívají, že by se jejich dítě obrátilo s prosbou o pomoc při řešení krizové situace na sociálních sítích právě na ně. Rodiče byli dále dotázáni, zda by věděli, jak postupovat v případě, že by někdo na sociální síti narušoval osobnostní práva jejich dětí.

Paní M by nejprve oslovila osobu, která práva jejího dítěte narušila. Pokud by nebyla úspěšná a jednalo by se o narušení práv ze strany spolužáka či spolužačky, obrátila by se na pracovníka školy. Paní J a pan F by příspěvek rovnou nahlásili správci sociální sítě. Pan R by nejprve kontaktoval osobu, jež narušila práva jeho dcery a v případě, kdy by jeho výzva k odstranění příspěvku nebyla akceptována, obrátil by se na správce sociální sítě. Všichni rodiče odpověděli, že si jsou vědomí existence právních cest v případě, že by se jim nepodařilo zajistit odstranění poškozujícího příspěvku jinak. Soudní proces se jim však zdá velice komplikovaný a tuto cestu by zvolili jen v případě, že by se jednalo vážnou újmu způsobenou jejich dítěti.

4.4 Shrnutí

U dětí mladších 15 let byl zkoumán jejich vztah k sociálním sítím, a především jejich informovanost o bezpečném užívání těchto sítí se zřetelem k ochraně osobnosti. Byla využita kvantitativní metoda dotazníkového šetření. Zjištěné poznatky primárně z výsledků tohoto šetření. Dotazníkového šetření se zúčastnili chlapci i dívky převážně ve věku od 10 do 15 let. Bylo zjištěno, že 94 % dětí užívá sociální sítě a 39 % z nich na nich tráví dokonce více než 2 hodiny denně. U zbylých 6 % dětí byl zkoumán důvod, proč tyto sítě nepoužívají. Nejčastější důvod byl zákaz jejich rodičů tyto sítě používat, anebo věková hranice pro používání těchto sítí. Viz kapitola 4.1.1.

Dále byly děti dotázány, které sociální sítě používají a co na nich dělají. Mezi dětmi nejvíce užívaná sociální síť je YouTube, Snapchat, Instagram a TikTok. Světově nejpopulárnější sociální síť používá méně než polovina dotázaných dětí. Děti nejčastěji na sociálních sítích chatují se svými kamarády, sledují videa a „lajkují“ příspěvky ostatních uživatelů. Velké množství dotázaných dětí však na sociálních sítích i aktivně zveřejňuje fotky a videa, na kterých jsou vidět i jiné osoby. Viz kapitola 4.1.2.

Následně bylo zkoumáno, zda se děti seznámily s podmínkami užívání sociálních sítí a zda znají minimální věkovou hranici pro užívání uvedených sociálních sítí. Bylo zjištěno, že pouze 35 % dětí četlo podmínky užívání. I přes to však 67 % dětí zná minimální věkovou hranici pro užívání těchto sítí. Poté byly děti dotázány, v kolika letech si založily první sociální síť. Téměř všechny děti si založily první účet na sociální síti dříve než ve 13 letech. Nejvíce dětí si založilo sociální síť v 10 letech. Viz kapitola 4.1.2.

Dále bylo u dětí, které používají Facebook, ověřováno, jak mají nastaveno soukromí na této sociální síti. Více než polovina těchto dětí má nastaveno soukromí na Facebooku tak, aby se příspěvky zobrazovaly pouze jejich přátelům. Menší polovina těchto dětí pak neměla omezeno soukromí na Facebooku, tudíž jsou jejich příspěvky veřejné pro všechny uživatele. Další otázka se zaměřovala na to, zda respondenti mezi své přátele či sledující na sociálních sítích přijímají i zcela neznámé kontakty. Bylo zjištěno, že 58 % dětí mezi své přátele a sledující na sociálních sítích zcela neznámé kontakty nepřijímá. Poté byly děti dotázány, jaké své osobní údaje by klidně zveřejnily na sociální síti. Většina dětí se nebojí

sdílet jméno a příjmení a jejich věk. Adresu svého bydliště by však na sociální síti zveřejnily 3 % dotázaných a 9 % dětí by zveřejnilo své telefonní číslo. Své zdravotní údaje se veřejně nebojí sdílet 5 % dětí a rodné číslo 1 %. Viz kapitola 4.1.3.

Následně byla v kapitole 4.1.4 zkoumána míra informovanosti dětí mladších 15 let o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti. Bylo stanoveno 6 otázek, které byly analyzovány nejprve zvlášť a poté z nich byla vypočtena míra informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí jednotlivých respondentů a prvky, které na ní mají vliv. První dvě otázky se zaměřovaly na to, zda jsou si děti vědomy, že bez jejich souhlasu nesmí jiná osoba pořídít a sdílet jejich fotografie. V první případě se jednalo o ponižující fotografii a v druhém případě o fotografii, na které jim to slušelo. V případě nelichotivé fotografie 81 % dětí správně uvedlo, že jiná osoba nesmí bez jejich fotografie pořídít a sdílet. Poté však byla položena stejná otázka s rozdílem, že se jednalo o fotografii, na které to dané osobě slušelo. Počet správných odpovědí klesl na 69 %. Lze tedy přepokládat, že se děti domnívají, že jejich vyobrazení na fotografii má vliv na to, zda autor fotografie k jejímu pořízení a sdílení potřebuje jejich souhlas. Poté bylo ověřováno, zda se děti domnívají, že mohou již udělený souhlas se zveřejněním fotografie odvolat. Z výsledků vyplývá, že 67 % si správně myslí, že může změnit názor a požadovat smazání této fotografie. Dále byla dětem položena otázka, zda mají právo požadovat smazání fotografie, na které jsou zachyceni, v případě, že tato fotografie byla pořízena na zveřejnění bez jejich souhlasu. Pouze 42 % dětí se domnívá, že rodič musí respektovat jejich názor a smazat fotografii, 24 % dětí si není jisto a 42 % dětí si myslí, že rodič je jejich zákonný zástupce a tudíž rozhoduje, kde budou jeho fotografie zveřejněny. Poté byli respondenti dotázáni, zda jiná osoba může šířit nepravdivé informace o jejich osobě na sociální síti. Výsledkem bylo, že 10 % dětí si myslí, že každý uživatel může na sociální síti zveřejňovat, co chce, 83 % dětí ví, že tyto informace šířit nemůže a zbylé děti si nejsou jisté správnou odpovědí. Poslední otázka byla zaměřená na duševní vlastnictví a z výsledků vyplývá, že 67 % dětí ví, že na svém profilu na sociální síti nesmí sdílet dílo jiného autora bez jeho souhlasu.

Za každou správnou odpověď na výše uvedenou otázku zaměřenou míru informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti získal

respondent 1 bod. Celkově tak mohl získat maximálně 6 bodů a míra informovanosti byla hodnocena na bodové škále 0-6 bodů. Nejvíce dětí dosáhlo počtu 5 bodů. Průměrná míra informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí byla vyhodnocena 4,13 body (viz kapitola 4.1.4). V kapitole 4.2.1 byly ověřovány hypotézy, které zkoumaly, co má vliv na míru informovanosti dětí o bezpečném užívání sociálních sítí. Bylo zjištěno, že statisticky významný vliv na míru informovanosti má pohlaví a věk dítěte a skutečnost, zda dítě mělo rozhovor o bezpečné používání sociálních sítí se svým rodičem. Jako statisticky nevýznamná se jeví školní prevence rizikového chování dětí na internetu a skutečnost, zda dítě absolvovalo nějaký preventivní program zaměřený na tuto problematiku.

I přes to, že míra průměrná míra informovanosti byla u dětí poměrně vysoká, mnoho dětí se setkalo s tím, že někdo narušoval jejich osobnostní práva skrze sociální sítě (viz kapitola 4.1.5). Bylo zjištěno, že ze všech dotázaných dětí se 152 z nich setkalo s tím, že někdo zveřejnil jejich fotografii na sociálních sítích i přes to, že si to nepřály a 54 dětí uvedlo, že někdo o nich zveřejnil nepravdivé informace o jejich osobě. V 96 případech situace nebyla nijak dále neřešena. Ve většině případů, kdy se dítě obrátilo na danou osobu s prosbou o smazání takového příspěvku, byla jeho prosba akceptována a příspěvek byl odstraněn. V některých případech však situace musela být dále řešena nahlášením příspěvku či obrácením se s prosbou o pomoc na dospělé osobu. Bylo zjištěno, že ve většině případů by se s prosbou o pomoc při řešení takovéto situace děti obrátili na jejich rodiče. Poté byl ověřováno, zda děti vůbec vědí, jak na sociálních sítích nahlásit správci sítě příspěvek, o kterém se domnívají, že porušuje jejich práva. Celkem 88 % dětí ví, jak takovýto příspěvek správci sociální sítě nahlásit.

Další část dotazníkového šetření byla zaměřena na aktivitu rodičů těchto dětí na sociálních sítích a jejich způsoby mediace dětí při používání těchto sítí (viz kapitola 4.1.6). Téměř všechny dotázané děti uvedly, že alespoň jeden z jeho rodičů užívá nějakou sociální síť a necelá polovina z nich uvedla, že jeho rodič zveřejňuje fotky respondenta na své sociální síti. Polovina rodičů dotázaných dětí vůbec nekontroluje, co děti na sociálních sítích dělají a 44 % rodičů neomezuje čas, který děti na sociálních tráví.

Rozhovor s rodičem o bezpečném užívání sociální sítí dle výsledků dotazníkového šetření mělo 65 % dětí a 80 % dětí si je vědomo, že byly ve škole edukovány o tom, jak

bezpečně užívat sociální sítě. Viz kapitola 4.1.7. Preventivní program absolvovalo 41 % dotázaných dětí a nejčastěji se jednalo o projekt Maják, Buď safe online, dokument V síti a projekt pořádaný Policí České republiky. Jako statisticky významná metoda prevence, která má vliv na míru informovanosti dítěte o bezpečném užívání sociálních sítí, se prokázal preventivní rozhovor rodiče s dítětem (viz kapitola 4.2.1). Dále bylo ověřováno, zda tento preventivní rozhovor má vliv i na to, na koho se dítě obrátí s prosbou o pomoc při řešení krizové situace. Byla prokázána statisticky významná závislost mezi těmito proměnnými (viz kapitola 4.2.2).

Z řízených rozhovorů s rodiči dětí mladších 15 let vyplývá, že žádný z těchto rodičů nezakazuje svému dítěti užívat sociální sítě, a to především z důvodu, že by toto jednání vyřazovalo jejich děti z kolektivu. Způsoby mediace dětí při užívání sociálních sítí se liší dle názorů rodičů na tuto problematiku a dle věku dítěte. Někteří z dotázaných rodičů měli se svými dětmi rozhovor o tom, jak by se měly na sociálních sítích chovat a nyní již děti dále nekontrolují. Jeden z rodičů však uvedl, že činnost svých dětí na sociálních sítích pravidelně reguluje a kontrolu a používá k tomu i technologické prostředky. Dále bylo zkoumáno, zda rodič ví, jak postupovat v případě, že dojde k narušení osobních práv jeho dítěte na sociální síti.

5 Výsledky a diskuze

Sociální sítě používá naprostá většina dětí a velké procento dětí na těchto sítích tráví více než 2 hodiny denně. Děti sociální sítě používají pro komunikaci se svými přáteli, ale také pro sdílení svého každodenního života. Byl potvrzen předpoklad, že děti aktivně tvoří obsah na sociální sítě a sdílejí na nich fotografie i videa, na nichž jsou vyobrazeny ony samy ale i jiné osoby (viz kapitola 4.1.2). Z tohoto důvodu bylo ověřováno, zda jsou děti dostatečně informovány o jejich osobnostních právech v souvislosti se sociálními sítěmi. Respondentům bylo interpretováno 6 situací se zaměřením na ochranu osobnostních práv na příkladu situace z běžného života. Dítě se následně mělo rozhodnout, jaké jednání je dle jeho názoru v souladu se zákonem. Míra informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti byla vyhodnocena v kapitole 4.1.4 a bylo zjištěno, že na bodové škále 0-6 bodů, kdy 0 bodů minimum a 6 bodů je maximum, dosahuje průměrná míra informovanosti o této problematice 4,13 bodů.

I přes to, že míra informovanosti o bezpečném užívání u dětí do 15 let byla vyhodnocena jako nadprůměrná, dle výsledků dotazníkového šetření k narušení osobnostních práv v prostředí internetu dochází velmi často. Více než polovina dotázaných dětí se již ocitla v situaci, kdy jiná osoba sdílela jejich fotografii na sociálních sítích, i když si to nepřály. Z toho 70 dětí tuto situaci nijak neřešilo (viz kapitola 4.1.5) Lze tedy usoudit, že děti porušují práva jiných osob navzdory tomu, že jsou si vědomy, že jejich jednání není správné. Autorka práce navrhuje do preventivních metod více zařadit důsledky nevhodného chování dětí na sociálních sítích. Dětem by bylo vhodné srozumitelně předávat informace o tom, co svým chováním můžou obětem způsobovat, ale také je upozorňovat na právní následky, které jim při takovémto jednání mohou hrozit. Při analýze těchto právních následků bylo zjištěno, že v případech, kdy je kyberšikana posuzována jako trestní čin, jedná se o trestné činy: ublížení na zdraví, omezování osobní svobody, vydírání, pomluva, krádež, podvod aj. Kyberšikana obecně v trestním zákoníku není definována jako trestný čin. Pokud je však pachatelem osoba mladší 15 let, bude tento čin posuzován soudem pro mládež, jelikož osoba mladší 15 let není trestně odpovědná.

Většina respondentů uvedla, že v případě, kdy by jim bylo jakkoli ubližováno prostřednictvím sociálních sítí, obrátili by se prosbou o pomoc na své rodiče (viz kapitola 4.1.5). Z rozhovorů s vybranými rodiči však vyplývá, že ani rodiče těchto dětí úplně postupy, jak se domáhat svých práv v případě zásahu do osobnostních práv jejich dětí (viz kapitola 4.3). V kapitole 4.2.3 byl ověřován předpoklad, že se dítě obrátí s prosbou o pomoc při řešení krizové situace na sociálních sítích právě na rodiče v případě, kdy rodič s dítětem předtím vedl rozhovor o tom, jak sociální sítě bezpečně používat. Mezi těmito prvky byla prokázána závislost. Vzhledem k tomu, že 17 dětí uvedlo, že by se s prosbou o pomoc při řešení takovéto situace neobrátilo raději na nikoho a 39 dětí by se obrátilo pouze na kamaráda či kamarádku, kteří by situaci nemuseli umět správně vyřešit (viz kapitola 4.1.5), autorka práce doporučuje všem rodičům nejen z tohoto důvodu používat rozhovor o bezpečném užívání sociálních sítí jako nástroj prevence. Významnost preventivního rozhovoru rodiče s dítětem o bezpečném užívání sociálních sítí byla statisticky prokázána v kapitole 4.2.1. Mimo věk a pohlaví dítěte, míra informovanosti dítěte o bezpečném užívání sociálních sítí závisí právě na tomto preventivním rozhovoru rodiče s dítětem.

Jako primární a nejdůležitější faktor působící na prevenci rizik spojených s užíváním sociálních sítí se tedy dle výsledků této práce jeví preventivní rozhovor s rodičem. Autorka práce tedy navrhuje více se zaměřit na edukaci rodičů v oblasti sociálních sítí a prevence rizik s nimi spojenými. Dále by bylo vhodné rodiče edukovat o tom, jak vést tento rozhovor s dítětem a jak postupovat v případě, že se na ně dítě obrátí s prosbou o pomoc při řešení krizové situace na sociální síti. Autorka práce tedy se navrhuje vytvoření preventivních projektů pro rodiče, které budou splňovat všechny výše uvedené body. Podstatné však je, aby projekt byl intenzivně propagován mezi velké množství rodičů a zvýšila se tak jeho efektivnost a pozitivní dopad na rizikové chování dětí na internetu. Projekt by mohl být distribuován mezi rodiče například prostřednictvím základních škol či prostřednictvím placené reklamy na sociálních sítích.

Téměř všechny dotázané děti začaly sociální sítě používat mladším věku než 13 let (viz kapitola 4.1.2), přičemž 13 let je dle podmínek většiny sociálních sítí minimální věkovou hranicí pro vytvoření účtu (viz kapitola 3.1.1.2). Tuto minimální věkovou hranici zná 67 %

dotázaných, i přes to však tyto sítě užívají v nižším věku (viz kapitola 4.1.2) a to v 97 % případů s vědomím jejich rodičů (viz kapitola 4.1.1.). Na základě statistické analýzy bylo zjištěno, že míra informovanosti dětí o bezpečném užívání sociálních sítí závisí na věku respondenta (viz kapitola 4.2.1). Autorka této práce se tedy domnívá, že by rodič měl mít preventivní rozhovor s dítětem již před 10 rokem dítěte, jelikož velké procento dětí si první účet na sociální síti založilo dříve než v 10 letech. Dále autorka této práce navrhuje vytvoření bezpečnější sociální sítě pro děti mladší 13 let, kde by rodič měl možnost kontrolovat činnost dítěte na této sociální síti.

Nejhorších výsledků dosáhla otázka zaměřená na problematiku sharentingu, kdy jsou práva dětí narušovaná jejich rodičem. Většina dětí se domnívá, že rodič rozhoduje o tom, jaké fotografie a informace o nich bude zveřejňovat na sociálních sítích, jelikož je jejich zákonný zástupce. Děti tak nabývají dojmu, že nemají právo vyjádřit svůj názor ohledně svého soukromí či dojmu, že rodič jakožto autorita nemusí jejich nesouhlas se sdílením jejich fotografie respektovat. Na základě výsledků dotazníkového šetření bylo zjištěno, že polovina rodičů respondentů sdílí fotografie svých dětí na svých sociálních sítích. Problematikou sharenting se zabývala kapitola 3.1.2.3 této diplomové práce. Jedná se o fenomén, kdy rodič vytváří online identitu svého dítěte. Autorka práce se domnívá, že by bylo vhodné zvyšovat povědomí o této problematice mezi dětmi i rodiče a lépe tuto problematiku právně ošetřit.

Autorka této práce navrhuje zařadit právní úpravu ochrany online identity dítěte do občanského zákoníku, a to konkrétně do pododdílu 3, který se věnuje rodičovské odpovědnosti. Kvůli komplexnosti práv a povinností rodiče vůči dítěti, navrhuje autorka této práce zohlednit povinnost rodičů chránit online identitu dítěte v prostředí internetu a zároveň zakázat rodičům zveřejňovat na sociálních sítích jakékoliv fotografie a informace, které by v budoucnu mohly dítěti způsobovat potíže. Dalším opatřením by dle názoru autorky této práce měla být zvýšená edukace o této problematice prostřednictvím škol. Jako nejúčinnější zdroj prevence se jeví rozhovor s rodičem, to však neplatí v případě, kdy narušitelem osobnostních práv je právě rodič. Právě proto by se této problematice měla více věnovat školní prevence a měla by tuto problematiku zahrnout do svých programů primární prevence.

6 Závěr

V teoretické části byl definován pojem sociální síť a byly analyzovány podmínky užívání sociálních sítí Facebook a YouTube se zaměřením na části zabývající se ochranou osobnosti a bezpečností dětí na těchto sítích. Následně byla vyhodnocena vybraná rizika spojená s užíváním těchto sítí v souvislosti s ochranou osobnosti, a to konkrétně riziko tvorby digitální stopy, riziko kyberšikany a fenomén sharenting.

Dále byla analyzována právní úprava ochrany osobnosti a byly vymezeny právní předpisy, jimiž se ochrana osobnosti v České republice řídí. Osobnostní práva patří mezi základní lidská práva, jež vycházejí z Listiny základních práv a svobod. Tato práva jsou pak dále rozváděna v občanském zákoníku. V prostředí sociálních sítí bývá nejčastěji zasahováno do práv na ochranu soukromí a práv na ochranu cti a lidské důstojnosti. Následně byl vymezen pojem dítě, zákonný zástupce a rodičovská odpovědnost a bylo analyzováno právo dítěte na vlastní vymezení, které je aplikováno v souvislosti s problematikou sharentingu. Dítě, jakožto individuální osobnost má základní lidská práva, a to i přes míru rodičovské odpovědnosti. Má tedy právo projevit nesouhlas s narušením svého soukromí a rodič by ho měl respektovat.

Poté bylo pracováno metodou výkladu práva a byla vyhodnocena vybraná ustanovení občanského zákoníku se zaměřením na případná rizika spojená s užíváním sociálních sítí u osob mladších 15 let. Vybranými ustanoveními byly především paragrafy občanského zákoníku týkající se pořízení a šíření podobizny. Dle občanského zákoníku k pořízení i šíření fotografie, z nichž lze identifikovat osobu, až na zákonem stanovené výjimky, musí být udělen výslovný souhlas vyobrazené osoby. To však neplatí v případech, kdy osoba udělí souhlas s pořízením fotografie, u které je předem zřejmé, že bude šířena. Pokud bude tato fotografie šířena rozumným a očekávaným způsobem dle předpokladu, není třeba výslovný souhlas s jejím sdílením.

Následně byly interpretovány nároky z občanskoprávní ochrany a možnosti, jak postupovat v případě neoprávněného zásahu do osobnostních práv. V neposlední řadě byly analyzovány možnosti prevence rizikového chování dětí, které byly rozděleny do tří kategorií – rodičovská mediace, školské preventivní programy a projekty prevence. Jejich vliv na míru informovanosti o bezpečném užívání sociálních sítí byl následně zkoumán v praktické části této práce.

Praktická část této práce se zabývala především zhodnocením míry informovanosti dětí o bezpečném užívání sociálních sítí. Bylo zjištěno, že téměř všechny dotázané děti používají sociální sítě a většina z nich veřejně publikuje příspěvky, především fotografie a videa. Míra informovanosti těchto dětí o bezpečném užívání sociálních sítí byla vyhodnocena jako nadprůměrná, i přes to většina dětí uvedla, že se již byla v situaci, kdy jiná osoba zveřejnila jejich fotografii na sociálních sítích i když si to nepřály. Lze tedy usoudit, že ačkoliv děti znají svá osobnostní práva, zasahují často do osobnostních práv jiných osob.

Autorka práce tedy navrhuje zařadit následky protiprávních jednání do preventivních programů, a to nejen ty právní následky, ale především psychické následky, které mohou děti svým jednáním způsobit jiným osobám. Dále bylo ověřováno, co má největší vliv na míru informovanosti dítěte o bezpečném užívání. Byly stanoveny statistické hypotézy, které byly následně ověřovány. Bylo zjištěno, že míra informovanosti dítěte o dané problematice je závislá na pohlaví a věku dítěte, ale také na skutečnosti, zda dítě absolvovalo preventivní rozhovor s rodičem.

Cílem prevence je předcházet rizikům spojeným se zásahy do osobnostních práv, kterých by se děti mohly vědomě či nevědomě dopouštět či naopak být jejich oběťmi. V případech, kdy i přes prevenci dojde k narušení osobnostních práv, by mělo ublížené dítě vědět, jak se zachovat, jaká jsou jeho práva a na koho se může případně obrátit s prosbou o pomoc. Zároveň by si každé dítě mělo vědět, že naruшитelem jeho soukromí na sociálních sítích, může být i jeho rodič, a že má právo vyjádřit svůj názor na tuto problematiku, který by rodič měl respektovat.

Dále bylo zjištěno, že je potřeba v tomto směru edukovat i rodiče, kteří často bez většího uvážení sdílí obsah týkající se jejich dětí, který by v budoucnu mohl být využit v neprospěch dítěte. Rodič by také měl být více edukován o tom, jak postupovat v případě porušení práv na ochranu osobnosti dítěte. Autorka tedy mimo jiné navrhuje vytvoření projektů prevence, které budou zaměřené na rodiče a přidání povinnosti rodiče chránit online identitu dítěte do občanského zákoníku.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

Bessant, C. Sharenting: balancing the conflicting rights of parents and children. *Communications La.* 2018. 23.

DONÁT, Josef a Jan TOMÍŠEK. *Právo v síti: průvodce právem na internetu. V Praze: C.H. Beck, 2016.* ISBN 978-80-7400-610-4

ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče.* Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-802-5138-045.

FISH T. *My digital footprint: a two-sided digital business model where your privacy will be someone else's business!* London: Futuretext. 2009. s. 21 ISBN 978-095-5606-984.

HOLUB, MILAN aj. *Občanský zákoník. Komentář. 2. aktualizované a doplnění vydání podle stavu k 1.3.2003. 1. svazek.* Praha, Linde, 2003,

JANSA, Lukáš aj. *Internetové právo. Praktický průvodce.* Brno: Computer Press, 2016. 432 s. ISBN 978-80-251-4664-4.

KALINA, Kamil. *Klinická adiktologie.* Praha: Grada Publishing, 2015. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4331-8.

KNOTOVÁ Dana a kol. *Úvod do sociální pedagogiky.* Brno: Masarykova univerzita. 2014. ISBN 978-80-210-7077-6.

KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online.* Computer Press, 2016. s. 24-26 ISBN 978-80-247-5595-3.

KRÁL, M. *Bezpečný internet: chraňte sebe i svůj počítač.* Praha: Grada Publishing, 2015. Průvodce (Grada). ISBN 978-80-247-5453-6. S. 172

LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář.* Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8. S. 1684

MATEJKA, Ján. *Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí.* Praha: CZ.NIC, c2013. CZ.NIC. ISBN 978-80-904248-7-6.

OREL Miroslav, *Psychopatologie. Nauka o nemocech duše, 2., aktualizované a doplněné vydání.* Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-271-9424-7.

PAVELEC, T. *Digitální stopa a právo být zapomenut [online].* JUDr. Tomáš Pavelec. 28. 12. 2017. [cit. 16. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.aktp.cz/cs/digitalni-stop-a-pravo-byt-zapomenut/>.

PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální síť.* Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1.

Pete Cashmore. *Google Buys YouTube [online].* 9.10.2006 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://mashable.com/archive/confirmed-google-buys-youtube>.

PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 1. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN: 978-80-7400-653-1

POLČÁK, Radim. *Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP.* Brno: Computer Press, 2007. Právo a IT. ISBN 978-80-251-1777-4.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika.* Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.

ŠEVČÍKOVÁ, A. *Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu.* Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5010-1.

SUCHÁ, J. et al. *Hraní her českými adolescenty.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2018. ISBN 978-80-244-5428-3

TREDEZ, Emmanuel. *Sociální síť - a to funguje jak? Všechno, co vás zajímá, když jste online.* 1. vyd. Praha: Svojtka & Co., 2018. s. 13 ISBN 978-80-256-2416-6.

Internetové zdroje:

Bauerová Veronika. *Lidská důstojnost jako základ života.* 17.9.2018, [online]. Dostupné z https://www.ustavprava.cz/blog/2018/09/lidska-dustojnost-jako-zaklad-zivota/#_ftn8 cit. dne [cit. 4.1.2022].

Facebook. Podmínky [online]. 2020. Poslední změna 4. 1. 2021. [cit. 6.2.2022]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/legal/terms>.

Google. *Věkové požadavky pro účty Google* [online]. 2022. [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: <https://support.google.com/accounts/answer/1350409?hl=cs>.

Christensson, P. Digital Footprint Definition [online]. *TechTerms.* 26. 5. 2014. [cit. 16.1.2022]. Dostupné z: https://techterms.com/definition/digital_footprint

Kenton Will. *Social Networking* [online]. 2021. [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/s/social-networking.asp#citation-1>.

Kobie, N. Could children one day sue parents for posting baby pics on Facebook? [online]. *the Guardian.* 8. 5. 2016. [cit. 7.1.2022]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/sustainable-business/2016/may/08/children-sue-parents-facebook-post-baby-photos-privacy>.

Kopecký K., Szotkowski R. Rodič a rodičovství v digitální éře (výzkumná zpráva). [online] Olomouc: O2 Czech Republic & Univerzita Palackého. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace. 2018 [cit. 16.1.2022] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/107-rodic-a-rodicovstvi-v-digitalni-ere-2018/file>

KOPECKÝ, K. Ještě jednou o sharentingu. *E-Bezpečí*, roč. 4, č. 2, s. 17-22. [online] Olomouc: Univerzita Palackého, 2019. ISSN 2571-1679. [cit. 16.1.2022] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1611>

- Livingstone S. a kol. EU Kids Online II: final report 2011 [online]. 2011. London School of Economics and Political Science 2020. [Cit. 14.1.2022] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/233794771_EU_Kids_Online_II_final_report_2011
- Maděrová, E. Jaké je to býti dítětem [online]. Právní prostor. 15. 5. 2014. [cit. 7. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/jake-je-to-byti-ditetem>
- MARTANOVÁ Pavlas Veronika. O primární prevenci rizikového chování [online]. Národní ústav pro vzdělávání. 2014. [cit. 26.2.2022] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/co-je-skolska-primarni-prevence-rizikoveho-chovani>
- MAYA DOLLARHIDE. *What Is Social Media?* [online]. 31.8.2021 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/s/social-networking.asp#citation-1>.
- Meta. Centrum nápovědy. Soukromí [online]. 2022. [cit. 14.1.2022] Dostupné z: https://www.facebook.com/help/504765303045427/?helpref=hc_fnav
- Meta. *Meta hlásí výsledky za čtvrté čtvrtletí a za celý rok 2021* [online]. 2021. [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://investor.fb.com/investor-news/press-release-details/2022/Meta-Reports-Fourth-Quarter-and-Full-Year-2021-Results/default.aspx>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. Úvodní strana. [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.ncbi.cz/>
- Plunkett, L. To Stop Sharenting & Other Children's Privacy Harms, Start Playing: A Blueprint for a New Protecting the Private Lives of Adolescents and Youth (PPLAY) Act, [online]. Seton Hall Legislative Journal: Vol. 44 : Iss. 3 , Article 2. (2019) [cit. 7.1.2022]. Dostupné z: <https://scholarship.shu.edu/shlj/vol44/iss3/2>
- Policie České republiky. Den bezpečnějšího internetu. Zpravodajství 2021. [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-den-bezpecnejsiho-internetu.aspx>
- Statista Research Department. *Facebook - Statistics & Facts* [online]. 8.11.2021. [cit. 6.2.2022] Dostupné z: https://www.statista.com/topics/751/facebook/#topicHeader__wrapper.
- Statista Research Department. *Global social networks ranked by number of users 2021* [online]. 28.1.2022 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>.
- Statista Research Department. *Number of global social network users 2017-2025* [online]. 28.1.2022 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/>.
- Statista Research Department. *Youtube users in the World 2017-2025*. [online] 20.6.2021 [cit. 6.2.2022] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>
- Youtube. *Naše závazky* [online]. 2022. [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/howyoutubeworks/>

YouTube. *Pokyny pro komunitu* [online]. 2022 [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/howyoutubeworks/policies/community-guidelines/>

YouTube. *Postup týkající se správy škodlivého obsahu* [online]. 2022. [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: https://www.youtube.com/intl/ALL_cz/howyoutubeworks/progress-impact/responsibility/#removal-reason

YouTube. *Zásady ohledně bezpečnosti dětí* [online]. 2022 [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: [https://support.google.com/youtube/answer/2801999?hl=cs&ref_topic=9282679#zippy=.](https://support.google.com/youtube/answer/2801999?hl=cs&ref_topic=9282679#zippy=)

YouTube. *Zásady ohledně obtěžování a kyberšikany* [online]. 2022 [cit. 7.2.2022]. Dostupné z: [https://support.google.com/youtube/answer/2802268?hl=cs&ref_topic=9282436.](https://support.google.com/youtube/answer/2802268?hl=cs&ref_topic=9282436)

Výzkum České děti v kybersvětě 2019 [online]. 2019. [cit. 6.1.2022] s. 7-10. Dostupné z: <https://www.ebezpeci.cz/index.php/kestazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>

Právní předpisy:

Nález Ústavního soud ze dne 7.5.2014, sp. zn. II. ÚS 419/1-1.

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES čl. 4 odst. 1

OSN. Úmluva o právech dítěte. 1989. [online] [cit. 21.03.2014]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

8 Přílohy

Příloha č. 1

Sociální sítě a ochrana osobnosti

Ahoj! Jmenuju se Simona Klierová a jsem studentka Provozně ekonomické fakulty na ČZU v Praze. Momentálně pracuji na své diplomové práci a moc by mi pomohlo, kdybys vyplnil/a tento dotazník, který se týká sociálních sítí a je určen pro děti do 15 let. Dotazník je zcela anonymní, to znamená, že nikdo (ani já, ani tvoji rodiče, ani paní učitelka/pan učitel) se nedozví, jaké odpovědi jsi označil/a právě ty. Proto bych tě chtěla poprosit, abys odpovídal/a pravdivě. Nikdo tě za tvoje odpovědi nebude známkovat ani trestat. :). Tvé odpovědi budou zahrnuty v souhrnné podobě (tedy za všechny děti, které odpoví) a budou sloužit pouze pro účely zpracování mé diplomové práce.

1. Jsi: * (Otázka pro všechny)

Označte jen jednu elipsu.

Dívka

Chlapec

2. Kolik je ti let? *(Otázka pro všechny)

Označte jen jednu elipsu.

7 a méně

8

9

10

11

12

13

14

15

3. Používáš nějaké sociální sítě? *(Otázka pro všechny)

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Přeskočte na otázku 9

Ne

Přeskočte na otázku 4

OTÁZKY PRO DĚTI, KTERÉ NEPOUŽÍVAJÍ SOCIÁLNÍ SÍTĚ

4. Z jakého důvodu nepoužíváš sociální sítě? *

Označte jen jednu elipsu.

Nesplňuji požadavek na minimální věk.

Rodiče mi to nepovolili.

Nechci je používat.

Nemám mobil (případně jiné zařízení), kde bych mohl sociální sítě využívat.

Jiné:

5. Používá alespoň jeden z tvých rodičů sociální sítě? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

Nevím

6. Zveřejňuje některý z tvých rodičů tvé fotografie na sociálních sítích? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

Nevím

7. Uvažuješ o vytvoření účtu na nějaké online sociální síti?

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

8. Od kolika let je povoleno používat Facebook, Instagram a TikTok? *

Označte jen jednu elipsu.

Od 7 let

Od 10 let

Od 12 let

Od 13 let

Od 15 let

Nevím

Děkuji Ti, že jsi byl/a tak hodný/á a odpověděl/a mi na otázky.

OTÁZKY PRO DĚTI, KTERÉ POUŽÍVAJÍ SOCIÁLNÍ SÍTĚ

9. Jaké sociální sítě používáš? (Označ z nich ty, které používáš) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

Facebook

Facebook Messenger

Youtube

Instagram

WhatsApp

Snapchat

TikTok

Twitter

Jiné:

10. Kolik času denně trávíš obvykle na sociálních sítích? *

Označte jen jednu elipsu.

Méně než půl hodiny

31-60 min

1-2 hodiny

Více než 2 hodiny

Nevím

11. Co z níže uvedeného na sociálních sítích děláš? (můžeš dát více odpovědí) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

Chatuji s kamarády.

Chatuji s cizími lidmi.

Sleduji videa.

Sleduji příspěvky ostatních uživatelů.

Sdělují své názory prostřednictvím statusů.

Zveřejňuji fotografie, na kterých jsou i kamarádi nebo rodina.

Zveřejňuji fotografie bez osob.

Zveřejňuji svá videa.

Lajkuji příspěvky ostatních uživatelů.

Komentuji příspěvky ostatních uživatelů.

Přidávám příspěvky se svou aktuální polohou.

Hejtuji ostatní uživatele.

Jiné:

12. V kolika letech sis založil/a první profil na sociální síti? *

Označte jen jednu elipsu.

V 7 nebo méně

V 8

V 9

V 10

V 11

Ve 12

Ve 13

Ve 14

V 15

Nevím

13. Četl/a jsi podmínky užívání sociálních sítí, které používáš? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

Nevím

14. Od kolika let je povoleno používat Facebook, Instagram a TikTok? *

Označte jen jednu elipsu.

Od 10 let

Od 12 let

Od 13 let

Od 15 let

Nevím

15. Vědí tvoji rodiče, že používáš sociální sítě? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano, vědí.

Nejsem si jistý/á.

Ne, neví.

16. Používá alespoň jeden z tvých rodičů sociální sítě? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

Nevím

17. Zveřejňuje některý z tvých rodičů tvé fotografie na sociálních sítích? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

Nevím

Nemají sociální sítě

18. Pokud používáš Facebook, jak máš nastaveno své soukromí "Kdo uvidí vaše budoucí příspěvky"? *

Označte jen jednu elipsu.

Veřejný

Přátelé

Přátelé kromě...

Konkrétní přátelé

Jenom já

Nevím

Nemám Facebook

19. Přijímáš mezi své přátele/sledující na sociálních sítích zcela neznámé kontakty? *

Označte jen jednu elipsu.

Vždy

Občas

Nikdy

20. Který z níže uvedených údajů, by ses nebál/a zveřejnit na sociálních sítích? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

Jméno a příjmení

Věk

Rodné číslo

Telefonní číslo

Adresu bydliště

Adresu školy

Email

Heslo k emailu

Zdravotní údaje

Jiné:

21. Tvůj spolužák tě vyfotí, aniž bys o tom věděl/a. Fotka je pro tebe z nějakého důvodu ponižující. Může ji tvůj spolužák zveřejnit na sociální síti bez tvého souhlasu? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano, může. Fotku vyfotil on, tudíž ji může zveřejnit, kde chce.

Ne, nemůže. Nevěděl/a jsem o pořízení fotografie a nedal/a mu svolení fotku zveřejnit.

Nevím, nejsem si jistý (á).

22. Tvůj spolužák tě vyfotí, aniž bys o tom věděl/a. Na fotce ti to velmi sluší. Může ji tvůj spolužák zveřejnit na sociální síti bez tvého souhlasu? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano, může, protože mi to na fotce sluší.

Ne, nemůže. Nevěděl/a jsem o pořízení fotografie a nedal/a mu svolení fotku zveřejnit.

Nevím, nejsem si jistý (á).

23. Spolužačka tě s tvým souhlasem vyfotila. Zeptala se tě, zda fotografii může dát na své sociální síti. Na fotce ti to sluší, tak si souhlasil/a. Poté se pod fotkou objeví nelichotivé komentáře a ty poprosíš spolužačku, aby fotografii smazala. Musí fotografii smazat? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano, musí fotografii smazat. Mám právo změnit názor a požadovat smazání této fotografie.

Nemusí, již jsem souhlasil/a s jejím zveřejněním.

Nevím, nejsem si jistý (á).

24. Jeden z tvých rodičů tě vyfotí na rodinné dovolené a fotografii umístí na sociální síti bez tvého souhlasu. Požádáš ho, aby fotografii odstranil. Musí rodič fotografii odstranit? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano, musí. Na mém názoru záleží.

Nemusí, je to můj zákonný zástupce a tudíž rozhoduje, kde budou moje fotografie zveřejněny.

Nevím, nejsem si jistý (á).

25. Může jiná osoba o tobě na sociální síti šířit nepravdivé informace? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano, je to její profil a může tam zveřejňovat, co chce.

Nemůže.

Nevím, nejsem si jistý (á).

26. Můžeš na svém profilu na sociální síti zveřejnit dílo (fotografii, video, text), které vytvořil někdo jiný, bez jeho souhlasu? *

Označte jen jednu elipsu.

Mohu, je to můj profil a mohu tam zveřejňovat, co chci.

Nesmím, nejsem autorem tohoto díla.

Nevím, nejsem si jistý (á).

27. Měl/a si s rodičem rozhovor o bezpečném používání sociálních sítí? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

28. Kontrolují tvoji rodiče, co děláš na sociálních sítích? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano, pravidelně

Občas

Ne

29. Reguluji tvoji rodiče čas, který strávíš na sociálních sítích? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano, pravidelně

Občas

Ne

30. Učili jste se ve škole o tom, jak bezpečně používat sociální sítě? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

Nevím

31. Absolvoval/a jsi nějaké preventivní programy, které se zabývají bezpečným používáním internetu / sociálních sítí.

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

32. Pokud ano, uveď prosím, jaký program to byl.

33. Zveřejnil někdy uživatel (rodič, kamarád, spolužák) tvoji fotografii na sociálních sítích, i když sis to nepřál/a? *

Označte jen jednu elipsu.

Ne, nikdy se mi to nestalo.

Ano a neřešil/a jsem to.

Ano a poprosil/a jsem ho/ji o smazání. Fotografie byla na moji prosbu smazána.

Ano a poprosil/a jsem ho/ji o smazání. Ke smazání však nedošlo. Víc jsem to neřešil/a.

Ano a poprosil/a jsem ho/ji o smazání. Ke smazání však nedošlo, tak jsem se obrátil/a na dospělou osobu.

Ano a poprosil/a jsem ho/ji o smazání. Ke smazání však nedošlo, tak jsem se obrátil/a na správce sítě.

Jiné:

34. Zveřejnil někdy uživatel (rodič, kamarád, spolužák) nepravdivé informace o tobě na svých sociálních sítích?

*

Označte jen jednu elipsu.

Ne, nikdy se mi to nestalo.

Ano a neřešil/a jsem to.

Ano a poprosil/a jsem ho/ji o smazání. Informace byla na moji prosbu smazána.

Ano a poprosil/a jsem ho/ji o smazání. Ke smazání však nedošlo. Víc jsem to neřešil/a.

Ano a poprosil/a jsem ho/ji o smazání. Ke smazání však nedošlo, tak jsem se obrátil/a na dospělou osobu.

Ano a poprosil/a jsem ho/ji o smazání. Ke smazání však nedošlo, tak jsem se obrátil/a na správce sítě.

Jiné:

35. Víš, jak na sociálních sítích nahlásit příspěvek, o kterém se domníváš, že narušuje tvá práva? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano, vím

Asi vím

Asi nevím

Ne, nevím

36. Pokud by ti někdo jakkoliv ubližoval prostřednictvím sociální sítě, obrátil/a by ses s prosbou o pomoc na: *

Označte jen jednu elipsu.

Rodiče

Sourozence

Kamarád/ku

Učitele

Linku bezpečí

Nikoho

Jiné:

Děkuji Ti, že jsi byl/a tak hodný/á a odpověděl/a mi na otázky.

Příloha č. 2

Chí-kvadrát test – závislost míry informovanosti na pohlaví

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				Significance	95% Confidence Interval	
				Lower Bound	Upper Bound	
Pearson Chi-Square	20,690 ^a	6	,002	<,001 ^b	<,001	,001
Likelihood Ratio	21,090	6	,002	,002 ^b	<,001	,003
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	19,737			,002 ^b	<,001	,003
N of Valid Cases	276					

a. 2 cells (14,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,75.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 2000000.

Zdroj: Výstup z SPSS, vlastní zpracování

Příloha č. 3

Cramer's V – Intenzita závislosti míry informovanosti na pohlaví

Symmetric Measures ^d						
	Value	Approximate Significance	Monte Carlo Significance			
			Significance	95% Confidence Interval		
				Lower Bound	Upper Bound	
Nominal by Nominal	Phi	,274	,002	<,001 ^c	<,001	,001
	Cramer's V	,274	,002	<,001 ^c	<,001	,001
	Contingency Coefficient	,264	,002	<,001 ^c	<,001	,001
N of Valid Cases	276					

c. Based on 10000 sampled tables with starting seed 2000000.

d. Correlation statistics are available for numeric data only.

Zdroj: Výstup z SPSS, vlastní zpracování

Příloha č. 4

Chí-kvadrát test – závislost míry informovanosti na věku

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				Significance	95% Confidence Interval	
				Lower Bound	Upper Bound	
Pearson Chi-Square	23,010 ^a	12	,028	,035 ^b	,031	,039
Likelihood Ratio	25,418	12	,013	,015 ^b	,013	,017
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	22,919			,015 ^b	,012	,017
N of Valid Cases	276					

Zdroj: Výstup z SPSS, vlastní zpracování

Příloha č. 5

Cramer's V – Intenzita závislosti míry informovanosti na věku

Symmetric Measures						
	Value	Approximate Significance	Monte Carlo Significance			
			Significance	95% Confidence Interval		
				Lower Bound	Upper Bound	
Nominal by Nominal	Phi	,289	,028	,035 ^c	,031	,039
	Cramer's V	,204	,028	,035 ^c	,031	,039
	Contingency Coefficient	,277	,028	,035 ^c	,031	,039
N of Valid Cases	276					

c. Based on 10000 sampled tables with starting seed 334431365.

Zdroj: Výstup z SPSS, vlastní zpracování

Příloha č. 6

Chí-kvadrát test – závislost míry informovanosti na preventivním rozhovoru s rodičem

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				Significance	95% Confidence Interval	
				Lower Bound	Upper Bound	
Pearson Chi-Square	20,817 ^a	6	,002	,001 ^b	<,001	,002
Likelihood Ratio	20,966	6	,002	,002 ^b	<,001	,003
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	19,645			,002 ^b	,001	,003
N of Valid Cases	276					

a. 2 cells (14,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,71.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 221623949.

Zdroj: Výstup z SPSS, vlastní zpracování

Příloha č. 7

Cramer's V – Intenzita závislosti míry informovanosti na preventivním rozhovoru s rodičem

		Symmetric Measures				
		Value	Approximate Significance	Monte Carlo Significance		
				Significance	95% Confidence Interval	
				Lower Bound	Upper Bound	
Nominal by Nominal	Phi	,275	,002	,001 ^c	<,001	,002
	Cramer's V	,275	,002	,001 ^c	<,001	,002
	Contingency Coefficient	,265	,002	,001 ^c	<,001	,002
N of Valid Cases		276				

c. Based on 10000 sampled tables with starting seed 221623949.

Zdroj: Výstup z SPSS, vlastní zpracování

Příloha č. 8

Chí-kvadrát test – závislost míry informovanosti na edukaci ve škole

		Chi-Square Tests				
		Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)	
					Significance	95% Confidence Interval
				Lower Bound	Upper Bound	
Pearson Chi-Square	3,098 ^a	6	,796	,782 ^b	,774	,790
Likelihood Ratio	4,831	6	,566	,593 ^b	,583	,602
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	2,959			,812 ^b	,804	,819
N of Valid Cases		247				

Zdroj: Výstup z SPSS, vlastní zpracování

Příloha č. 8

Chí-kvadrát test – závislost míry informovanosti na absolvování preventivního programu

		Chi-Square Tests				
		Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)	
					Significance	95% Confidence Interval
				Lower Bound	Upper Bound	
Pearson Chi-Square	1,907 ^a	2	,385	,398 ^b	,388	,407
Likelihood Ratio	2,091	2	,352	,369 ^b	,360	,379
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	1,735			,398 ^b	,388	,407
N of Valid Cases		247				

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,05.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 1421288173.

Zdroj: Výstup z SPSS, vlastní zpracování

Příloha č. 9

Chí-kvadrát test – závislost rozhodnutí dítěte, na koho se obrátí s prosbou o pomoc na preventivním rozhovoru s rodičem

Chi-Square Tests						
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				Significance	95% Confidence Interval	
				Lower Bound	Upper Bound	
Pearson Chi-Square	17,339 ^a	4	,002	,002 ^b	<,001	,002
Likelihood Ratio	16,818	4	,002	,003 ^b	,002	,004
Fisher-Freeman-Halton Exact Test	16,926			,002 ^b	<,001	,003
N of Valid Cases	274					

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,91.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 272886377.

Zdroj: Výstup z SPSS, vlastní zpracování

Příloha č. 10

Cramer's V – Intenzita závislosti rozhodnutí dítěte, na koho se obrátí s prosbou o pomoc na preventivním rozhovoru s rodičem

Symmetric Measures						
		Value	Approximate Significance	Monte Carlo Significance		
				Significance	95% Confidence Interval	
				Lower Bound	Upper Bound	
Nominal by Nominal	Phi	,252	,002	,002 ^c	<,001	,002
	Cramer's V	,252	,002	,002 ^c	<,001	,002
	Contingency Coefficient	,244	,002	,002 ^c	<,001	,002
N of Valid Cases		274				

c. Based on 10000 sampled tables with starting seed 272886377.

Zdroj: Výstup z SPSS, vlastní zpracování

Příloha č. 11

Tabulka pro vyhodnocení χ^2 testu

Tabulka V – dokončení

v	P					
	0,900	0,950	0,975	0,990	0,995	0,999
1	2,71	3,84	5,02	6,63	7,88	10,8
2	4,61	5,99	7,38	9,21	10,6	13,8
3	6,25	7,81	9,35	11,3	12,8	16,3
4	7,78	9,49	11,1	13,3	14,9	18,5
5	9,24	11,1	12,8	15,1	16,7	20,5
6	10,6	12,6	14,4	16,8	18,5	22,5
7	12,0	14,1	16,0	18,5	20,3	24,3
8	13,4	15,5	17,5	20,1	22,0	26,1
9	14,7	16,9	19,0	21,7	23,6	27,9
10	16,0	18,3	20,5	23,2	25,2	29,6
11	17,3	19,7	21,9	24,7	26,8	31,3
12	18,5	21,0	23,3	26,2	28,3	32,9
13	19,8	22,4	24,7	27,7	29,8	34,5
14	21,1	23,7	26,1	29,1	31,3	36,1
15	22,3	25,0	27,5	30,6	32,8	37,7
16	23,5	26,3	28,8	32,0	34,3	39,3
17	24,8	27,6	30,2	33,4	35,7	40,8
18	26,0	28,9	31,5	34,8	37,2	42,3
19	27,2	30,1	32,9	36,2	38,6	43,8
20	28,4	31,4	34,2	37,6	40,0	45,3
21	29,6	32,7	35,5	38,9	41,4	46,8
22	30,8	33,9	36,8	40,3	42,8	48,3
23	32,0	35,2	38,1	41,6	44,2	49,7
24	33,2	36,4	39,4	43,0	45,6	51,2
25	34,4	37,7	40,6	44,3	46,9	52,6
26	35,6	38,9	41,9	45,6	48,3	54,1
27	36,7	40,1	43,2	47,0	49,6	55,5
28	37,9	41,3	44,5	48,3	51,0	56,9
29	39,1	42,6	45,7	49,6	52,3	58,3
30	40,3	43,8	47,0	50,9	53,7	59,7

Zdroj: <chrome-extension://efaidnbmnmbpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fk101.unob.cz%2Fstat1%2Ftabulky.pdf&clen=134826&chunk=true>

Příloha č. 12

Struktura řízeného rozhovoru s rodičem dítěte mladšího 15 let

1. Používáte sociální sítě? Jaké sociální sítě používáte? Sdílete na sociálních sítích fotografie svých dětí?
2. Pokud ano zveřejňujete fotografie svých dětí, ptáte se, zda děti souhlasí se zveřejněním jejich fotografie na sociálních sítích? Jste si vědomí rizik spojených se sdílením fotografií svých dětí na sociálních sítích?
3. Používají je vaše děti? Zakazujete jim některé sociální sítě? Reguluje a kontrolujete jejich užívání sociálních sítí? Edukujete je o bezpečném užívání těchto sítí?
4. Může dle Vašeho názoru osoba pořídit fotografii jiné osoby bez jejího svolení? A může ji bez svolení sdílet?
5. Lze šířit prostřednictvím sociální sítě nepravdivé informace o jiné osobě?
6. Uvědomujete si rizika spojená se sdílením svých dětí na sociálních sítích?

7. Myslíte si, že by se dítě obrátilo na Vás v případě, že by někdo narušoval na sociálních sítích jeho práva nebo mu skrze ně jakkoliv ubližoval?
8. Věděli byste, jak s v takovémto případě zachovat?

Příloha č. 13

Oslovovací email

Dobrý den,

jmenuji se Simona Klierová a jsem studentka druhého ročníku magisterského oboru Podnikání a administrativa na České zemědělské univerzitě v Praze. Momentálně pracuji na své diplomové práci na téma „Sociální sítě a ochrana osobnosti v soukromém právu“. Cílem mé práce je zhodnotit míru informovanosti osob mladších 15 let o bezpečném užívání sociálních sítí se zřetelem k ochraně osobnosti.

Aktuálně probíhá dotazníkové šetření, jehož výsledky budou sloužit pouze pro účely mé diplomové práce. Jelikož se snažím nasbírat odpovědi co nejvíce respondentů mladších 15 let, chtěla jsem Vás požádat o rozšíření dotazníku mezi žáky Vaší školy s prosbou o jeho vyplnění.

Dotazník je zcela anonymní a obsahuje otázky členěné dle toho, zda respondenti používají či nepoužívají sociální sítě. Jeho vyplnění zabere 15-25 minut. Obsah dotazníku naleznete v příloze.

Sběr odpovědí probíhá pomocí Google Formuláře, který naleznete na následujícím odkazu:

<https://forms.gle/R9YvkHAZvLJD7EEo9>

Dotazníkové šetření bude probíhat do neděle - 13.3.2022.

Předem děkuji a přeji hezký den.

Simona Klierová